

Projekt

**HRVATSKI PROIZVOD
ZA HRVATSKI TURIZAM**

Projekt
**HRVATSKI PROIZVOD
ZA HRVATSKI TURIZAM**

Naručitelji:
**Ministarstvo mora,
turizma, prometa i razvitka RH
Hrvatska gospodarska komora**

Voditelj projekta:
dr.sc. Siniša Horak

Autori:
**mr.sc. Neven Ivandić
Zrinka Marušić, dipl. ing.
dr.sc. Siniša Horak
mr.sc. Damir Krešić**

Vanjski suradnici:
**Hrvatska udruga hotelijera i restoratera
Nacionalna udruga obiteljskih i malih hotela
Hrvatska obrtnička komora
Adriatica.net**

Grafički uredio:
Zoran Petrović

Sadržaj:

SAŽETAK.....	3
1. UVOD	7
2. TURIZAM I UGOSTITELJSTVO	8
2.1. Turistička potrošnja	8
2.2. Promet ugostiteljstva i privatnog smještaja	9
2.3. Prihod i dobit pravnih osoba u području H Hoteli i restorani.....	10
2.4. Turistički promet ugostiteljstva.....	11
2.5. Dokumentacijski prilog	12
3. UVOZ U REPUBLIKU HRVATSKU U 2004. GODINI.....	18
3.1. Veličina uvoza prema grupama proizvoda, djelatnostima i zemljama podrijetla robe.....	18
3.2. Uvoz karakterističnih proizvoda u područje H Hoteli i restorani.....	18
3.3. Sezonalnost uvoza odabranih proizvoda	20
3.4. Dokumentacijski prilog	21
4. PRISTUP ISTRAŽIVANJU I METODOLOGIJA.....	29
5. UVOZ U HOTELSKA PODUZEĆA.....	32
5.1. Hotelijerstvo	32
5.2. Metodologija procjene uvoza	34
5.3. Veličina uvoza.....	38
5.4. Razlozi uvoza	42
5.5. Dobavljači.....	44
5.6. Dokumentacijski prilog	45
6. UVOZ U RESTORANE I BAROVE FIZIČKIH OSOBA	53
6.1. Restorani i barovi fizičkih osoba	53
6.2. Metodologija procjene uvoza	53
6.3. Veličina uvoza.....	55
6.4. Razlozi uvoza	59
6.5. Dokumentacijski prilog	61
7. UVOZ U PRIVATNI SMJEŠTAJ.....	66
7.1. Privatni smještaj.....	66
7.2. Metodologija procjene uvoza	66
7.3. Veličina uvoza.....	67
7.4. Dokumentacijski prilog	69
8. UVOZ U UGOSTITELJSTVO	72
8.1. Veličina uvoza.....	72
8.2. Uvoz u investicijama.....	75
8.3. Uvoz u potrošnji energije.....	75
9. PRIJEDLOG MJERA ZA POVEĆANJE UDJELA DOMAĆIH PROIZVODA U UGOSTITELJSTVU	76
10. ZAKLJUČAK.....	78
LITERATURA I IZVORI PODATAKA.....	80

Sadržaj dokumentacijskih priloga:

2.5. Dokumentacijski prilog

Tablica 2.5.1.
PROMET POSLOVNIH SUBJEKATA U UGOSTITELJSTVU PREMA NKD-U I VRSTAMA USLUGA U 2004. GODINI

Tablica 2.5.2.
BROJ RADNJI I PROMET UGOSTITELJSKIH OBRTNIKA PREMA VRSTAMA UGOSTITELJSKIH OBJEKATA U 2004. GODINI

Tablica 2.5.3.
BROJ RADNJI I PROMET UGOSTITELJSKIH OBRTNIKA PREMA TURISTIČKIM REGIJAMA U 2004. GODINI

Tablica 2.5.4.
STRUKTURA UKUPNOG PRIHODA I TROŠKOVA PRAVNIH OSOBA PO SKUPINAMA PODRUČJA H HOTELI I RESTORANI U 2004. GODINI

Tablica 2.5.5.
STRUKTURA UKUPNOG PRIHODA I TROŠKOVA POSLOVNIH SUBJEKATA U PODRUČJU H HOTELI I RESTORANI PREMA TURISTIČKIM REGIJAMA U 2004. GODINI

Tablica 2.5.6.
STRUKTURA UKUPNOG PROMETA POSLOVNIH SUBJEKATA U PODRUČJU H HOTELI I RESTORANI U 2004. GODINI PREMA VELIČINI UKUPNOG PROMETA I VRSTAMA USLUGA

Tablica 2.5.7.
STRUKTURA UKUPNOG PRIHODA, MATERIJALNIH TROŠKOVA I DOBITI POSLOVNIH SUBJEKATA U PODRUČJU H HOTELI I RESTORANI U 2004. GODINI PREMA VELIČINI UKUPNOG PRIHODA

3.4. Dokumentacijski prilog

Tablica 3.4.1.
VRIJEDNOST UVOZA U RH U 2004. GODINI PREMA SMTK KLASIFIKACIJI

Tablica 3.4.2.
VRIJEDNOST UVOZA U RH U 2004. GODINI PREMA NKD KLASIFIKACIJI

Tablica 3.4.3.
VRIJEDNOST UKUPNOG UVOZA U RH U 2004. GODINI PREMA ZEMLJAMA PODRIJETLA ROBE

Tablica 3.4.4.
VRIJEDNOST UVOZA PROIZVODA KOJI SE NAJČEŠĆE KORISTE U PODRUČJU H HOTELI I RESTORANI I PRIVATNOM SMJEŠTAJU U RH U 2004. GODINI, KLASIFICIRANIH PREMA CARINSKIM TARIFAMA

Tablica 3.4.5.
DIREKTNI UVOZ U PODRUČJE H HOTELI I RESTORANI U 2004. GODINI PREMA CARINSKIM TARIFAMA

Slika 3.4.1.
UVOZ RAZNIH PROIZVODA U RH U 2004. GODINI U 000 KN

5.6. Dokumentacijski prilog

Tablica 5.6.1.
PRIHODI IZ POSLOVANJA I ODABRANI TROŠKOVI PRAVNIH SUBJEKATA U SKUPINI 55.1. HOTELI

Tablica 5.6.2.
UVOZ PO POJEDINIM PROIZVODIMA I SKUPINAMA PROIZVODA NA SKUPU HOTELSKIH PODUZEĆA U UZORKU

Tablica 5.6.3.
VRIJEDNOST UKUPNIH NABAVKI I NABAVKI IZ UVOZA POJEDNIH PROIZVODA I GRUPA PROIZVODA U SKUPINI 55.1. HOTELI

Tablica 5.6.4.
VRIJEDNOST NABAVKI PROIZVODA IZ UVOZA PREMA UDJELU U UKUPNIM NABAVKAMA I PREMA UDJELU U UKUPNIM NABAVKAMA PROIZVODA

Tablica 5.6.5.
OCJENA ODNOSA CIJENA I KVALITETE UVOZNIH I DOMAĆIH PROIZVODA TE RAZLOZI UVOZA

6.5. Dokumentacijski prilog

Tablica 6.5.1.
VRIJEDNOST UKUPNIH NABAVKI I NABAVKI IZ UVOZA POJEDNIH PROIZVODA I GRUPA PROIZVODA U SKUPINI 55.3. RESTORANI FIZIČKIH OSOBA

Tablica 6.5.2.
VRIJEDNOST UKUPNIH NABAVKI I NABAVKI IZ UVOZA POJEDNIH PROIZVODA I GRUPA PROIZVODA U SKUPINI 55.4. BAROVI FIZIČKIH OSOBA

Tablica 6.5.3.
VRIJEDNOST NABAVKI PROIZVODA IZ UVOZA PREMA UDJELU U UKUPNIM NABAVKAMA I PREMA UDJELU U UKUPNIM NABAVKAMA PROIZVODA ZA OBJEKTE U SKUPINI 55.3. RESTORANI FIZIČKIH OSOBA

Tablica 6.5.4.
VRIJEDNOST NABAVKI PROIZVODA IZ UVOZA PREMA UDJELU U UKUPNIM NABAVKAMA I PREMA UDJELU U UKUPNIM NABAVKAMA PROIZVODA ZA OBJEKTE U SKUPINI 55.4. BAROVI FIZIČKIH OSOBA

Tablica 6.5.5.
OCJENA ODNOSA CIJENA I KVALITETE UVOZNIH I DOMAĆIH PROIZVODA TE RAZLOZI UVOZA ZA SUBJEKTE IZ SKUPINE 55.3. RESTORANI FIZIČKIH OSOBA

7.4. Dokumentacijski prilog

Tablica 7.4.1.
VRIJEDNOST UKUPNIH NABAVKI I NABAVKI IZ UVOZA POJEDNIH PROIZVODA I GRUPA PROIZVODA U PRIVATNOM SMJEŠTAJU

Tablica 7.4.2.
PROIZVODI I ROBE KOJE SE KORISTE U POSLOVANJU PRIVATNOG SMJEŠTAJA PREMA VRSTI USLUGE

Tablica 7.4.3.
STRUKTURA PROIZVODA I ROBA KOJE SE KORISTE U POSLOVANJU PRIVATNOG SMJEŠTAJA PREMA VRSTI NABAVE

SAŽETAK

Ciljevi

Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka Republike Hrvatske dalo je, u suradnji s Hrvatskom gospodarskom komorom, temeljem javnog natječaja, Institutu za turizam zadaću da do konca 2005. godine izradi projekt *Hrvatski proizvod za hrvatski turizam* sa sljedećim ciljevima:

1. procijeniti veličinu i važnost uvoznih proizvoda koji su se koristili u području H Hoteli i restorani te u privatnom smještaju u 2004. godini, ukupno te na razini najvažnijih grupa proizvoda i pojedinih proizvoda;
2. analizirati percepciju odnosa cijena i različitih aspekata kvalitete inozemnih i domaćih proizvoda te razloge uvoza proizvoda koji su se koristili u području H Hoteli i restorani u 2004. godini;
3. predložiti aktivnosti koje bi trebalo poduzeti za povećanje udjela domaćih proizvoda u području H Hoteli i restorani te u privatnom smještaju.

Turizam i ugostiteljstvo

Procjenjuje se da su posjetitelji i turisti u Hrvatskoj u 2004. godini ostvarili ukupnu potrošnju u iznosu od 6,9 milijardi eura. Inozemni turisti i posjetitelji ostvarili su 80%, a domaći 20% ukupne potrošnje.

Statistički registriran promet pravnih i fizičkih osoba u ugostiteljstvu u 2004. godini iznosio je 12,1 milijardu kuna, dok su građani, pružajući usluge privatnog smještaja ostvarili dodatan promet u vrijednosti 1,3 milijardi kuna.

Uvoz

Prema podacima DZS-a vrijednost ukupnog uvoza roba u Republiku Hrvatsku u 2004. godini iznosila je 100.008 milijuna kuna, odnosno gotovo 50% bruto društvenog proizvoda (BDP).

Oko 361 milijuna kuna, direktno se, bez posredovanja trgovačkih poduzeća, uvozi u područje H Hoteli i restorani. Većina proizvoda koji se direktno uvoze u područje H Hoteli i restorani odnosi se na investicijska ulaganja (84%), dok se 16% vrijednosti direktnog uvoza odnosi na intermedijarne proizvode.

Pristup i metodologija

Raspoloživi statistički podaci državnih institucija i granskih udruga ne omogućavaju procjenu veličine i važnosti uvoznih proizvoda koji se koriste u području H Hoteli i restorani te u privatnom smještaju.

Za potrebe procjene veličine uvoza u područje H Hoteli i restorani te privatni smještaj u 2004. godini kreirana je posebna metodologija temeljena prije svega na nekoliko terenskih istraživanja/anketa poduzetih u cilju prikupljanja potrebnih podataka:

1. primarno istraživanje u skupini 55.1. Hoteli, tj. anketa 35 hotelskih poduzeća;
2. primarno istraživanje u skupinama 55.3. Restorani i 55.4. Barovi, tj. anketa 151 restorana i 35 barova fizičkih osoba;
3. primarno istraživanje građana koji pružaju ugostiteljske usluge, tj. anketa 109 objekata privatnog smještaja;
4. primarno istraživanje 15 najvažnijih dobavljača proizvoda za ugostiteljstvo.

Definirana metodologija temelji se na sljedećim postavkama:

- uvoznim proizvodima smatraju se oni proizvodi za koje Hrvatska nije navedena kao zemlja porijekla proizvoda na deklaraciji, tj. uvoznim proizvodima u području H Hoteli i restorani i u privatnom smještaju smatraju se oni proizvodi koji se u cijelosti uvoze; uvozna komponenta u domaćim proizvodima koji se koriste u području H Hoteli i restorani i u privatnom smještaju nije predmet analize ovog projekta;
- analiziraju se isključivo registrirani fizički i/ili financijski tokovi;
- analizira se uvozna komponenta nabavljenih intermedijarnih proizvoda, dakle nabavki materijala, sirovina, rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba iz uvoza za ugostiteljstvo u 2004. godini, dok investicije, sukladno postavljenim ciljevima projekta, nisu predmet analize.

Hotelijerstvo

Hotelska poduzeća (tvrtke registrirane u skupini 55.1. Hoteli) ostvarila su u 2004. godini prihod od 6,7 milijardi kuna te prihod od prodaje proizvoda, usluga te roba (prihod iz poslovanja) u visini od 5,4 milijarde kuna.

Uvoz u hotelska poduzeća

Hotelska poduzeća ostvarila su tijekom 2004. godine od pružanja ugostiteljskih usluga 5,05 milijardi kuna, odnosno 93,1% prihoda iz poslovanja.

Procjenjuje se da su prihodi od ugostiteljstva tijekom 2004. godine angažirali:

- nabavke sirovina i materijala te rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba u vrijednosti od 1,03 milijarde kuna, odnosno 20,4% prihoda iz poslovanja;
- nabavke sirovina i materijala te rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba iz inozemstva u vrijednosti od 327 milijuna kuna, odnosno 31,7% ukupnih nabavki sirovina i materijala te rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba ili 6,5% prihoda iz poslovanja.

Odnos između udjela vrijednosti uvoza proizvoda u ukupnom uvozu te udjela vrijednosti nabavki pojedinog proizvoda u ukupnim nabavkama, pokazuje da se hrana (udio u ukupnim nabavkama 48,7%, udio u uvozu 42,5%) i piće (udio u ukupnim nabavkama 12,6%, udio u uvozu 4,6%) ispodprosječno uvoze, dok se iznadprosječno uvoze ostali proizvodi (udio u ukupnim nabavkama 38,7%, a udio u uvozu 52,8%), a prije svega materijal i dijelovi za tehničko održavanje.

Prema udjelu u vrijednosti ukupnih nabavki uvoznih prehrambenih proizvoda, najviše se uvozi: zamrznuta riba, zamrznuto povrće, juneće mese, svinjsko meso, sir te suhomesnati i kobasičarski proizvodi.

Faktor dostupnosti i/ili raspoloživosti supstituta najvažniji je faktor uvoza za 11 proizvoda. Radi se o proizvodima koji se ne proizvode u Hrvatskoj ili se ne proizvode u dovoljnoj količini (zamrznuta riba, zamrznuto povrće, toaletni papir, konzervirano povrće, plodovi mora, žestoka pića, konzervirano voće i proizvodi od konzerviranog voća, citrusi i banana te konzervirana riba).

Bez obzira na cjenovnu prednost uvoznih proizvoda, cijena proizvoda ne pojavljuje se kao jasno prepoznatljiv primarni faktor uvoza, već je uvijek praćena faktorima kvalitete i dostupnosti

Restorani i barovi fizičkih osoba

Obrtnici registrirani u skupinama 55.3. Restorani i 55.4. Barovi, njih ukupno 11.796, ostvarili su u 2004. godini promet od 3,5 milijardi kuna ili oko 95% ukupnog prometa obrta u ugostiteljstvu, dok je preostalih 5% prometa ostvareno u hotelima, kampovima, kantinama i ostalim objektima namijenjenim opskrbljivanju pripremljenom hranom.

Uvoz u restorane i barove fizičkih osoba

Restorani i barovi fizičkih osoba (skupine 55.3. i 55.4.) ostvarili su tijekom 2004. godine 2,9 milijarde kuna prihoda pružanjem ugostiteljskih usluga.

Procjenjuje se da su prihodi od ugostiteljstva tijekom 2004. godine angažirali: nabavke sirovina i materijala te rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba:

- u vrijednosti od 1,08 milijarde kuna, odnosno 37,4% prihoda iz poslovanja od ugostiteljstva;
- nabavke sirovina i materijala te rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba iz inozemstva u vrijednosti od 152 milijuna kuna, odnosno 14% ukupnih nabavki sirovina i materijala te rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba ili 5,2% prihoda iz poslovanja od ugostiteljstva.

U restoranima su nabavke sirovina i materijala te rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba iznosile 392 milijuna kuna ili 40% prihoda iz poslovanja u ugostiteljstvu, od čega je 55 milijuna ili 14% svih nabavki bilo iz uvoza.

U barovima su nabavke sirovina i materijala te rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba iznosile 693 milijuna kuna ili 36% prihoda iz poslovanja u ugostiteljstvu, od čega je 97 milijuna kuna ili 14% svih nabavki bilo iz uvoza.

Privatni smještaj

Građani koji su u 2004. godini pružali ugostiteljske usluge ostvarili su promet od 1,32 milijarde kuna, odnosno prihod od 1,26 milijardi kuna, ostvarujući oko 10% ukupnog prihoda ugostiteljstva (područja H Hoteli i restorani i privatnog smještaja). Prema vrsti usluge, 94% prihoda odnosilo se na usluge smještaja, a 6% na usluge hrane i pića.

Uvoz u privatni smještaj

U privatnom smještaju ostvareno je tijekom 2004. godine 1,26 milijardi kuna prihoda pružanjem ugostiteljskih usluga.

Procjenjuje se da su prihodi od ugostiteljstva tijekom 2004. godine angažirali:

- nabavke sirovina i materijala te rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba u vrijednosti od 272,6 milijuna kuna, odnosno 21,6% prihoda iz poslovanja od ugostiteljstva;
- nabavke sirovina i materijala te rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba iz inozemstva u vrijednosti od 72,5 milijuna kuna, odnosno 26,6% ukupnih nabavki sirovina i materijala te rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba ili 5,7% prihoda iz poslovanja od ugostiteljstva.

Uvoz u ugostiteljstvo

Vrijednost svih nabavki sirovina, materijala i roba za ugostiteljstvo (ne uključujući troškove energije) u 2004. godini, iznosila je oko 3,4 milijarde kuna, odnosno oko 29% ukupno ostvarenog prihoda iz poslovanja ugostiteljstva u području H Hoteli i restorani i privatnom smještaju.

Udio vrijednosti uvoza u nabavkama sirovina, materijala i roba u ugostiteljstvu 2004. godine iznosila je, prema provedenim istraživanjima, nešto više od 720 milijuna kuna, odnosno oko 21% ukupno nabavljenih sirovina, materijala i roba.

Udio vrijednosti nabavki sirovina, materijala i roba iz uvoza, u ukupnom prihodu od ugostiteljstva iznosi svega oko 6%, pri čemu je vrijednost ukupnih nabavki hrane i pića iz uvoza iznosila u 2004. godini oko 320 milijuna kuna, a svih ostalih roba/proizvoda iz uvoza, oko 400 milijuna kuna. Unutar tih veličina moguće je tražiti mogućnosti za supstituciju uvoza domaćim robama/proizvodima.

Kad je riječ o hrani najviša razina uvozne ovisnosti zabilježena je kod voća (41% ukupnih nabavki voća je iz uvoza). Visoki udjeli uvoza su još evidentirani u nabavkama ribe (oko 24%) te povrća (oko 28%).

Nabavke mesa iz inozemstva u iznosu od 50 milijuna kuna čine najveći dio ukupnih troškova nabavki prehrambenih proizvoda iz uvoza, iako se, prema provedenim istraživanjima, tek 13% ukupnih potreba za mesom u ugostiteljstvu osigurava iz uvoza (ukupne nabavke mesa u ugostiteljstvu dostižu iznos od 400 milijuna kuna).

Tehnička struktura investicija u područje H Hoteli i restorani tijekom 2004. godine pokazuje da su građevinski radovi činili 71%, oprema 27,3% te ostali investicijski poslovi 1,7% vrijednosti investicija. Uz nepoznatu uvoznu komponentu građevinskih radova, slijedi da je uvoz opreme za investicije u novu dugotrajnu imovinu u područje H Hoteli i restorani tijekom 2004. godine dostigao vrijednost od 9,2% ukupnih investicija odnosno 34% investicija u opremu.

Prijedlog mjera za povećanje udjela domaćih proizvoda u ugostiteljstvu

23. studenog 2005. godine održana je panel diskusija s kreatorima gospodarske politike u državi, predstavnicima odgovarajućih strukovnih udruga te s predstavnicima najznačajnijih dobavljača/ proizvođača proizvoda i roba u ugostiteljstvo da bi se dobio odgovor na pitanje kako smanjiti udio uvoznih proizvoda/roba u ugostiteljstvu.

Prijedlozi mjera za smanjenje korištenja uvoznih proizvoda u ugostiteljstvu, a koje su definirane na temelju zaključaka provedenih istraživanja te mišljenja i prijedloga sudionika panel diskusije, obuhvaćaju mjere na području:

- državne administracije i novčarskih institucija: nastavak poticaja za povećanje konkurentnosti i proizvodnje pojedinih proizvoda, projekti poticanja proizvodnje proizvoda koji se najlakše i najbrže mogu supstituirati, projekti 'izvorni hrvatski proizvodi', edukacija na relaciji proizvođač-dobavljač-kupac, nastavak projekta „kupujmo hrvatsko“, standardizacija u ugostiteljstvu (implementacija), podizanje kriterija kvalitete za uvozne prehrambene proizvode;
- ugostiteljstva: ukupno podizanje kvalitete ponude/usluga naglašavanjem lokalnog identiteta i kroz uključivanje domaćih proizvoda, uvođenje hrvatskog jelovnika, bolja povezanost s proizvođačima i kreiranje zajedničkih projekata za proizvodnju domaće hrane, promocija hrvatskih brandova;
- dobavljača/proizvođača: formiranje domaće burze prehrambenih proizvoda, izgradnja odgovarajućih skladišta/hladnjača za čuvanje proizvoda, ulaganje u prerađivačke kapacitete, bolja suradnja s ugostiteljstvom putem potpisivanja godišnjih/ dugoročnih ugovora o suradnji, udruživanje manjih proizvođača posebno na proizvodnji prehrambenih proizvoda.

1. UVOD

Procjene ukupnih ekonomskih učinaka turizma ukazuju na njegovu veliku važnost za gospodarstvo Hrvatske. Pri tome se u zadnje vrijeme u javnosti mogu čuti mišljenja da se turizam u (pre)velikoj mjeri oslanja na uvozne robe/proizvode, čime se umanjuje njegova gospodarska važnost te propušta prilika za povećanje zaposlenosti domaćeg stanovništva na proizvodnji onih roba koje se opravdano mogu supstituirati iz domaćih izvora. Stoga je Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka Republike Hrvatske dalo Institutu za turizam zadaću, temeljem javnog natječaja, da do konca 2005. godine izradi projekt *Hrvatski proizvod za hrvatski turizam* sa sljedećim ciljevima:

1. procijeniti veličinu i važnost uvoznih proizvoda koji su se koristili u području H Hoteli i restorani te u privatnom smještaju u 2004. godini, ukupno te na razini najvažnijih grupa proizvoda i pojedinih proizvoda;
2. analizirati percepciju odnosa cijena i različitih aspekata kvalitete inozemnih i domaćih proizvoda te razloge uvoza proizvoda koji su se koristili u području H Hoteli i restorani u 2004. godini;
3. predložiti aktivnosti koje bi trebalo poduzeti za povećanje udjela domaćih proizvoda u području H Hoteli i restorani te u privatnom smještaju.

Rad na projektu zahtijevao je provedbu opsežnih terenskih istraživanja bez kojih postizanje postavljenih ciljeva ne bi bilo moguće. Provedba tih istraživanja podrazumijevala je velik napor i onih koji su davali podatke i onih koji su te podatke prikupljali. Ovo je prilika da se svim sudionicima terenskih istraživanja zahvalimo na suradnji te još jednom naglasimo da bez njih provedba ovog projekta ne bi bila moguća. Zahvalnost moramo izraziti i članovima Savjeta projekta koji su aktivno pratili i verificirali rad na projektu, a u fazi definiranja složene metodologije procjene uvoza i najuže surađivali s istraživačkim timom Instituta za turizam. Treba napomenuti da je ovaj projekt prvi pokušaj da se, polazeći od specifičnosti poslovanja gospodarskih subjekata u području H Hoteli i restorani, detaljnije istraže značajke veličine i strukture materijalnih troškova kao i utvrdi važnost uvoznih proizvoda za poslovanje područja. On stoga ima i dodatnu zadaću, a ta je ukazati na mogućnosti i ograničenja primijenjene metodologije te tako olakšati pristup i provođenje sličnih istraživanja u budućnosti.

Ovaj izvještaj započinje procjenom ukupne turističke potrošnje u Hrvatskoj temeljene na nekoliko primarnih istraživanja provedenih tijekom 2004. godine te prikazom statistički registrirane veličine i glavnih obilježja ugostiteljstva u 2004. godini. Slijedi kratki prikaz ukupnog uvoza u Republiku Hrvatsku u 2004. godini i izravnog uvoza u područje H Hoteli i restorani te analiza sezonalnosti uvoza odabranih proizvoda i grupa proizvoda. U četvrtom poglavlju objašnjen je pristup istraživanju i metodologija provođenja istraživanja.

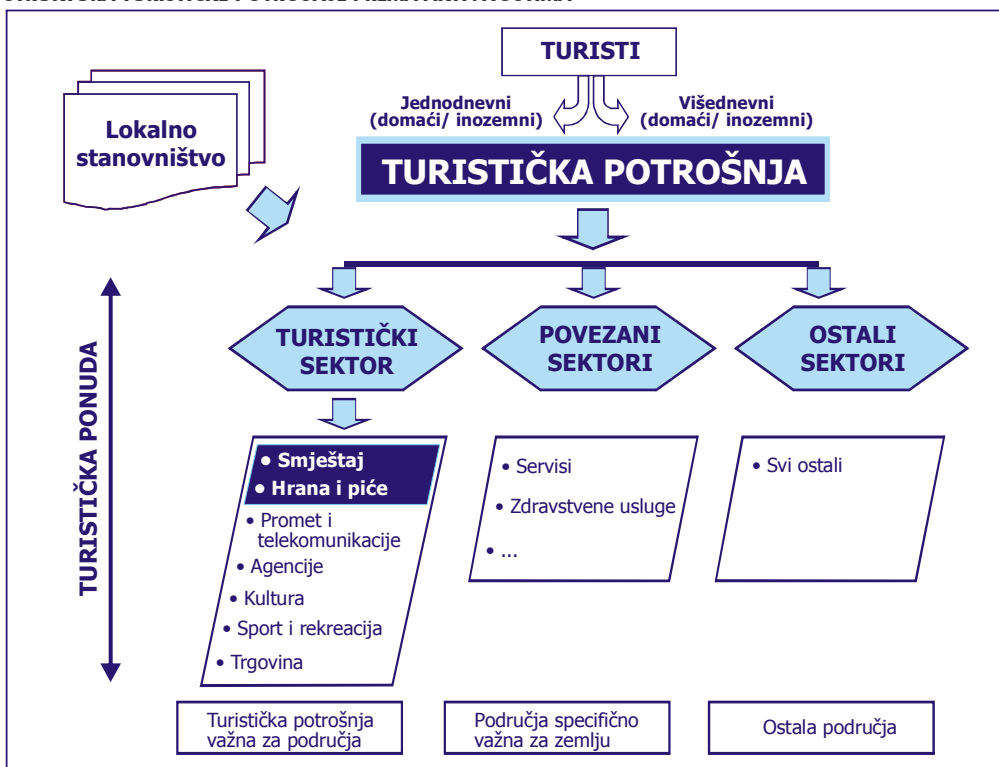
Rezultati istraživanja, odnosno procjena veličine uvoza u područje H Hoteli i restorani i privatni smještaj prikazani su u tri poglavlja u kojima se analiziraju nabavke uvoznih proizvoda u hotelskim poduzećima, restoranima i barovima fizičkih osoba te privatnom smještaju, da bi se u poglavlju 8. Uvoz u ugostiteljstvo procijenile ukupne nabavke proizvoda iz uvoza.

Rezultati istraživanja prezentirani su 23.11.2005. godine Naručitelju i nizu pozvanih predstavnika državnih institucija, udruga i dobavljača roba/proizvoda u područje H Hoteli i restorani. Njihovi prijedlozi o tome što učiniti da se udio domaćih proizvoda koji se koriste u području H Hoteli i restorani poveća u odnosu na današnje stanje, detaljno su analizirani i u najvećoj mjeri su uvršteni u tekst konačnog izvještaja, u poglavlju 9. U zaključcima se, osim sažetog prikaza najvažnijih rezultata istraživanja, daju i preporuke za provođenje budućih sličnih istraživanja.

2. TURIZAM I UGOSTITELJSTVO

Turizam se može definirati kao skup različitih aktivnosti čiju potražnju generiraju turisti/posjetitelji. Turizam kao međusektorsku aktivnost određuje, dakle, kupnja/potrošnja proizvoda ili usluga od strane posjetitelja/turista, dok se turistički proizvodi ili usluge uobičajeno dijele, prema kriteriju važnosti za turizam i cijelo gospodarstvo, na specifične i ne-specifične turističke proizvode i usluge¹. **Specifični turistički proizvodi i usluge** uključuju proizvode i usluge koje imaju bitan utjecaj na turizam, a čine ih karakteristični proizvodi i usluge (dobra i usluge koji su tipični za turističku potrošnju) te povezani proizvodi i usluge (proizvodi i usluge koji su važni za turizam ili bi pak njihova proizvodnja bila znatno smanjena bez turizma). **Ne-specifični turistički proizvodi i usluge** su oni proizvodi i usluge koje posjetitelji/turisti mogu konzumirati, ali nemaju velikog utjecaja na turizam te turizam čini tek mali segment njihove potražnje.

Slika 2.1.
STRUKTURA TURISTIČKE POTROŠNJE PREMA AKTIVNOSTIMA

Izvor: Institut za turizam prema Tourism Satellite Account: Recommended Methodological Framework. OECD, European Commission, United Nations, World Tourism Organization, 2001.

2.1. Turistička potrošnja

Procjenjuje se da su posjetitelji i turisti u Hrvatskoj u 2004. godini ostvarili ukupnu potrošnju u iznosu od 6,9 milijardi eura. Inozemni turisti i posjetitelji ostvarili su 80%², a domaći 20% ukupne potrošnje³. Turisti koji su boravili u komercijalnim smještajnim kapacitetima generirali su 60%, a turisti koji su boravili u nekomercijalnim smještajnim kapacitetima 29% ukupne potrošnje, dok su posjetitelji koji su na

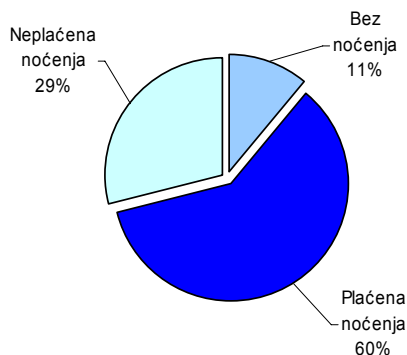
¹ Sukladno Tourism Satellite Account: Recommended Methodological Framework. OECD, European Commission, United Nations, World Tourism Organization, 2001.

² Hrvatska narodna banka procijenila je veličinu inozemne turističke potrošnje na iznos od 5,5 milijardi eura (stavka Prihodi od putovanja-turizma u Platnoj bilanci RH za 2004. godinu, Hrvatska narodna banka). Procjena veličine turističke potrošnje inozemnih turista i posjetitelja izvedena je na temelju podataka o prosječnoj potrošnji inozemnih turista i posjetitelja te registriranog broja prelazaka granice inozemnih putnika. Prosječna potrošnja utvrđena je na temelju ankete koja se provodi na granici, dok je broj prelazaka granice službeni podatak MUP-a.

³ Prema rezultatima istraživanja Turistička aktivnost domaćeg stanovništva u 2004. godini (Institut za turizam, Zagreb, listopad 2005.), domaći turisti i posjetitelji tijekom 2004. godine u Hrvatskoj ostvarili su potrošnju od oko 1,5 milijardi eura. Potrošnja domaćih turista u Hrvatskoj procijenjena je na temelju broja putovanja i prosječne potrošnje na privatnom i poslovnom putovanju u zemlji.

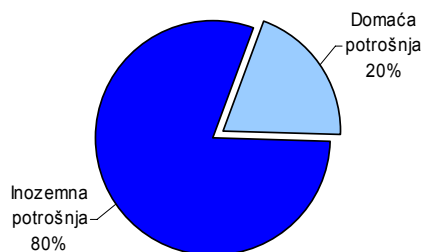
turističkom putovanju boravili kraće od jednog dana (bez noćenja, na primjer, izleti, tranzit i sl.), ostvarili 11% ukupne potrošnje.

Slika 2.1.1.
STRUKTURA TURISTIČKE POTROŠNJE
PREMA VRSTI PUTOVANJA/SMJEŠTAJA

Izvor: Prihodi od putovanja-turizma u Platnoj bilanci RH za 2004. godinu, Hrvatska narodna banka; Turistička aktivnost domaćeg stanovništva u 2004. godini, Institut za turizam; procjene Instituta za turizam.

Slika 2.1.2.
STRUKTURA TURISTIČKE POTROŠNJE
PREMA PORIJEKLU POSJETITELJA/TURISTA

Izvor: Prihodi od putovanja-turizma u Platnoj bilanci RH za 2004. godinu, Hrvatska narodna banka; Turistička aktivnost domaćeg stanovništva u 2004. godini, Institut za turizam; procjene Instituta za turizam.

Zbog niza ograničenja, a ponajprije zbog značajki korištenog istraživačkog alata i raspoloživih statističkih podataka, ukupnu turističku potrošnju u ovom trenutku nije moguće preciznije razdijeliti na pojedine komponente odnosno proizvode/usluge. Isto tako, veličinu turističke potrošnje nije moguće rekonstruirati niti iz proizvodnje specifičnih i nespecifičnih turističkih proizvoda i usluga. Ipak, s velikom sigurnošću možemo ustvrditi da usluge smještaja te hrane i pića⁴, kao karakteristične turističke aktivnosti koje su i fokus analize ovog projekta, čine vrlo važan dio ukupne turističke aktivnosti u Hrvatskoj. Pri tome se, naravno, ne smije zanemariti činjenica da ukupno obavljena vrijednost ugostiteljskih usluga ne čini nužno i turističku potrošnju, budući da ugostiteljske usluge konzumiraju turisti, ali i lokalna/neturistička populacija⁵.

2.2. Promet ugostiteljstva i privatnog smještaja

Statistički registriran promet pravnih i fizičkih osoba u ugostiteljstvu⁶, odnosno vrijednost obavljenih ugostiteljskih usluga (usluge smještaja, usluge posluživanja hranom i pićima te ostale usluge koje se uobičajeno pružaju uz osnovne ugostiteljske usluge) uključujući i porez na dodanu vrijednost u 2004. godini iznosio je 12,1 milijarde kuna, dok su građani, pružajući usluge privatnog smještaja ostvarili dodatan promet u vrijednosti 1,3 milijardi kuna⁷. Slijedi, dakle, da je ukupna vrijednost pruženih usluga smještaja te hrane i pića u 2004. godini u okviru područja H Hoteli i restorani te privatnom smještaju dostigla 13,5 milijardi kuna odnosno 1,8 milijardi eura, od čega su pravne osobe ostvarile 62,4%, fizičke

⁴ Sukladno odredbama Zakona o ugostiteljskoj djelatnosti, ugostiteljska djelatnost je pripremanje hrane i pružanje usluga prehrane, pripremanje i usluživanje pića i napitaka i pružanje usluga smještaja, a mogu je obavljati trgovačka društva, zadruge, trgovci pojedinci i obrtnici, koji ispunjavaju uvjete propisane za obavljanje te djelatnosti, zatim javne ustanove koje upravljaju nacionalnim parkovima i parkovima prirode te ugostiteljske obrazovne ustanove kao i đачki i studentski domovi. Konačno, određene ugostiteljske usluge smiju pružati i građani.

⁵ Usluge hrane i pića u restoranima i barovima te sličnim objektima smatraju se karakterističnim turističkim aktivnostima iako neturistička komponenta potražnje (potražnja koju generira lokalna populacija) može i dominirati u ukupnom prometu na nacionalnoj razini. Radi se, naime, o uslugama koje predstavljaju vrlo važan segment turističke potrošnje, a, također, na određenim područjima i u određenim sezonama turistička potražnja očekivano generira i najveći dio prometa.

⁶ Djelatnosti iz područja H Hoteli i restorani (osim djelatnosti studentskih i učeničkih domova i ostalog neturističkog smještaja). U kupališnim i klimatskim lječilištima koja nisu svrstana u područje H Hoteli i restorani, a koja pružaju ugostiteljske usluge, tijekom 2004. godine pruženo je dodatnih usluga u vrijednosti od 57 milijuna kuna.

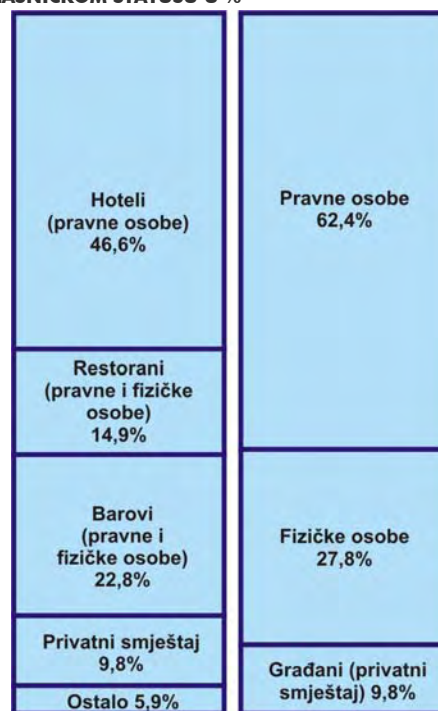
⁷ Procjena prometa u privatnom smještaju izvedena je kao umnožak statistički registriranih noćenja u 2004. godini te procjene prosječne dnevne potrošnje turista u privatnom smještaju u 2004. godini utvrđene na temelju rezultata istraživanja TOMAS Ljeto 2004, Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj, Institut za turizam 2005.

osobe (obrtnici) 27,8% dok su građani kroz privatni smještaj ostvarili 9,8% ukupnog prometa ugostiteljskih usluga.

Tablica 2.2.1.
**UKUPAN PROMET PRAVNIH I FIZIČKIH OSOBA
 U PODRUČJU H HOTELI I RESTORANI TE PROMET
 PRIVATNOG SMJEŠTAJA U 2004. GODINI
 PREMA SKUPINAMA**

	000 kuna	u %
Pravne osobe (poslovni subjekti) – Ukupno	8.405.535	62,4
Hoteli	6.272.146	46,6
Kampovi i druge vrste smještaja	272.070	2,0
Restorani	814.160	6,0
Barovi	716.065	5,3
Kantine i opskrbljivanje hranom	331.094	2,5
Fizičke osobe (obrtnici) – Ukupno	3.736.535	27,8
Restorani	1.192.629	8,9
Barovi	2.348.729	17,4
Ostalo (Hoteli, kampovi, kantine)	195.177	1,4
Građani (privatni smještaj)	1.318.745	9,8
Smještaj	1.238.281	9,2
Hrana i piće	80.464	0,6
Sveukupno	13.460.815	100,0

Slika 2.2.1.
**STRUKTURA UKUPNOG PROMETA PRAVNIH I FIZIČKIH
 OSOBA U PODRUČJU H HOTELI I RESTORANI TE PROMETA
 PRIVATNOG SMJEŠTAJA U 2004. GODINI PREMA SKUPINAMA
 I VLASNIČKOM STATUSU U %**

Izvor: Promet pravnih osoba i obrtnika – Ugostiteljstvo u 2004., Statistička izvješća, DZS, Zagreb, 2005.; promet u privatnom smještaju – procjena Instituta za turizam temeljena na istraživanju TOMAS Ljeto 2004 – Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj, Institut za turizam, 2005.

Gotovo polovicu ukupnog prometa ostvarile su tvrtke registrirane za hotelsku djelatnost, a prema veličini udjela u ostvarenom prometu slijede barovi s udjelom od 22,8% (od čega kod pravnih osoba 23%, a 77% kod obrtnika), restorani s udjelom od 14,9% (od čega kod pravnih osoba 41%, a 59% kod obrtnika) te privatni smještaj s udjelom od 9,8%. Gospodarski subjekti (pravne i fizičke osobe) registrirani za ostale ugostiteljske djelatnosti ostvarili su 5,9% ukupnog prometa. Struktura prometa pravnih osoba prema vrstama usluga u 2004. godini pokazuje da na smještaj otpada 52,8% realiziranog prometa, na hranu i napitke 30,3%, na alkoholna i bezalkoholna pića 12,5%, a 4,4% na ostale ugostiteljske usluge⁸(vidi tablicu 2.5.1.). Na usluge smještaja otpada 93% prometa privatnog smještaja, a na usluge hrane i pića 7%.

2.3. Prihod i dobit pravnih osoba u području H Hoteli i restorani

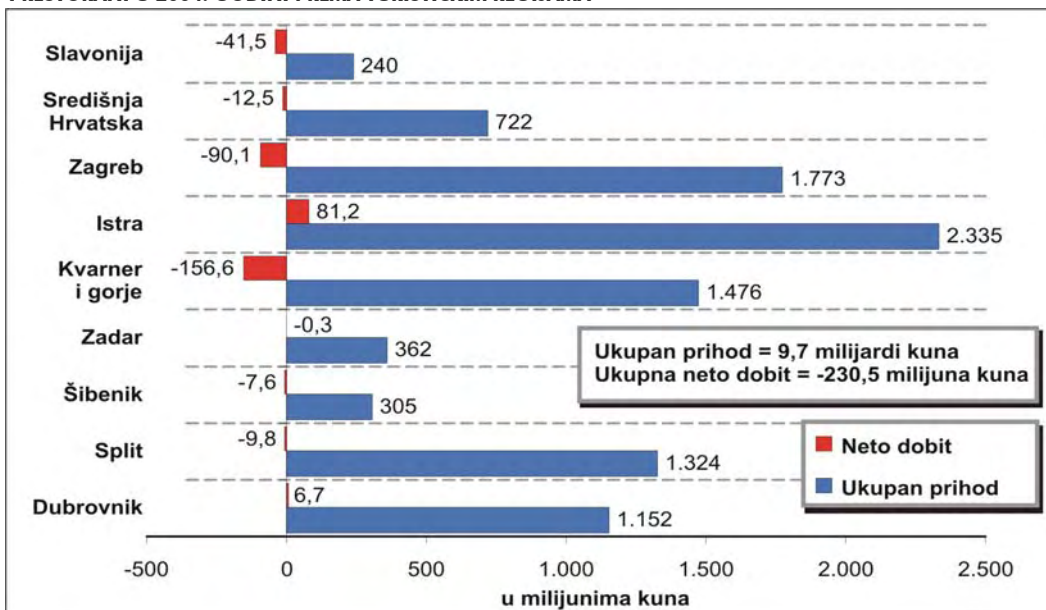
Pravne osobe registrirane u području H Hoteli i restorani⁹ ostvarile su tijekom 2004. godine ukupan prihod u iznosu od 9,7 milijardi kuna, odnosno 8,2 milijarde kuna prihoda od prodaje proizvoda, usluga i roba te negativnu neto dobit¹⁰ od 230 milijuna kuna odnosno 2,4% ukupnog prihoda. Pozitivnu neto dobit na razini pojedinih skupina ostvarila su samo hotelska poduzeća, dok poduzeća iz ostalih skupina bilježe neto gubitak. Tvrtke u skupini Kampovi i ostale vrste smještaja zabilježile su negativnu neto dobit u 2004. godini u visini od 47% ukupnog prihoda, tvrtke u skupini restorani u visini 6%, a tvrtke u skupini barovi u visini 1% ukupnog prihoda (vidi tablicu 2.5.4.).

⁸ Promet ostalih ugostiteljskih usluga obuhvaća promet od prodaje duhana i šibica te promet od ostalog robnog i nerobnog prometa.

⁹ Bez tvrtki registriranih u skupini 55.5 Kantine (menze) i opskrbljivanje pripremljenom hranom.

¹⁰ Neto dobit definirana je kao razlika ostvarene dobiti i ostvarenog gubitka na razini područja, odnosno skupine.

Slika 2.3.1.
**UKUPAN PRIHOD I NETO DOBIT PRAVNIH OSOBA U PODRUČJU H HOTELI
 I RESTORANI U 2004. GODINI PREMA TURISTIČKIM REGIJAMA**

Izvor: FINA, obrada Institut za turizam, svibanj 2005.

Distribucija ostvarenog ukupnog prihoda poduzeća u području H Hoteli i restorani prema turističkim regijama¹¹ pokazuje da se u Istri ostvaruje gotovo četvrtina ukupnog prihoda, a prema važnosti slijedi Zagreb (18%) te Kvarner i gorje (15%). Neto dobit ostvaruje se samo na području Istre i Dubrovnika dok je tijekom 2004. godine najveći neto gubitak (u visini 10,6% ukupnog prihoda) zabilježen na području Kvarnera i gorja.

2.4. Turistički promet ugostiteljstva

Ukupan promet ugostiteljskih usluga od 1,8 milijardi eura odgovara udjelu od 27% procijenjene ukupne potrošnje domaćih i inozemnih posjetitelja i turista u 2004. godini. No, zbog najmanje se dva razloga ne smije zaključiti da taj udio odražava i realan udio ugostiteljstva u turizmu. Naime, dio ugostiteljskih usluga, a prije svega usluga hrane i pića, generiran je neturističkim aktivnostima te ne čini turističku potrošnju. Također, procijenjena ukupna turistička potrošnja uključuje i aspekt 'sive ekonomije' koji nije obuhvaćen statistički registriranim fizičkim i/ili financijskim prometom područja H Hoteli i restorani i privatnog smještaja.

Kao što je već rečeno, u Hrvatskoj ne postoje raspoloživi podaci koji bi omogućili realno sagledavanje udjela turistički generirane potražnje usluga ugostiteljstva, a time niti udjela ugostiteljstva u ukupnoj turističkoj potrošnji. No, čini se da bi uz procijenjenu veličinu turističke potrošnje te značajke hrvatskog tržišnog miksa i turističkog proizvoda bilo opravdano očekivati (znatno) veću vrijednost pruženih ugostiteljskih usluga od one koja je statistički registrirana¹². Uz prihvaćanje pretpostavke o realnosti procjene ukupne turističke potrošnje, razloge odstupanja između izmjerene i stvarne (očekivane) veličine turističkog ugostiteljstva valja, osim u 'sivoj ekonomiji', tražiti i u obuhvatu podataka o prometu ugostiteljstva te mogućoj razlici između statistički definirane djelatnosti ugostiteljstva i percepcije tih usluga od strane turista (primjerice, razdioba prometa u marinama te svrstavanje prometa od smještaja vezanog uz nautički turizam). U takvom se metodološkom okviru deriviranje turističkog dijela samo službeno registriranog prometa ugostiteljstva ne čini niti analitički opravdanim niti mogućim, posebice zbog očekivanog nejednakog rasporeda razine neregistriranih financijskih i fizičkih tokova područja s obzirom na vlasnički status ugostiteljskih subjekata te vrste ugostiteljskih usluga.

¹¹ Turistička regionalizacija prema Marketinškom turističkom planu Hrvatske 2002-2005; Volume I-IV THR Barcelona, Horwath Consulting Zagreb, 2002.

¹² Primjerice prema istraživanju TOMAS Ljeto 2004, Institut za turizam 2005., potrošnja u ugostiteljstvu čini 64% ukupne prosječne dnevne potrošnje turista tijekom ljeta u primorskim destinacijama.

2.5. Dokumentacijski prilog

Tablica 2.5.1.

PROMET POSLOVNIH SUBJEKATA U UGOSTITELJSTVU PREMA NKD*-U I VRSTAMA USLUGA U 2004. GODINI

(u kunama)

	Broj subjekata	Ukupno	Alkoholna i bezalkoholna pića	Hrana i napici	Smještaj	Ostalo
UKUPNO	1991	8.462.547.977	1.060.355.355	2.566.386.397	4.465.246.017	370.560.208
H Hoteli i restorani	1985	8.405.534.774	1.056.317.651	2.549.532.147	4.434.702.546	364.982.430
55.1 Hoteli	415	6.272.146.375	468.610.804	1.397.300.284	4.126.649.869	279.585.418
55.2 Kampovi i druge vrste smještaja za kraći boravak	233	272.070.130	19.372.519	49.681.116	188.475.656	14.540.839
55.21 Omladinski hoteli i planinarski domovi	12	42.834.124	1.682.945	8.345.766	32.121.169	684.244
55.22 Kampovi	53	144.792.750	7.074.914	13.275.370	113.242.681	11.199.785
55.23 Ostali smještaj za boravak turista	168	84.443.256	10.614.660	28.059.980	43.111.806	2.656.810
55.3 Restorani	419	814.159.608	219.480.618	512.221.270	54.617.065	27.840.655
55.4 Barovi	834	716.065.277	304.845.373	316.648.793	56.552.681	38.018.430
55.5 Kantine i opskrbljivanje pripremljenom hranom	84	331.093.384	44.008.337	273.680.684	8.407.275	4.997.088
Kupališna i klimatska lječilišta (85.11)	6	57.013.203	4.037.704	16.854.250	30.543.471	5.577.778

(u %)

	Broj subjekata	Ukupno	Alkoholna i bezalkoholna pića	Hrana i napici	Smještaj	Ostalo
UKUPNO	1991	100,0	12,5	30,3	52,8	4,4
H Hoteli i restorani	1985	100,0	12,6	30,3	52,8	4,3
55.1 Hoteli	415	100,0	7,5	22,3	65,8	4,5
55.2 Kampovi i druge vrste smještaja za kraći boravak	233	100,0	7,1	18,3	69,3	5,3
55.21 Omladinski hoteli i planinarski domovi	12	100,0	3,9	19,5	75,0	1,6
55.22 Kampovi	53	100,0	4,9	9,2	78,2	7,7
55.23 Ostali smještaj za boravak turista	168	100,0	12,6	33,2	51,1	3,1
55.3 Restorani	419	100,0	27,0	62,9	6,7	3,4
55.4 Barovi	834	100,0	42,6	44,2	7,9	5,3
55.5 Kantine i opskrbljivanje pripremljenom hranom	84	100,0	13,3	82,7	2,5	1,5
Kupališna i klimatska lječilišta (85.11)	6	100,0	7,1	29,6	53,6	9,8

(u %)

	Broj subjekata	Ukupno	Alkoholna i bezalkoholna pića	Hrana i napici	Smještaj	Ostalo
H Hoteli i restorani	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
55.1 Hoteli	20,9	74,6	44,4	54,8	93,1	76,6
55.2 Kampovi i druge vrste smještaja za kraći boravak	11,7	3,2	1,8	1,9	4,3	4,0
55.21 Omladinski hoteli i planinarski domovi	0,6	0,5	0,2	0,3	0,7	0,2
55.22 Kampovi	2,7	1,7	0,7	0,5	2,6	3,1
55.23 Ostali smještaj za boravak turista	8,5	1,0	1,0	1,1	1,0	0,7
55.3 Restorani	21,1	9,7	20,8	20,1	1,2	7,6
55.4 Barovi	42,0	8,5	28,9	12,4	1,3	10,4
55.5 Kantine i opskrbljivanje pripremljenom hranom	4,2	3,9	4,2	10,7	0,2	1,4

*Nacionalna klasifikacija djelatnosti.

Izvor: DZS, obrada Instituta za turizam, svibanj 2005.

Tablica 2.5.2.

BROJ RADNJI I PROMET UGOSTITELJSKIH OBRTNIKA PREMA VRSTAMA UGOSTITELJSKIH OBJEKATA U 2004. GODINI

	Broj radnji u III. tromjesečju 2004.		Promet	
	Broj radnji	Broj radnji u %	u 000 kn	u %
UKUPNO	13.364	100,0	3.736.535	100,0
Hoteli, aparthoteli	32	0,2	36.068	1,0
Moteli	11	0,1	10.790	0,3
Pansioni	19	0,1	11.060	0,3
Kampovi	29	0,2	5.912	0,2
Prenoćišta	17	0,1	5.790	0,2
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj*	282	2,1	39.810	1,1
Gostionice	338	2,5	169.436	4,5
Restorani	1.153	8,6	600.910	16,1
Pizzerije	403	3,0	209.388	5,6
Bistroi	895	6,7	270.236	7,2
Slastičarnice	335	2,5	64.349	1,7
Objekti brze prehrane	519	3,9	91.392	2,4
Café barovi	6.637	49,7	1.579.753	42,3
Pivnice	111	0,8	22.736	0,6
Buffeti	865	6,5	186.758	5,0
Kantine	53	0,4	17.280	0,5
Pripremnice obroka	40	0,3	13.782	0,4
Ostalo**	1.625	12,2	401.085	10,7

*Apartman, apartman tipa studio, sobe za iznajmljivanje, planinarski domovi, seljačka kućanstva.

**Zdravljaci, zalogajnice, pečenjarnice, kavane, noćni klubovi, noćni barovi, disco klubovi, disco barovi, krčme, konobe, kleti, ostale ugostiteljske poslovne jedinice.

Izvor: Ugostiteljstvo u 2004., Statistička izvješća, DZS, 2005.; Ugostiteljstvo u trećem tromjesečju 2004., Priopćenje, DZS, 2004.

Tablica 2.5.3.

BROJ RADNJI I PROMET UGOSTITELJSKIH OBRTNIKA PREMA TURISTIČKIM REGIJAMA U 2004. GODINI

Turistička regija	Broj radnji		Promet	
	Broj radnji	u %	u 000 kn	u %
UKUPNO	13.364	100,0	3.736.535	100,0
Dubrovnik	352	2,6	101.613	2,7
Split	1.596	11,9	295.184	7,9
Šibenik	405	3,0	108.668	2,9
Zadar	772	5,8	173.850	4,7
Kvarner i gorje	1.601	12,0	542.158	14,5
Istra	1.327	9,9	527.366	14,1
Zagreb	3.134	23,5	919.404	24,6
Središnja Hrvatska	2.528	18,9	737.269	19,7
Slavonija	1.649	12,3	331.023	8,9

Izvor: Ugostiteljstvo u 2004., Statistička izvješća, DZS, 2005.

Tablica 2.5.4. **STRUKTURA UKUPNOG PRIHODA I TROŠKOVA PRAVNIH OSOBA PO SKUPINAMA PODRUČJA H HOTELI I RESTORANI U 2004. GODINI**

Šifra djelatnosti	Ukupan prihod	Prihodi od prodaje proizvoda i usluga u inozemstvu	Prihodi od prodaje proizvoda i usluga u zemlji	Prihodi od prodaje proizvoda i usluga u inozemstvu i zemlji	Prihodi od prodaje robe u inozemstvu	Prihodi od prodaje robe u zemlji	Prihodi od prodaje robe u inozemstvu i zemlji	Ostali ukupni prihod	Troškovi sir. i mat. rez. djelova i otpis sit. inv.	Troškovi energije	Troškovi nabave prodane robe	Ukupni rashodi	Dobit prije opore-zivanja	Gubitak prije opore-zivanja
55.1 Hoteli	6.661.607	2.524.416	2.499.003	5.023.419	80.538	318.613	399.151	1.239.037	889.226	229.225	298.797	6.596.259	702.404	637.056
55.2 Kampovi i druge vrste smještaja	422.915	84.102	233.457	317.559	3.739	24.442	28.181	77.174	62.295	13.123	58.858	620.530	16.493	214.108
55.3 Restorani	1.446.343	76.577	1.091.610	1.168.188	8.154	175.278	183.432	94.723	429.540	51.126	165.259	1.531.153	37.318	122.129
55.4 Barovi	1.157.942	24.931	632.573	657.504	8.552	41.403	419.955	80.483	183.558	30.347	418.799	1.171.389	30.865	44.312
UKUPNO	9.688.807	2.710.026	4.456.645	7.166.670	100.983	929.736	1.030.719	1.491.418	1.564.619	323.822	941.713	9.919.332	787.080	1.017.605
u %, 100 = pojedina kategorija														
55.1 Hoteli	68,76	93,15	56,07	70,09	79,75	34,27	38,73	83,08	56,83	70,79	31,73	66,50	89,24	62,60
55.2 Kampovi i druge vrste smještaja	4,36	3,10	5,24	4,43	3,70	2,63	2,73	5,17	3,98	4,05	6,25	6,26	2,10	21,04
55.3 Restorani	14,93	2,83	24,49	16,30	8,07	18,85	17,80	6,35	27,45	15,79	17,55	15,44	4,74	12,00
55.4 Barovi	11,95	0,92	14,19	9,17	8,47	44,25	40,74	5,40	11,73	9,37	44,47	11,81	3,92	4,35
UKUPNO	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
u %, 100 = ukupan prihod po skupinama														
55.1 Hoteli	100,00	37,89	37,51	75,41	1,21	4,78	5,99	18,60	13,35	3,44	4,49	99,02	10,54	9,56
55.2 Kampovi i druge vrste smještaja	100,00	19,89	55,20	75,09	0,88	5,78	6,66	18,25	14,73	3,10	13,92	146,73	3,90	50,63
55.3 Restorani	100,00	5,29	75,47	80,77	0,56	12,12	12,68	6,55	29,70	3,53	11,43	105,86	2,58	8,44
55.4 Barovi	100,00	2,15	54,63	56,78	0,74	35,53	36,27	6,95	15,85	2,62	36,17	101,16	2,67	3,83
UKUPNO	100,00	27,97	46,00	73,97	1,04	9,60	10,64	15,39	16,15	3,34	9,72	102,38	8,12	10,50

Izvor: Podaci FINA-e prema zahtjevu Instituta za turizam, svibanj 2005.

Tablica 2.5.5. STRUKTURA UKUPNOG PRIHODA I TRŠKOVA POSLOVNIH SUBJEKATA U PODRUČJU H HOTELI I RESTORANI* PREMA TURISTIČKIM REGIJAMA** U 2004. GODINI

Turistička regija	Ukupan prihod	Prihodi od prodaje proizvoda i usluga u inozemstvu	Prihodi od prodaje proizvoda i usluga u zemlji	Prihodi od prodaje proizvoda i usluga u inozemstvu i zemlji	Prihodi od prodaje robe u inozemstvu	Prihodi od prodaje robe u zemlji	Prihodi od prodaje robe u inozemstvu i zemlji	Ostali ukupni prihod	Troškovi sir. i mat., rez. djelova i otpis sit. inv.	Troškovi energije	Troškovi nabave prodane robe	Ukupni rashodi	Dobit prije opore-zivanja	Gubitak prije opore-zivanja
Dubrovnik	1.152.452	536.705	361.003	897.709	319	20.928	21.246	233.497	181.583	31.836	18.420	1.145.774	150.554	143.876
Split	1.324.058	407.817	430.332	838.149	6.655	173.128	179.783	306.125	185.168	34.648	184.914	1.333.884	127.685	137.512
Šibenik	304.917	105.147	96.145	201.292	455	23.145	23.600	80.025	42.328	9.000	18.218	312.474	14.176	21.733
Zadar	361.578	98.700	137.885	236.585	44.515	22.725	67.240	57.753	55.347	6.942	35.002	361.850	22.640	22.912
Kvarner i gorje	1.476.498	427.299	641.362	1.068.661	27.737	191.082	218.819	189.018	240.132	51.025	176.376	1.633.048	54.045	210.595
Istra	2.334.515	979.896	1.032.284	2.012.179	7.888	108.292	116.180	206.156	332.638	95.600	96.922	2.253.342	263.243	182.069
Zagreb	1.772.851	122.131	1.199.549	1.321.680	1.232	165.346	166.578	284.593	348.262	52.979	167.336	1.862.979	128.601	218.729
Središnja Hrvatska	722.410	31.011	406.667	437.678	12.135	170.625	182.760	101.972	136.486	28.177	190.038	734.908	21.057	33.556
Slavonija	239.528	1.320	151.418	152.738	48	54.465	54.513	32.277	42.675	13.616	54.486	281.073	5.079	46.625
UKUPNO	9.688.807	2.710.026	4.456.645	7.166.670	100.983	929.736	1.030.719	1.491.418	1.564.619	323.822	941.713	9.919.332	787.080	1.017.605

u %, 100 = pojedina kategorija														
Dubrovnik	11,89	19,80	8,10	12,53	0,32	2,25	2,06	15,66	11,61	9,83	1,96	11,55	19,13	14,14
Split	13,67	15,05	9,66	11,70	6,59	18,62	17,44	20,53	11,83	10,70	19,64	13,45	16,22	13,51
Šibenik	3,15	3,88	2,16	2,81	0,45	2,49	2,29	5,37	2,71	2,78	1,93	3,15	1,80	2,14
Zadar	3,73	3,64	3,09	3,30	44,08	2,44	6,52	3,87	3,54	2,14	3,72	3,65	2,88	2,25
Kvarner i gorje	15,24	15,77	14,39	14,91	27,47	20,55	12,23	12,67	15,35	15,76	18,73	16,46	6,87	20,70
Istra	24,09	36,16	23,16	28,08	7,81	11,65	11,27	13,82	21,26	29,52	10,29	22,72	33,45	17,89
Zagreb	18,30	4,51	26,92	18,44	1,22	17,78	16,16	19,08	22,26	16,36	17,77	18,78	16,34	21,49
Središnja Hrvatska	7,46	1,14	9,12	6,11	12,02	18,35	17,73	6,84	8,72	8,70	20,18	7,41	2,68	3,30
Slavonija	2,47	0,05	3,40	2,13	0,05	5,86	5,29	2,16	2,73	4,20	5,79	2,83	0,65	4,58
UKUPNO	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

u %, 100 = ukupan prihod po turističkoj regiji														
Dubrovnik	100,00	46,57	31,32	77,90	0,03	1,82	1,84	20,26	15,76	2,76	1,60	99,42	13,06	12,48
Split	100,00	30,80	32,50	63,30	0,50	13,08	13,58	23,12	13,98	2,62	13,97	100,74	9,64	10,39
Šibenik	100,00	34,48	31,53	66,02	0,15	7,59	7,74	26,24	13,88	2,95	5,97	102,48	4,65	7,13
Zadar	100,00	27,30	38,13	65,43	12,31	6,28	18,60	15,97	15,31	1,92	9,68	100,08	6,26	6,34
Kvarner i gorje	100,00	28,94	43,44	72,38	1,88	12,94	14,82	12,80	16,26	3,46	11,95	110,60	3,66	14,26
Istra	100,00	41,97	44,22	86,19	0,34	4,64	4,98	8,83	14,25	4,10	4,15	96,52	11,28	7,80
Zagreb	100,00	6,89	67,66	74,55	0,07	9,33	9,40	16,05	19,64	2,99	9,44	105,08	7,25	12,34
Središnja Hrvatska	100,00	4,29	56,29	60,59	1,68	23,62	25,30	14,12	18,89	3,90	26,31	101,73	2,91	4,64
Slavonija	100,00	0,55	63,22	63,77	0,02	22,74	22,76	13,48	17,82	5,68	22,75	117,34	2,12	19,47
UKUPNO	100,00	27,97	46,00	73,97	1,04	9,60	10,64	15,39	16,15	3,34	9,72	102,38	8,12	10,50

Izvor: Podaci FINA-e prema zahtjevu Instituta za turizam, svibanj 2005.

* Bez tvrtki registriranih u skupini 55.5 Kantine (menze) i opskrbljivanje pripremljenom hranom.

** Turistička regionalizacija prema Marketinškom turističkom planu Hrvatske 2002-2005; Volume F-IV THR Barcelona, Horwath Consulting Zagreb, 2002.

Tablica 2.5.6.
**DISTRIBUCIJA UKUPNOG PROMETA POSLOVNIH SUBJEKATA U PODRUČJU H HOTELI I RESTORANI
 U 2004. GODINI PREMA VELIČINI UKUPNOG PROMETA I VRSTAMA USLUGA**

	Broj poslovnih subjekata grupiranih prema veličini ukupnog prometa	Broj poslovnih subjekata	Ukupan promet	Pića (alkoholna i bezalkoholna)	Hrana i napici	Smještaj (noćenja)	Ostali promet (robne i nerobne usluge)
UKUPNO		1901	100,0	12,5	28,2	54,8	4,5
55.1 Hoteli	Ukupno	415	100,0	7,5	22,3	65,8	4,5
	1.-10.	10	100,0	5,9	20,3	70,1	3,7
	11.-20.	10	100,0	7,0	19,9	68,7	4,4
	21.-30.	10	100,0	7,1	25,0	63,0	4,9
	31.-40.	10	100,0	6,3	20,2	70,1	3,4
	41.-50.	10	100,0	8,1	18,3	66,3	7,4
	51.-100.	50	100,0	7,6	22,9	65,3	4,3
	101.-415.	315	100,0	10,7	27,2	57,0	5,1
55.2 Kampovi i druge vrste smještaja	Ukupno	233	100,0	7,1	18,3	69,3	5,3
	1.-10.	10	100,0	4,0	12,1	78,5	5,4
	11.-20.	10	100,0	8,0	26,3	58,3	7,4
	21.-30.	10	100,0	9,2	22,8	62,0	6,0
	31.-40.	10	100,0	9,0	14,0	72,6	4,4
	41.-50.	10	100,0	11,7	19,5	67,8	1,1
	51.-100.	50	100,0	11,3	28,3	55,0	5,3
	101.-233.	133	100,0	10,3	14,4	73,5	1,8
55.3 Restorani	Ukupno	419	100,0	27,0	62,9	6,7	3,4
	1.-25.	25	100,0	19,6	67,7	9,2	3,6
	26.-50.	25	100,0	27,9	61,4	6,3	4,5
	51.-75.	25	100,0	30,2	61,7	7,1	1,0
	76.-100.	25	100,0	34,2	57,6	3,6	4,6
	101.-125.	25	100,0	35,6	60,3	0,4	3,7
	126.-200.	75	100,0	35,7	57,8	3,9	2,6
	200.-419.	219	100,0	44,4	50,9	1,5	3,2
55.4 Barovi	Ukupno	834	100,0	42,6	44,2	7,9	5,3
	1.-50.	50	100,0	33,7	48,7	13,6	4,1
	51.-100.	50	100,0	41,6	43,2	8,2	7,0
	101.-150.	50	100,0	45,0	49,3	0,2	5,5
	151.-200.	50	100,0	51,9	41,1	1,2	5,9
	201.-250.	50	100,0	48,1	43,3	1,1	7,6
	251.-500.	250	100,0	55,2	35,7	1,5	7,6
	501.-834.	334	100,0	64,6	30,9	0,4	4,0

Izvor: DZS, prema zahtjevu Instituta za turizam, svibanj 2005.

Tablica 2.5.7.

DISTRIBUCIJA UKUPNOG PRIHODA, MATERIJALNIH TROŠKOVA I DOBITI POSLOVNIH SUBJEKATA U PODRUČJU H HOTELI I RESTORANI U 2004. GODINI PREMA VELIČINI UKUPNOG PRIHODA

	Broj poslovnih subjekata grupiranih prema veličini ukupnog prihoda	Udio u ukupnom prihodu		Udio u materijalnim troškovima		Udio u dobiti	
		u %	kumulativno u %	u %	kumulativno u %	u %	kumulativno u %
55.1 Hoteli	1.-10.	35,4	35,4	32,0	32,0	34,3	34,3
	11.-20.	14,4	49,7	11,9	44,0	23,4	57,7
	21.-30.	10,4	60,1	10,7	54,7	5,5	63,2
	31.-40.	8,3	68,4	8,1	62,8	9,2	72,4
	41.-50.	6,5	74,8	5,1	67,9	13,4	85,8
	51.-100.	16,3	91,1	20,1	88,0	8,7	94,5
	101.-406.	8,9	100,0	12,0	100,0	5,5	100,0
55.2 Kampovi i druge vrste smještaja	1.-10.	42,0	42,0	38,5	38,5	11,7	11,7
	11.-20.	17,3	59,3	9,4	47,9	23,3	35,0
	21.-30.	9,4	68,7	13,0	60,9	3,2	38,2
	31.-40.	6,2	74,9	3,7	64,6	12,8	51,0
	41.-50.	4,8	79,7	6,1	70,7	13,9	65,0
	51.-100.	13,4	93,1	19,0	89,7	24,1	89,1
	101.-429.	6,9	100,0	10,3	100,0	10,9	100,0
55.3 Restorani	1.-25.	38,1	38,1	34,5	34,5	23,1	23,1
	26.-50.	13,2	51,3	15,8	50,4	14,2	37,2
	51.-75.	8,8	60,2	9,6	60,0	16,1	53,4
	76.-100.	7,0	67,2	7,4	67,4	5,5	58,9
	101.-125.	5,6	72,8	5,7	73,1	7,3	66,2
	126.-200.	10,6	83,3	11,0	84,0	11,5	77,7
	201.-929.	16,7	100,0	16,0	100,0	22,3	100,0
55.4 Barovi	1.-50.	48,7	48,7	49,3	49,3	28,8	28,8
	51.-100.	13,5	62,2	12,7	62,0	17,3	46,1
	101.-150.	7,9	70,1	8,2	70,1	16,1	62,2
	151.-200.	5,5	75,6	5,5	75,6	6,4	68,6
	201.-250.	4,1	79,6	4,1	79,8	4,8	73,4
	251.-500.	11,9	91,6	12,0	91,8	16,1	89,5
	501.-1174.	8,4	100,0	8,2	100,0	10,5	100,0

Izvor: Podaci FINA-e prema zahtjevu Instituta za turizam, svibanj 2005.

3. UVOZ U REPUBLIKU HRVATSKU U 2004. GODINI

3.1. Veličina uvoza prema grupama proizvoda, djelatnostima i zemljama podrijetla robe

Prema podacima DZS-a¹³, vrijednost ukupnog uvoza roba u Republiku Hrvatsku u 2004. godini iznosila je 100.008 milijuna kuna, odnosno gotovo 50% bruto društvenog proizvoda (BDP)¹⁴.

Prema Standardnoj međunarodnoj trgovinskoj klasifikaciji (SMTK)¹⁵, ukupni je uvoz podijeljen prema namjeni u 10 grupa proizvoda (detaljnija struktura uvoza dana je u tablici 3.4.1. u dokumentacijskom prilogu). Najviše se novca troši na uvoz strojeva i transportnih uređaja (35%), a kad se toj grupi proizvoda dodaju i proizvodi svrstani prema materijalu (20%), dolazi se do podatka, da samo ove dvije robne grupe sudjeluju u vrijednosti ukupnog uvoza roba s gotovo 55%. Hrana i žive životinje u ukupnom uvozu sudjeluju s oko 7%, a vrijednost uvoza u Hrvatsku tih grupa proizvoda, zajedno s pićima i duhanom, ne prelazi 8% ukupnog uvoza.

Tablica 3.1.1.
VRIJEDNOST UVOZA U RH U 2004. GODINI, PREMA SMTK KLASIFIKACIJI

SMTK grupa	Uvoz u 000 kn	u %
UKUPNO REPUBLIKA HRVATSKA	100.008.107	100,0
1. Strojevi i transportni uređaji	34.922.916	34,9
2. Proizvodi svrstani po materijalu	19.663.577	19,7
3. Mineralna goriva i maziva	11.943.567	11,9
4. Razni gotovi proizvodi	11.901.386	11,9
5. Kemijski proizvodi	11.167.131	11,2
6. Hrana i žive životinje	7.175.527	7,2
7. Sirove materije, osim goriva	2.129.942	2,1
8. Pića i duhan	742.935	0,7
9. Životinjska i biljna ulja i masti	309.402	0,3
10. Proizvodi i transakcije, nespomenuti	51.724	0,1

Izvor: DZS, Robna razmjena Republike Hrvatske s inozemstvom za razdoblje od siječnja do prosinca 2004.

Kad se uvoz promatra prema djelatnosti uvoznika¹⁶, proizlazi da u 2004. godini prerađivačka industrija generira 87% ukupnog uvoza, a rudarstvo i vađenje oko 9%, poljoprivreda, lov i šumarstvo 3% te ostale djelatnosti tek oko 1% (tablica 3.4.2. u dokumentacijskom prilogu).

U Hrvatsku se najviše uvozi iz Italije (17%) i Njemačke (15%), zatim iz Rusije i Slovenije (nešto više od 7% iz svake od ove dvije zemlje) te Austrije (nešto manje od 7%). Prvih 10 zemalja, prema zastupljenosti uvoza u Hrvatsku u 2004. godini, sudjeluje s nešto manje od 70% u ukupnom uvozu (tablica 3.4.3. u dokumentacijskom prilogu).

3.2. Uvoz karakterističnih proizvoda u područje H Hoteli i restorani

Nešto više od 9% vrijednosti ukupnog uvoza u Hrvatsku odnosi se na proizvode koji se, između ostaloga, koriste i u području H Hoteli i restorani kao i u privatnom smještaju¹⁷. U strukturi uvoza tih proizvoda najveći udio imaju razni prehrambeni proizvodi, nešto više od 8%, zatim svježe ili rashlađeno meso i jestivo voće, nešto manje od 7%.

¹³ Robna razmjena Republike Hrvatske s inozemstvom za razdoblje od siječnja do prosinca 2004., Konačni podaci, http://www.dzs.hr/hrv/2005/4-2-4_1h2005.htm

¹⁴ BDP je u tekućim cijenama u 2004. godini iznosio 207.082 milijuna kuna (<http://www.hnb.hr/statistika/hstatistika.htm>).

¹⁵ Proizvodi se prema SMTK klasifikaciji, svrstavaju u odgovarajuće skupine Međunarodne klasifikacije ekonomske namjene proizvoda (BEC – Borad Economic Categories) na osnovi svoje glavne ekonomske namjene.

¹⁶ Nacionalna klasifikacija djelatnosti NKD razvrstava gospodarske subjekte prema djelatnosti.

¹⁷ Popis takvih roba/proizvoda i način njihovog izbora definiran je u metodološkom dijelu ovoga izvještaja, a ovdje se navode podaci DZS-a o vrijednosti uvoza pojedinih roba/proizvoda s tog popisa.

Tablica 3.2.1.
VRIJEDNOST UVOZA PROIZVODA KOJI SE NAJČEŠĆE KORISTE U PODRUČJU H HOTELI I RESTORANI I U PRIVATNOM SMJEŠTAJU U RH U 2004. GODINI, KLASIFICIRANIH PREMA CARINSKIM TARIFAMA¹⁸

Grupa proizvoda	Uvoz u 000 kn	u %
UKUPNO	9.364.071	100,0
Razni prehrambeni proizvodi*	754.641	8,1
Meso, svježe ili rashlađeno	648.923	6,9
Jestivo voće	647.630	6,9
Proizvodi na osnovi žitarica, škroba, brašna ili ,lijeka	620.477	6,6
Ostaci i otpaci prehrambene industrije	619.651	6,6
Pića, alkoholi i ocat	573.115	6,1
Mlijeko i mliječni proizvodi	540.058	5,8
Proizvodi od povrća, voća, orašastih plodova	483.096	5,2
Žive životinje	458.870	4,9
Jestivo povrće	398.926	4,3
Šećer i proizvodi od šećera	389.909	4,2
Kakao i proizvodi od kaka	361.023	3,9
Žive ribe	339.133	3,6
Žitarice	324.284	3,5
Masti i ulja životinjskog i biljnog podrijetla	315.129	3,4
Ostali proizvodi	1.889.204	20,2

* U vrijednosti uvoza carinske tarife pod nazivom 'Razni prehrambeni proizvodi' najviše sudjeluju prehrambeni proizvodi koji nisu uključeni u druge carinske tarife (64%), umaci i pripravci za umake i miješani začini (13%), ekstrakti, esencije i koncentracije kave i čaja (12%), kvasci (4%) te juhe i sladoledi s oko 3%.

Izvor: Podaci DZS-a prema zahtjevu Instituta za turizam, svibanj 2005.

Manji dio proizvoda u vrijednosti od oko 361 milijuna kuna, direktno se, bez posredovanja trgovačkih poduzeća, uvozi u područje H Hoteli i restorani. Većina proizvoda koji se direktno uvoze u područje H Hoteli i restorani odnosi se na investicijska ulaganja (84%), dok se 16% vrijednosti direktnog uvoza odnosi na intermedijarne proizvode (širi prikaz strukture direktnog uvoza u područje H Hoteli i restorani dan je u tablici 3.4.5. u dokumentacijskom prilogu).

Tablica 3.2.2.
DIREKTNI UVOZ U PODRUČJE H HOTELI I RESTORANI U 2004. GODINI, PREMA CARINSKIM TARIFAMA

Grupa proizvoda	Uvoz u 000 kn	u %
UKUPNO	361.404	100,0
Pokućstvo, oprema za krevete i slični proizvodi	84.863	23,5
Nuklearni reaktori, kotlovi, strojevi i mehanički uređaji	51.660	14,3
Električni motori i oprema i njihovi dijelovi	15.126	4,2
Drvo i drveni proizvodi	15.028	4,2
Prerađevine od mesa, riba, ljuskavaca, mekušaca	12.842	3,6
Vozila, osim željezničkih ili tramvajskih	12.605	3,5
Proizvodi od željeza ili čelika	11.717	3,2
Razni prehrambeni proizvodi	11.588	3,2
Ostali gotovi tekstilni proizvodi	10.708	3,0
Aluminij i proizvodi od aluminija	9.469	2,6
Proizvodi od povrća, voća i orašastih plodova	8.763	2,4
Keramički proizvodi	8.746	2,4
Proizvodi od sadre, kamena, cementa, betona	8.745	2,4
Plastične mase i proizvodi od plastičnih masa	8.488	2,4
Proizvodi na osnovi žitarica, škroba, brašna ili mlijeka	7.612	2,1
Ostali proizvodi	83.442	23,1

Izvor: Podaci DZS-a prema zahtjevu Instituta za turizam, svibanj 2005.

¹⁸ Izbor grupa proizvoda detaljno je obrazložen u poglavlju 5.2.

3.3. Sezonalnost uvoza odabranih proizvoda

S obzirom na to da je sezonalnost jedno od glavnih obilježja turističke potražnje u Hrvatskoj, analizirana je vremenska dinamika uvoza pojedinih proizvoda/grupa proizvoda u Hrvatsku u 2004. godini. Korelacija između dinamike uvoza i dinamike turističke potražnje ne mora i značiti da je povećanje uvoza realizirano pretežito za potrebe turizma, iako se ukupna potražnja za brojnim proizvodima nedvojbeno povećava zbog (dodatne) turističke potražnje. Primjerice, potrošnja pojedinih proizvoda ima sezonski karakter (sladoled, neka pića i sl.), domaća proizvodnja pojedinih proizvoda ima sezonski karakter s najvećom razinom proizvodnje upravo za vrijeme ljetnih mjeseci (povrće, voće) ili, pak, pomak nabavki određenih proizvoda u razdoblje prije sezone zbog pravodobnog osiguranja potrebnih količina te ad hoc promjene zakonskih propisa koji potiču ili ograničavaju uvoz pojedinog proizvoda.

Od dvadeset analiziranih proizvoda/grupa proizvoda, slijedeći imaju izrazitu sezonalnost uvoza u Hrvatsku: sokovi, pivo, sladoled i tjestenina, a donekle se to može ustvrditi i za alkoholna pića te ribu. Vremensku dinamiku uvoza ostalih proizvoda teže je izravno povezati s dinamikom turističke potražnje (uvoz vode najizraženiji je u travnju i kolovozu, a uvoz juha i umaka u ožujku i srpnju, uvoz čaja ima nekoliko vršnih vrijednosti tijekom godine, a ni jedna nije u sezoni, uvoz jaja, meda, mlijeka i mliječnih proizvoda te mesa i mesnih prerađevina raste relativno jasno od početka prema kraju godine, uvoz vina u kolovozu je gotovo na najnižoj razini tijekom godine, a uvoz voća i povrća relativno pada od ožujka do listopada itd.). Grafički prikazi dinamike uvoza promatranih grupa proizvoda, po mjesecima u 2004. godini, prikazani su na slici 3.4.1. u dokumentacijskom prilogu.

Iako se, dakle može prepoznati pozitivna korelacija između dinamike turističke potražnje i uvoza pojedinih proizvoda, iz navedenih podataka i bez kvantificiranja brojnih faktora koji utječu na ponudu i potražnju te onda i na uvoz pojedinog proizvoda, na ovoj razini analize nije moguće procijeniti udio uvoza pojedinog proizvoda koji je generiran turističkom potražnjom, a posebice ne turističkom potražnjom u ugostiteljstvu. Ova analiza, stoga, može poslužiti samo kao doprinos boljem razumijevanju složenosti definiranja uvozne ovisnosti turizma, odnosno njegovog dijela koji se odnosi na ugostiteljstvo.

3.4. Dokumentacijski prilog

Tablica 3.4.1.
VRIJEDNOST UVOZA U RH U 2004. GODINI PREMA SMTK KLASIFIKACIJI

SMTK GRUPA	Uvoz u 000 kn	u %	Udio pojedi- načne grupe u skupini u %	SMTK GRUPA	Uvoz u 000 kn	u %	Udio pojedi- načne grupe u skupini u %
UKUPNO REPUBLIKA HRVATSKA	100.008.107	100,00	-	6 Proizvodi svrstani po materijalu	19.663.577	19,66	100,00
0 Hrana i žive životinje	7.175.527	7,17	100,00	61 Koža, proizvodi od kože, krzna	857.069	0,86	4,36
00 Žive životinje	458.870	0,46	6,39	62 Proizvodi od kaučuka	932.427	0,93	4,74
01 Meso i prerađevine od mesa	761.806	0,76	10,62	63 Proizvodi od pluta i drva	944.190	0,94	4,80
02 Mliječni proizvodi i jaja	566.087	0,57	7,89	64 Papir, karton, proizvodi od celuloze	2.441.800	2,44	12,42
03 Ribe i prerađevine	425.472	0,43	5,93	65 Predivo, tkanine, tekstilni proizvodi	2.732.070	2,73	13,89
04 Žitarice i proizvodi	895.358	0,90	12,48	66 Proizvodi od nemetalnih minerala	2.015.631	2,02	10,25
05 Povrće i voće	1.566.153	1,57	21,83	67 Željezo i čelik	4.477.297	4,48	22,77
06 Šećer, proizvodi od šećera, med	390.766	0,39	5,45	68 Obojeni metali	1.553.112	1,55	7,90
07 Kava, čaj, kakao, začini	680.494	0,68	9,48	69 Proizvodi od metala, ostali	3.709.982	3,71	18,87
08 Stočna hrana (osim žitarica u zrnju)	633.596	0,63	8,83	7 Strojevi i transportni uređaji	34.922.916	34,92	100,00
09 Razni proizvodi za hranu	796.925	0,80	11,11	71 Pogonski strojevi i uređaji	848.396	0,85	2,43
1 Pića i duhan	742.935	0,74	100,00	72 Specijalni strojevi za pojedine industrijske grane	3.447.007	3,45	9,87
11 Pića	563.550	0,56	75,85	73 Strojevi za obradu metala	557.062	0,56	1,60
12 Duhan i proizvodi od duhana	179.385	0,18	24,15	74 Industrijski strojevi za opću uporabu	4.694.509	4,69	13,44
2 Sirove materije, osim goriva	2.129.942	2,13	100,00	75 Uredski strojevi i za AOP	2.647.759	2,65	7,58
21 Kože sirove, krzna neštavljena	142.354	0,14	6,68	76 Telekomunikacijski aparati	3.091.852	3,09	8,85
22 Uljano sjemenje i plodovi	145.520	0,15	6,83	77 Električni strojevi, aparati, uređaji	6.122.616	6,12	17,53
23 Sirovi kaučuk	60.997	0,06	2,86	78 Cestovna vozila	10.041.985	10,04	28,75
24 Pluta i drvo	545.233	0,55	25,60	79 Ostala transportna oprema	3.471.728	3,47	9,94
25 Celuloza i otpaci od papira	87.446	0,09	4,11	8 Razni gotovi proizvodi	11.901.386	11,90	100,00
26 Tekstilna vlakna i otpaci	216.730	0,22	10,18	81 Montažne zgrade; sanitarni uređaji	805.626	0,81	6,77
27 Sirova gnojiva i minerali	510.662	0,51	23,98	82 Pokućstvo i dijelovi	1.786.294	1,79	15,01
28 Metalne rude i otpaci metala	50.016	0,05	2,35	83 Predmeti za putovanje	170.489	0,17	1,43
29 Životinjske, biljne tvari ostale	370.984	0,37	17,42	84 Odjeća	2.289.146	2,29	19,23
3 Mineralna goriva i maziva	11.943.567	11,94	100,00	85 Obuća	1.062.494	1,06	8,93
32 Kameni ugljen, koks i briketi	553.078	0,55	4,63	87 Znanstveni, kontrolni instrumenti	1.318.252	1,32	11,08
33 Nafta i naftni derivati	8.873.441	8,87	74,29	88 Fotoaparati, satovi	494.676	0,49	4,16
34 Plin, zemni i industrijski	1.492.785	1,49	12,50	89 Razni gotovi proizvodi, nespomenuti	3.974.410	3,97	33,39
35 Električna energija	1.024.263	1,02	8,58	9 Proizvodi i transakcije, nespomenuti	51.724	0,05	100,00
4 Životinjska i biljna ulja i masti	309.402	0,31	100,00	93 Specijalne transakcije i proizvodi	0	0,00	0,00
41 Životinjska ulja i masti	23.456	0,02	7,58	96 Metalni novac	1	0,00	0,00
42 Čvrste biljne masti i ulja	237.911	0,24	76,89	97 Zlato, nemonetarno	51.722	0,05	100,00
43 Životinjska i biljna ulja i masti	48.034	0,05	15,52	99 Neraspoređeno	0	0,00	0,00
5 Kemijski proizvodi	11.167.131	11,17	100,00				
51 Organski kemijski proizvodi	1.233.899	1,23	11,05				
52 Anorganski kemijski proizvodi	328.385	0,33	2,94				
53 Proizvodi za bojenje i štavljenje	830.051	0,83	7,43				
54 Medicinski i farmaceutski proizvodi	3.002.281	3,00	26,88				
55 Eterična ulja, parfimerijski i toaletni proizvodi	1.663.226	1,66	14,89				
56 Gnojiva (osim sirovih)	351.941	0,35	3,15				
57 Plastične tvari u primarnim oblicima	1.190.124	1,19	10,66				
58 Plastične tvari u ostalim oblicima	1.281.964	1,28	11,48				
59 Kemijske tvari i proizvodi, nespomenuti	1.285.261	1,29	11,51				

Izvor: DZS, Robna razmjena Republike Hrvatske s inozemstvom za razdoblje od siječnja do prosinca 2004., Konačni podaci.

Tablica 3.4.2.
VRIJEDNOST UVOZA U RH U 2004. GODINI PREMA NKD KLASIFIKACIJI

NKD grupa	Uvoz u 000 kn	u %
UKUPNO REPUBLIKA HRVATSKA	100.008.107	100,00
1. Prerađivačka industrija	87.001.811	86,99
2. Rudarstvo i vađenje	8.964.585	8,96
3. Poljoprivreda, lov i šumarstvo	2.628.637	2,63
4. Opskrba električnom energijom, plinom i vodom	1.024.264	1,02
5. Ostale društvene, socijalne i osobne uslužne djelatnosti	189.795	0,19
6. Poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge	151.764	0,15
7. Ribarstvo	47.251	0,05

Izvor: DZS, Robna razmjena Republike Hrvatske s inozemstvom za razdoblje od siječnja do prosinca 2004., Konačni podaci.

Tablica 3.4.3.
VRIJEDNOST UKUPNOG UVOZA U RH U 2004. GODINI PREMA ZEMLJAMA PODRIJETLA ROBE

Zemlja podrijetla robe	Uvoz u 000 kn	u %
UKUPNO REPUBLIKA HRVATSKA	100.008.107	100,00
1. Italija	17.011.313	17,01
2. Njemačka	15.484.088	15,48
3. Rusija	7.234.534	7,23
4. Slovenija	7.120.515	7,12
5. Austrija	6.821.143	6,82
6. Francuska	4.419.051	4,42
7. Kina	3.828.891	3,83
8. Mađarska	3.066.517	3,07
9. Češka	2.388.100	2,39
10. SAD	2.162.422	2,16
11. Ostale zemlje	30.471.533	30,47

Izvor: DZS, Robna razmjena Republike Hrvatske s inozemstvom za razdoblje od siječnja do prosinca 2004., Konačni podaci.

Tablica 3.4.4.
VRIJEDNOST UVOZA PROIZVODA KOJI SE NAJČEŠĆE KORISTE U PODRUČJU H HOTELI I RESTORANI I PRIVATNOM SMJEŠTAJU U RH U 2004. GODINI, KLASIFICIRANIH PREMA CARINSKIM TARIFAMA

Grupa proizvoda	Uvoz u 000 kn	u %	Kumulativno u %	u % od ukupnog uvoza u RH
UKUPNO	9.364.071	100,00	-	9,37
21. Razni prehrambeni proizvodi	754.641	8,06	8,06	0,75
02. Meso, svježe ili rashlađeno	648.923	6,93	14,99	0,65
08. Jestivo voće	647.630	6,92	21,90	0,65
19. Proizvodi na osnovi žitarica, škroba, brašna ili mlijeka	620.477	6,63	28,53	0,62
23. Ostaci i otpaci prehrambene industrije	619.651	6,62	35,15	0,62
22. Pića, alkoholi i ocat	573.115	6,12	41,27	0,57
04. Mlijeko i mliječni proizvodi	540.058	5,77	47,04	0,54
20. Proizvodi od povrća, voća, orašastih plodova	483.096	5,16	52,20	0,48
01. Žive životinje	458.870	4,90	57,10	0,46
07. Jestivo povrće	398.926	4,26	61,36	0,40
17. Šećer i proizvodi od šećera	389.909	4,16	65,52	0,39
18. Kakao i proizvodi od kakaa	361.023	3,86	69,37	0,36
03. Žive ribe	339.133	3,62	73,00	0,34
10. Žitarice	324.284	3,46	76,46	0,32
15. Masti i ulja životinjskog i biljnog podrijetla	315.129	3,37	79,82	0,32
12. Uljano sjemenje i plodovi; razno zrnje, sjemenje i plodovi	286.692	3,06	82,89	0,29
09. Kava, čaj, mate čaj i začini	231.810	2,48	85,36	0,23
48. Papir i karton	224.411	2,40	87,76	0,22
16. Prerađevine od mesa, riba, ljuskavaca, mekušaca	219.950	2,35	90,11	0,22
24. Duhan i prerađevine duhana	179.656	1,92	92,03	0,18
06. Lukovice, gomolji, drveće i biljke	175.571	1,87	93,90	0,18
33. Eterična ulja i rezinoidi	118.960	1,27	95,17	0,12
63. Ostali gotovi tekstilni proizvodi	107.967	1,15	96,32	0,11
11. Proizvodi mlinske industrije	104.277	1,11	97,44	0,10
05. Proizvodi životinjskog podrijetla	77.223	0,82	98,26	0,08
70. Staklo i stakleni proizvodi	62.677	0,67	98,93	0,06
82. Alati, nožarski proizvodi, žlice i vilice, od običnih kovina	27.498	0,29	99,23	0,03
34. Sapuni	25.501	0,27	99,50	0,03
13. Šelak, gume, smole	21.690	0,23	99,73	0,02
69. Keramički proizvodi	21.026	0,22	99,95	0,02
14. Biljni materijali što ih se poglavito rabi za pletarstvo	4.296	0,05	100,00	0,00

Izvor: Podaci DZS-a prema zahtjevu Instituta za turizam, svibanj 2005.

Tablica 3.4.5.
DIREKTNI UVOZ U PODRUČJE H HOTELI I RESTORANI U 2004. GODINI PREMA CARINSKIM TARIFAMA

Grupa proizvoda	Uvoz u 000 kn	u %	Uvoz proizvoda za investicije u 000 kn	Uvoz proizvoda za investicije u %	Uvoz intermedijarnih proizvoda u 000 kn	Uvoz intermedijarnih proizvoda u %
UKUPNO	361.404	100,00	302.778	83,78	58.625	16,22
94. Pokućstvo, oprema za krevete i slični proizvodi	84.863	23,48	84.863	23,48		
84. Nuklearni reaktori, kotlovi, strojevi i mehanički uređaji	51.660	14,29	51.660	14,29		
85. Električni motori i oprema i njihovi dijelovi	15.126	4,19	15.126	4,19		
44. Drvo i drvni proizvodi	15.028	4,16	15.028	4,16		
16. Prerađevine od mesa, riba, ljuskavaca, mekušaca	12.842	3,55			12.842	3,55
87. Vozila, osim željezničkih ili tramvajskih	12.605	3,49	12.605	3,49		
73. Proizvodi od željeza i čelika	11.717	3,24	11.717	3,24		
21. Razni prehrambeni proizvodi	11.588	3,21			11.588	3,21
63. Ostali gotovi tekstilni proizvodi	10.708	2,96	10.708	2,96		
76. Aluminij i proizvodi od aluminija	9.469	2,62	9.469	2,62		
20. Proizvodi od povrća, voća, orašastih plodova i ostalih dijelova	8.763	2,42			8.763	2,42
69. Keramički proizvodi	8.746	2,42	8.746	2,42		
68. Proizvodi od sadre, kamena, cementa, betona	8.745	2,42	8.745	2,42		
39. Plastične mase i proizvodi od plastičnih masa	8.488	2,35	8.488	2,35		
19. Proizvodi na osnovi žitarica, škroba, brašna ili mlijeka	7.612	2,11			7.612	2,11
89. Brodovi, čamci i ploveće konstrukcije	7.318	2,02	7.318	2,02		
95. Igračke, rekviziti za društvene igre i sport	7.053	1,95	7.053	1,95		
57. Sagovi i ostali tekstilni podni pokrivači	7.016	1,94	7.016	1,94		
62. Odjeća i pribor za odjeću	6.449	1,78	6.449	1,78		
61. Odjeća i pribor za odjeću	5.945	1,65	5.945	1,65		
72. Željezo i čelik	4.239	1,17	4.239	1,17		
70. Staklo i stakleni proizvodi	3.840	1,06	3.840	1,06		
22. Pića, alkoholi i ocat	3.775	1,04			3.775	1,04
83. Razni proizvodi od običnih kovina	3.381	0,94	3.381	0,94		
64. Obuća, nazuvci i slični proizvodi	3.183	0,88	3.183	0,88		
32. Ekstrakti za štavljenje biljnog podrijetla	3.037	0,84	3.037	0,84		
04. Mlijeko i mliječni proizvodi	3.025	0,84			3.025	0,84
48. Papir i karton	2.080	0,58			2.080	0,58
18. Kakao i proizvodi od kakaa	1.917	0,53			1.917	0,53
27. Mineralna goriva, mineralna ulja i proizvodi njihove destilac	1.600	0,44	1.600	0,44		
49. Tiskane knjige, novine, slike i ostali grafički proizvodi	1.470	0,41			1.470	0,41
90. Optički, fotografski, kinematografski, mjerni i kontrolni in	1.465	0,41	1.465	0,41		
97. Umjetnine, kolekcionarski predmeti i starine	1.436	0,40	1.436	0,40		
82. Alati, nožarski proizvodi, žlice i vilice, od običnih kovina	963	0,27	963	0,27		
08. Jestivo voće	945	0,26			945	0,26
59. Tekstilne tkanine impregnirane	897	0,25	897	0,25		
15. Masti i ulja životinjskog i biljnog podrijetla	841	0,23			841	0,23
42. Proizvodi od kože	822	0,23	822	0,23		
11. Proizvodi mlinske industrije	707	0,20			707	0,20
33. Eterična ulja i rezinoidi	702	0,19			702	0,19
02. Meso, svježe ili rashlađeno	670	0,19			670	0,19
96. Razni proizvodi	651	0,18	651	0,18		
45. Pluta i proizvodi od pluta	618	0,17	618	0,17		
66. Kišobrani i suncobrani	616	0,17	616	0,17		
34. Sapuni	599	0,17			599	0,17
40. Kaučuk i proizvodi od kaučuka	599	0,17	599	0,17		
75. Nikal i proizvodi od nikla	509	0,14	509	0,14		
25. Sol, sumpor, zemlja i kamen, sadra, vapno i cement	493	0,14	493	0,14		

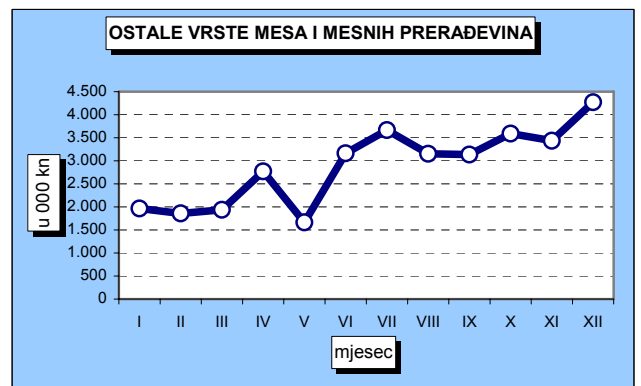
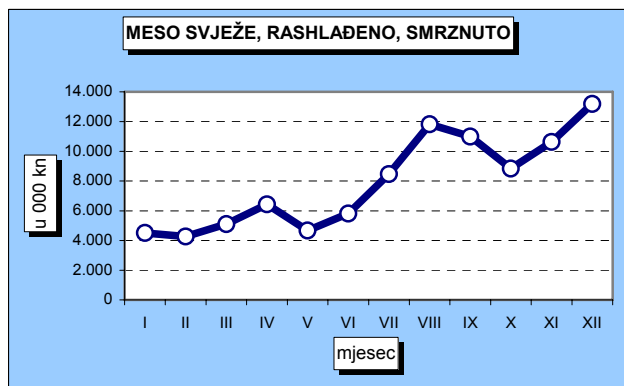
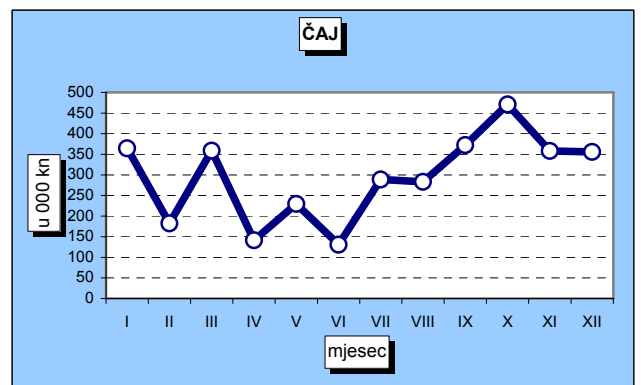
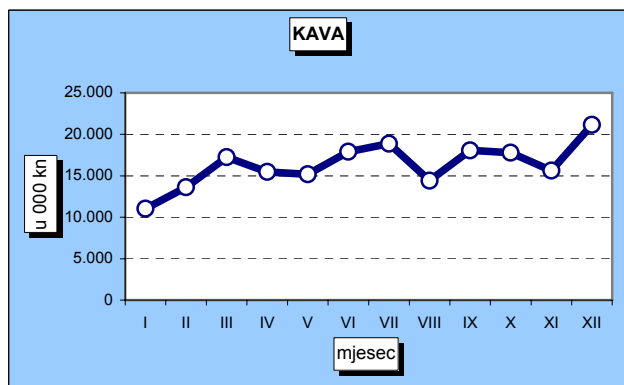
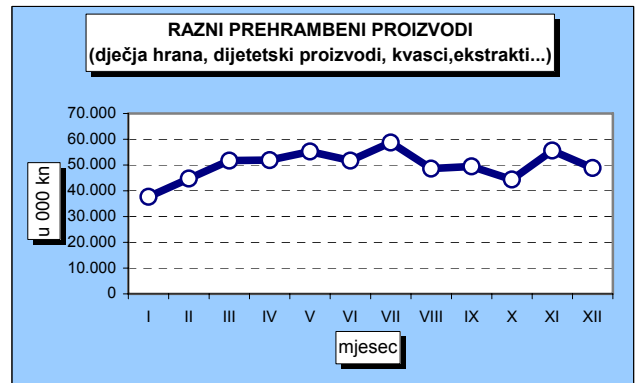
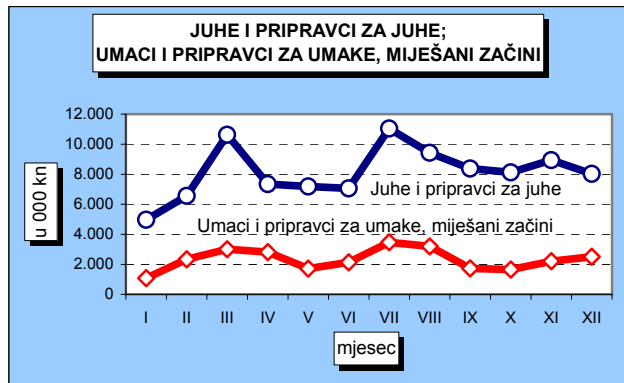
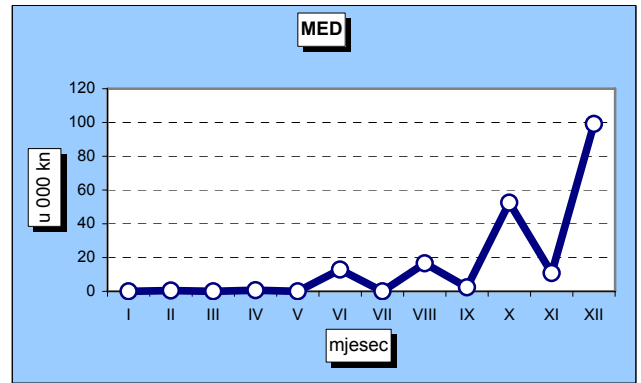
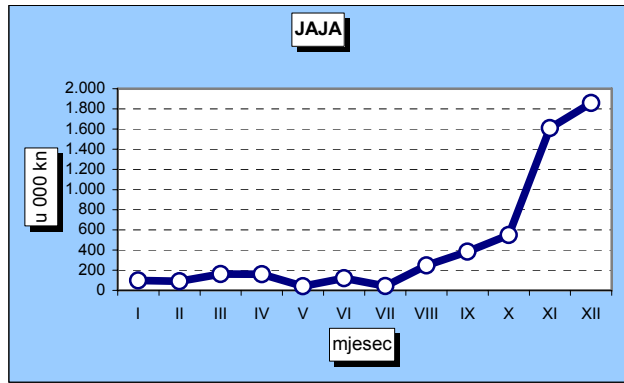

Nastavak tablice 3.4.5.

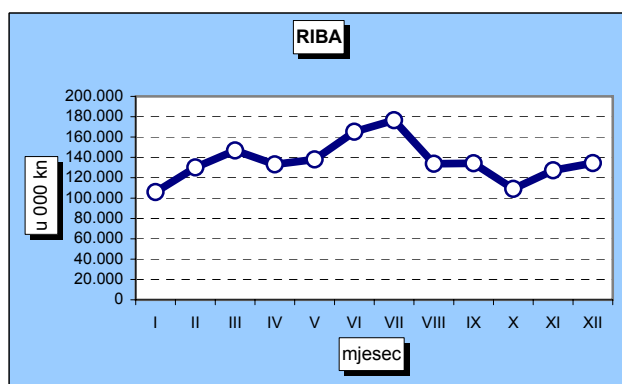
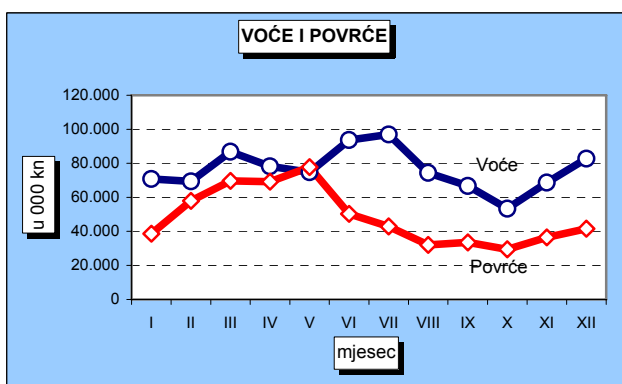
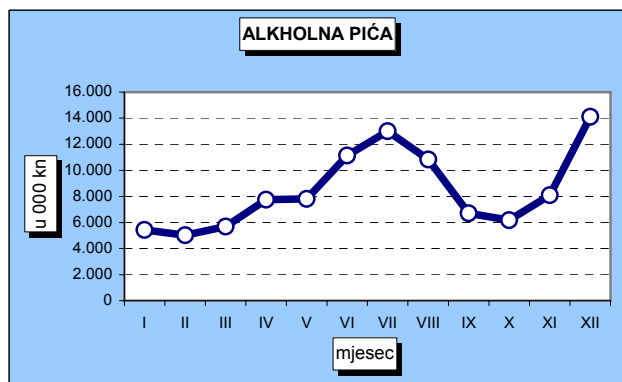
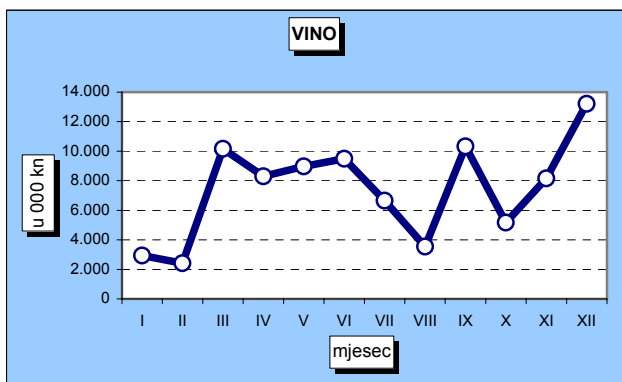
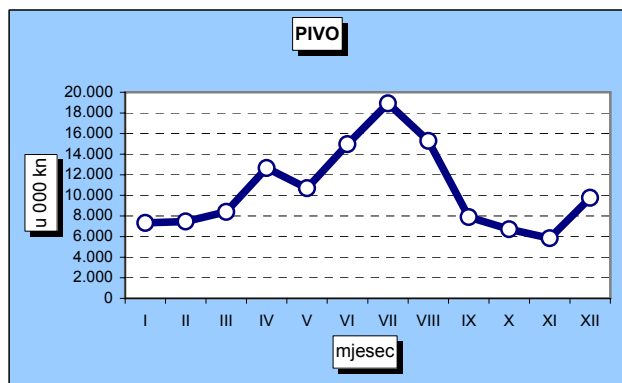
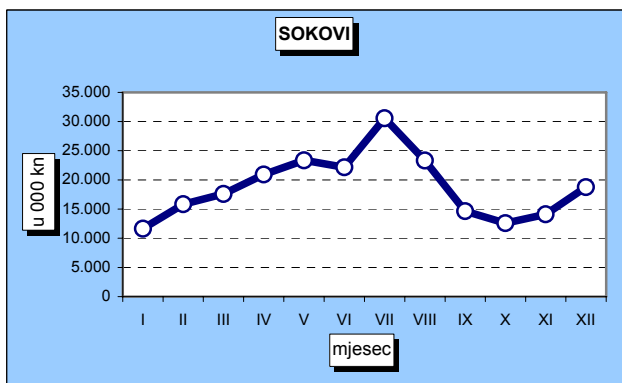
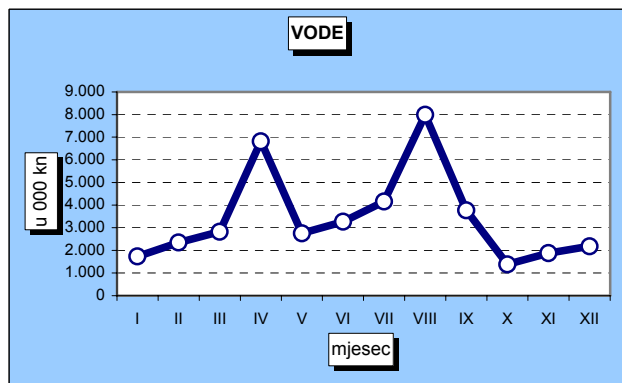
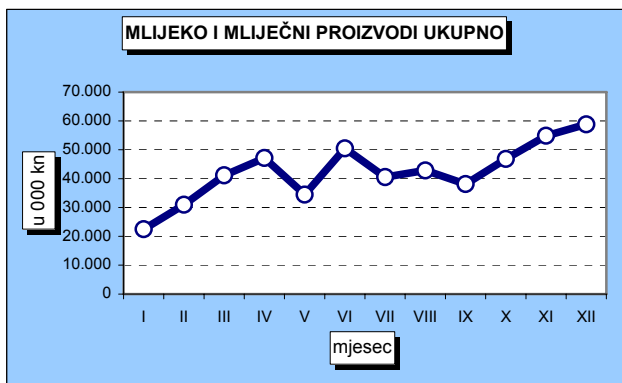
Grupa proizvoda	Uvoz u 000 kn	u %	Uvoz proizvoda za investi- cije u 000 kn	Uvoz proizvoda za investi- cije u %	Uvoz interme- dijarnih proizvoda u 000 kn	Uvoz interme- dijarnih proizvoda u %
38. Razni proizvodi kemijske industrije	430	0,12	430	0,12		
03. Žive ribe	398	0,11			398	0,11
74. Bakar i proizvodi od bakra	396	0,11	396	0,11		
17. Šećer i proizvodi od šećera	327	0,09			327	0,09
36. Eksplozivi, pirotehnički proizvodi, šibice	310	0,09	310	0,09		
54. Umjetni ili sintetski filamenti	298	0,08	298	0,08		
67. Perje i paperje, umjetno cvijeće, proizvodi od ljudske kose	271	0,07	271	0,07		
58. Specijalne tkanine	237	0,07	237	0,07		
35. Bjelančevinaste tvari	206	0,06	206	0,06		
56. Vata, pust i netkani materijal	203	0,06	203	0,06		
92. Glazbala, dijelovi i pribor za te proizvode	184	0,05	184	0,05		
09. Kava, čaj, mate čaj i začini	176	0,05			176	0,05
06. Lukovice, gomolji, drveće i biljke	164	0,05	164	0,05		
29. Organski kemijski proizvodi	150	0,04	150	0,04		
13. Želak, gume, smole	117	0,03	117	0,03		
65. Šeširi, kape i ostala pokrivala glave	109	0,03	109	0,03		
52. Pamuk	108	0,03	108	0,03		
55. Umjetna ili sintetska vlakna, rezana	64	0,02	64	0,02		
10. Žitarice	58	0,02			58	0,02
07. Jestivo povrće	55	0,02			55	0,02
71. Prirodni ili kultivirani biseri, dragulji i poludragulji	43	0,01	43	0,01		
41. Sirova krupna i sitna koža i štavljena koža	35	0,01	35	0,01		
91. Satovi i njihovi dijelovi	34	0,01	34	0,01		
12. Uljano sjemenje i plodovi; razno zrnje, sjemenje i plodovi	30	0,01			30	0,01
46. Proizvodi od slame	29	0,01	29	0,01		
86. Tračnička vozila i njihovi dijelovi	28	0,01	28	0,01		
30. Farmaceutski proizvodi	24	0,01			24	0,01
28. Anorganski kemijski proizvodi	23	0,01	23	0,01		
05. Proizvodi životinjskog podrijetla	21	0,01			21	0,01
93. Oružje i streljivo; dijelovi i pribor	15	0,00	15	0,00		
26. Rude, troske i pepeli	12	0,00	12	0,00		
60. Pleteni ili kačkani materijali	11	0,00	11	0,00		
37. Proizvodi za kinematografske i fotografske svrhe	8	0,00	8	0,00		
51. Vuna	4	0,00	4	0,00		
31. Gnojiva	4	0,00	4	0,00		
47. Drvna celuloza; papirni i kartonski otpaci	2	0,00	2	0,00		
79. Cink i proizvodi od cinka	1	0,00	1	0,00		
01. Žive životinje	0	0,00			0	0,00
23. Ostaci i otpaci prehrambene industrije	0	0,00	0	0,00		
78. Olovo i proizvodi od olova	0	0,00	0	0,00		
81. Ostale obične kovine	0	0,00	0	0,00		

Izvor: Podaci DZS-a prema zahtjevu Instituta za turizam, svibanj 2005.

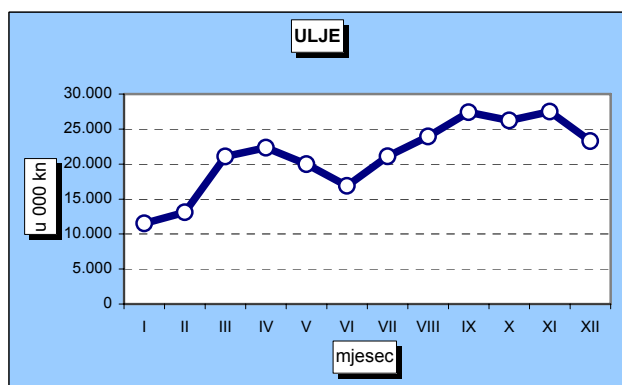
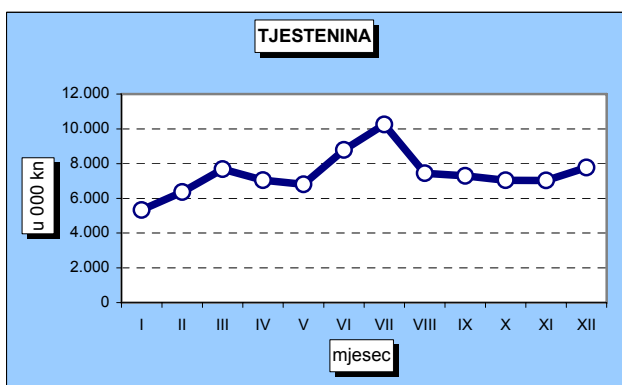
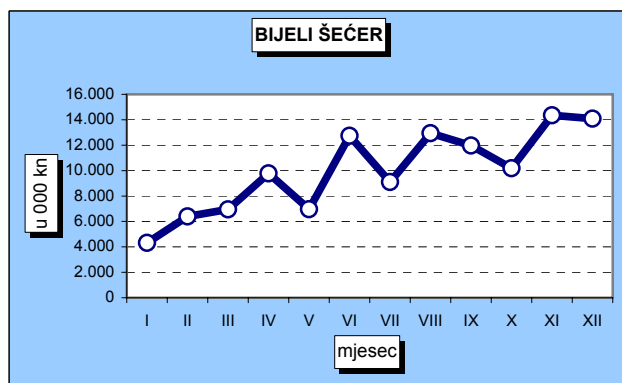
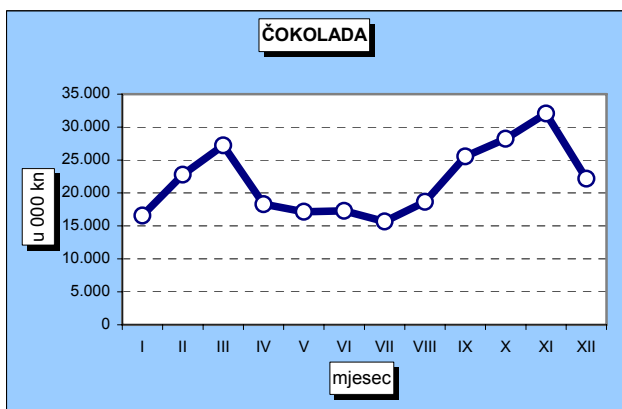
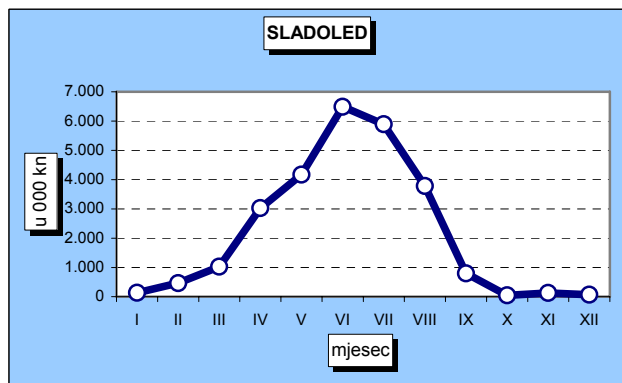
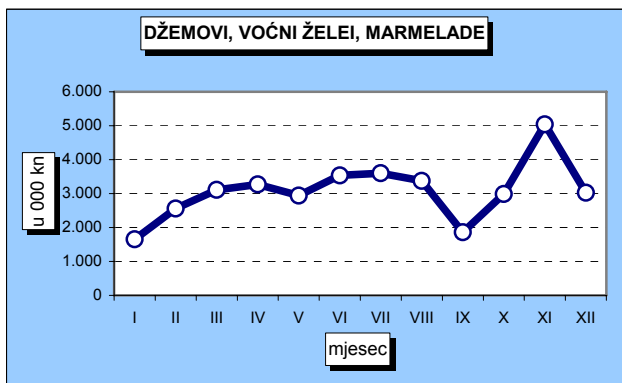
Slika 3.4.1.
UVOZ RAZNIH PROIZVODA U RH U 2004. GODINI U 000 KN

Nastavak slike 3.4.1.

Nastavak slike 3.4.1.

Izvor: Podaci HGK-a prema zahtjevu Instituta za turizam, svibanj 2005.

4. PRISTUP ISTRAŽIVANJU I METODOLOGIJA

Raspoloživi statistički podaci državnih institucija i granskih udruga¹⁹ ne omogućavaju procjenu veličine i važnosti uvoznih proizvoda koji se koriste u području H Hoteli i restorani te u privatnom smještaju, kako ukupno tako niti na razini najvažnijih grupa proizvoda ili pojedinih proizvoda²⁰. Stoga je za potrebe procjene veličine uvoza u područje H Hoteli i restorani te privatni smještaj u 2004. godini kreirana posebna metodologija utemeljena prije svega na nekoliko terenskih istraživanja/anketa poduzetih u cilju prikupljanja potrebnih podataka. Definirana metodologija temelji se na sljedećim postavkama:

- uvoznim proizvodima smatraju se oni proizvodi za koje Hrvatska nije navedena kao zemlja porijekla proizvoda na deklaraciji, tj. uvoznim proizvodima u području H Hoteli i restorani i u privatnom smještaju smatraju se oni proizvodi koji se u cijelosti uvoze; uvozna komponenta u domaćim proizvodima koji se koriste u području H Hoteli i restorani i u privatnom smještaju nije predmet analize ovog projekta;
- analiziraju se isključivo registrirani fizički i/ili financijski tokovi;
- analizira se uvozna komponenta nabavljenih intermedijarnih proizvoda, dakle nabavki materijala, sirovina, rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba iz uvoza za ugostiteljstvo u 2004. godini, dok investicije, sukladno postavljenim ciljevima projekta, nisu predmet analize²¹.

Najveći dio nabavki materijala, sirovina, rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba koje se troše u području H Hoteli i restorani i u privatnom smještaju nabavlja se putem trgovine i veletrgovine²². Podaci o nabavkama pojedinog proizvoda prema porijeklu uobičajeno se ne prate u okviru računovodstva poduzeća te ih je bilo potrebno prikupiti i/ili procijeniti. Cilj ovoga projekta, međutim, nije bio samo procjena veličine vrijednosti uvoznih proizvoda u ukupnim nabavkama materijala, sirovina, rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba područja H Hoteli i restorani i privatnog smještaja u 2004. godini, nego i identifikacija najzastupljenijih uvoznih proizvoda, kako u ukupnoj vrijednosti uvoza tako i prema zastupljenosti uvoza u nabavkama pojedinih proizvoda te definiranje prijedloga aktivnosti za povećanje domaće proizvodnje tamo gdje je to opravdano i moguće. Stoga je primarnim istraživanjima trebalo prikupiti podatke o:

1. strukturi troškova nabavki materijala, sirovina, rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba u području H Hoteli i restorani i u privatnom smještaju u 2004. godini,
2. proizvodima i grupama proizvoda koji su se u najvećoj mjeri nabavljali/trošili/kupovali iz uvoza u području H Hoteli i restorani i u privatnom smještaju u 2004. godini,

¹⁹ Državni zavod za statistiku RH (DZS), Financijska agencija (FINA), Hrvatska gospodarska komora (HGK), Hrvatska obrtnička komora (HOK).

²⁰ Državni zavod za statistiku objavio je studiju Razvoj sustava ponude i uporabe i input output tabela Republike Hrvatske prema zahtjevima ESA-95 o okviru edicije Studije i analize 91, Zagreb, 2001. Input output tabela izrađena je za 1997. godinu temeljem matrice tehničkih koeficijenata iz 1987. godine ažurirane RAS metodom te se procjenjuje da ne osigurava adekvatnu analitičku osnovicu koju pretpostavljaju postavljeni ciljevi ovog projekta.

„Konkretno, što se tiče kompilacije input-output tablica, postoji problem jer su ukinuta dva ključna statistička istraživanja, koje je provodio Savezni zavod: Izvještaj organizacija udruženog rada u privredi o reprodukcijskoj potrošnji, zalihama, nabavi i prodaji (PB-11) i Kompleksni godišnji izvještaj organizacija udruženog rada u privredi (KG-01) i ne postoje neka druga, slična istraživanja koja bi ih mogla nadomjestiti..... Na žalost, u ovom trenutku ne postoje istraživanja koja bi u potpunosti zadovoljila potrebe kompiliranja tablica ponude i uporabe, odnosno input-output tablica. Naime, veći dio statističkih istraživanja koja se provode u DZS-u ne osiguravaju podatke u vrijednosnom izrazu već u fizičkim jedinicama. Osim toga, između pojedinih istraživanja nema konzistentnosti, a najveći problem predstavljaju podaci o proizvodima i uslugama za intermedijarnu potrošnju.“, Razvoj sustava ponude i uporabe i input output tabela Republike Hrvatske prema zahtjevima ESA-95, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2001.

²¹ Iako investicije nisu predmet analize ovog Projekta, u poglavlju 8. dat je kratki prikaz investicije pravnih osoba u novu dugotrajnu imovinu u 2004. godini u području H Hoteli i restorani.

²² Podaci o uvozu proizvoda u područje H Hoteli i restorani postoje samo za proizvode koje uvoze sami subjekti iz područja H Hoteli i restorani, a koji se u Državnom zavodu za statistiku RH evidentiraju kao direktni uvoz u područje H. Analiza direktnog uvoza u područje H Hoteli i restorani u poglavlju 3. pokazala je da se veći dio tog uvoza odnosi na investicije, a ne na nabavke materijala, sirovina, rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba koje se troše u području.

3. veličini vrijednosti navedenih uvoznih proizvoda i grupa proizvoda u ukupnim troškovima nabavki materijala, sirovina, rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba u području H Hoteli i restorani i u privatnom smještaju u 2004. godini te
4. razlozima nabavki uvoznih proizvoda u promatranom području u 2004. godini.

S obzirom na vremenska i financijska ograničenja projekta, primarna istraživanja za procjenu udjela i vrste uvoznih proizvoda nije bilo moguće provesti za sve skupine iz područja H Hoteli i restorani, uključujući i pravne i fizičke osobe. Stoga su primarna istraživanja strukturirana prema kriteriju važnosti za ostvarivanje prihoda i generiranje troškova. Definirana su tri primarna istraživanja s ciljem procjene udjela i vrste uvoznih proizvoda koji su se koristili u 2004. godini u području H Hoteli i restorani i privatnom smještaju, za koja su potrebni podaci prikupljeni putem ankete:

1. primarno istraživanje u skupini 55.1. Hoteli, tj. anketa hotelskih poduzeća,
2. primarno istraživanje u skupinama 55.3. Restorani i 55.4. Barovi, tj anketa restorana i barova kao fizičkih osoba te
3. primarno istraživanje građana koji pružaju ugostiteljske usluge, tj anketa privatnog smještaja.

Ograničenja postavljene metodologije proizlaze najvećim dijelom iz načina prikupljanja podataka i to zbog (1) organizacije podataka u poduzećima/obrtima, odnosno kod građana, tj činjenice da traženi podaci o porijeklu nabavki sirovina, materijala i roba ne postoje, barem ne u traženom obliku, već ih je potrebno rekonstruirati iz podataka o poslovanju, (2) raspoloživosti dijela podataka, tj činjenice da neke od podataka nije moguće u potpunosti rekonstruirati niti iz podataka o poslovanju (na primjer, udio uvoznih rajčica u ukupno nabavljenoj količini rajčica u 2004. godini) te (3) povijesnog pogleda na podatke, tj. činjenice da se svi traženi podaci odnose na prethodnu, 2004. godinu, a ne na tekuću godinu. Međutim, tako postavljena metodologija prikupljanja podataka ocijenjena je, u danim okolnostima, najboljim mogućim načinom prikupljanja potrebnih podataka.

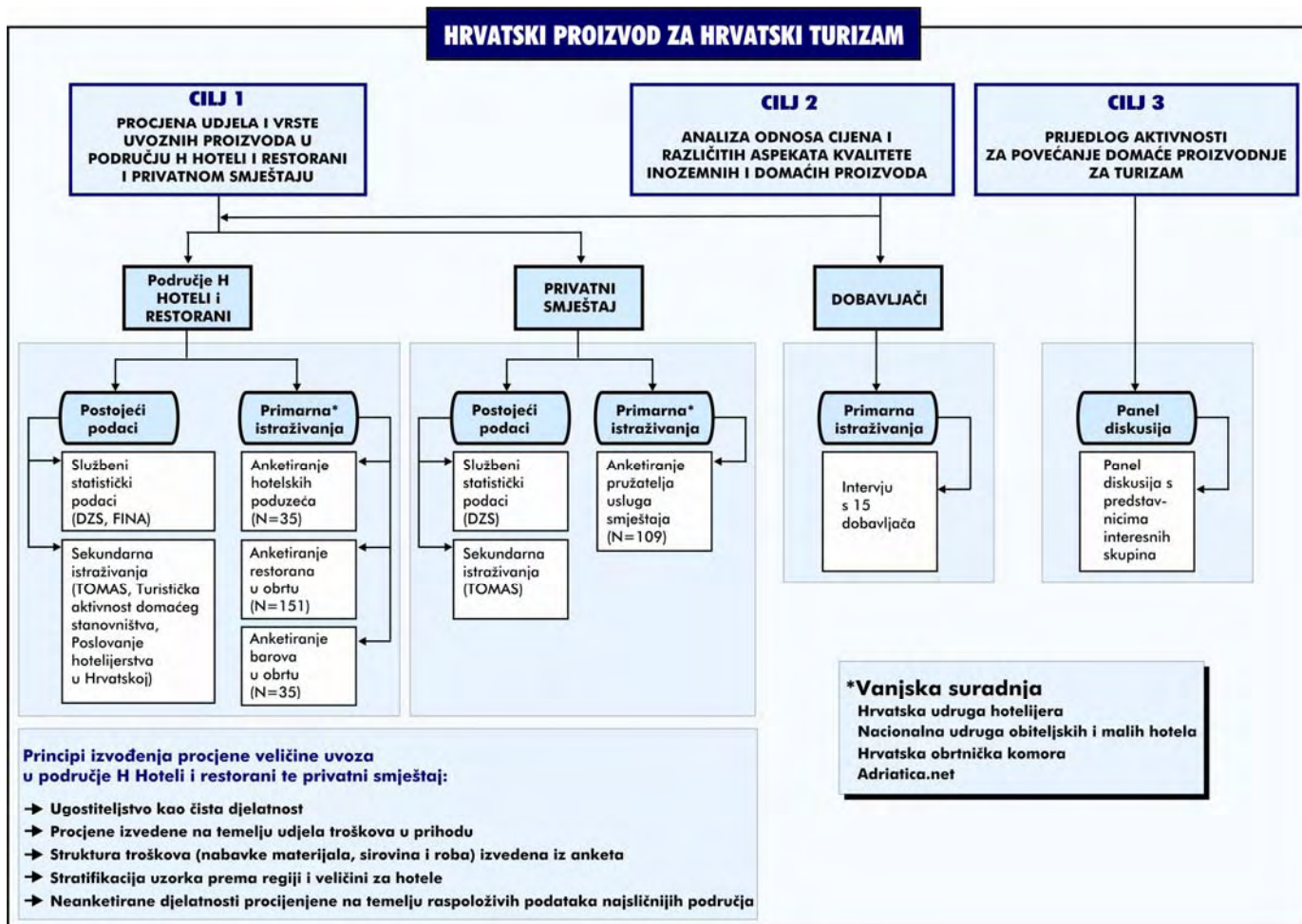
Zbog prepoznatih ograničenja postavljene metodologije, posebna pozornost posvećena je procesu prikupljanju podataka s ciljem njihova minimiziranja. Za sva tri navedena istraživanja definiran je uzorak subjekata na kojem se istraživanje provodilo, upitnik kao sredstvo prikupljanja podataka te detaljne upute za ispunjavanje upitnika. Za terenski dio istraživanja angažirane su granske udruge, u cilju postizanja što većeg povrata upitnika i prikupljanja što kvalitetnijih i vjerodostojnijih podataka.

S obzirom na to da je postavljeni način prikupljanja podataka predstavljao prije svega vremenski zahtjevan posao za izabrane tvrtke, fizičke osobe/obrte i građane te s obzirom na neraspoloživost dijela podataka, dobiveni podaci o udjelu uvoza pojedinih proizvoda i grupa proizvoda predstavljaju, u nekim slučajevima, procjenu temeljenu na iskustvu i percepciji osoba koje su davale tražene podatke. Stoga su podaci podložni pristranosti uslijed davanja društveno poželjnog odgovora, u ovom slučaju, preuveličavanja udjela korištenih domaćih proizvoda.

Zbog navedenih ograničenja u metodologiji prikupljanja podatka u trima postavljenim primarnim istraživanjima, a u cilju barem djelomične provjere prikupljenih podataka o udjelu uvoznih proizvoda u poslovanju hotelskih poduzeća, kao financijski najvažnije pojedinačne skupine područja H Hoteli i restorani, provedeno je još jedno primarno istraživanje - anketa glavnih dobavljača proizvoda u hotelske tvrtke.

Slika 4.1. SHEMATSKI PRIKAZ METODOLOGIJE RADA NA IZRADI PROJEKTA HRVATSKI PROIZVOD ZA HRVATSKI TURIZAM

Rezultati primarnih istraživanja korišteni su za procjenu ukupnih troškova nabavki materijala, sirovina, rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba te veličine vrijednosti uvoznih proizvoda u tim troškovima u odgovarajućoj skupini područja H Hoteli i restorani te u privatnom smještaju. Metodologija svih navedenih primarnih istraživanja, zajedno s rezultatima, detaljnije se objašnjava u odgovarajućim poglavljima (poglavljja 5. Uvoz u hotelska poduzeća, 6. Uvoz u restorane i barove fizičkih osoba i 7. Uvoz u privatni smještaj). Metodologija procjene ukupnih troškova nabavki materijala, sirovina, rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba te veličine vrijednosti uvoznih proizvoda u ostalim skupinama područja H Hoteli i restorani temelji se na provedenim primarnim istraživanjima te na podacima prikupljenim iz sekundarnih izvora, a objašnjava se u poglavljju 8. Uvoz u ugostiteljstvo.

Svi su iznosi u eurima u ovoj studiji dobiveni preračunavanjem kunskih iznosa, koristeći prosječan tečaj od 7,4 kune za 1 euro.

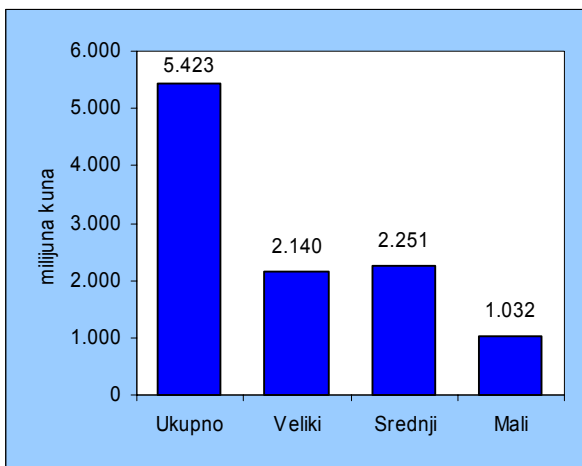
5. UVOZ U HOTELSKA PODUZEĆA

5.1. Hotelijerstvo

Hotelska poduzeća (tvrtke registrirane u skupini 55.1. Hoteli) ostvarila su u 2004. godini prihod od 6,7 milijardi kuna te prihod od prodaje proizvoda, usluga te roba (prihod iz poslovanja) u visini od 5,4 milijarde kuna²³.

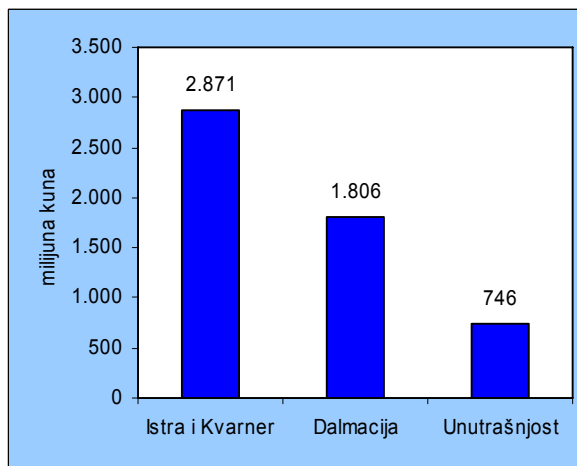
Prihodima od prodaje proizvoda i usluga na domaćem i stranom tržištu, koji se u najvećoj mjeri mogu poistovjetiti s prihodima od prodaje ugostiteljskih usluga, ostvaruje se 92,6%, a prihodima od prodaje roba (u dominantnom dijelu djelatnost trgovine) 7,4% prihoda iz poslovanja. U velikim hotelskim tvrtkama ostvaruje se 39,5%, u srednjim 41,5%, a malim 19% ukupnog prihoda iz poslovanja u skupini 55.1. Hoteli²⁴.

Slika 5.1.1.
PRIHOD IZ POSLOVANJA HOTELSKIH PODUZEĆA
U 2004. GODINI PREMA VELIČINI TVRTKI

Izvor: FINA, obrada Institut za turizam, svibanj 2005.

Slika 5.1.2.
PRIHOD IZ POSLOVANJA HOTELSKIH PODUZEĆA
U 2004. GODINI PREMA REGIJAMA

Izvor: FINA, obrada Institut za turizam, svibanj 2005.

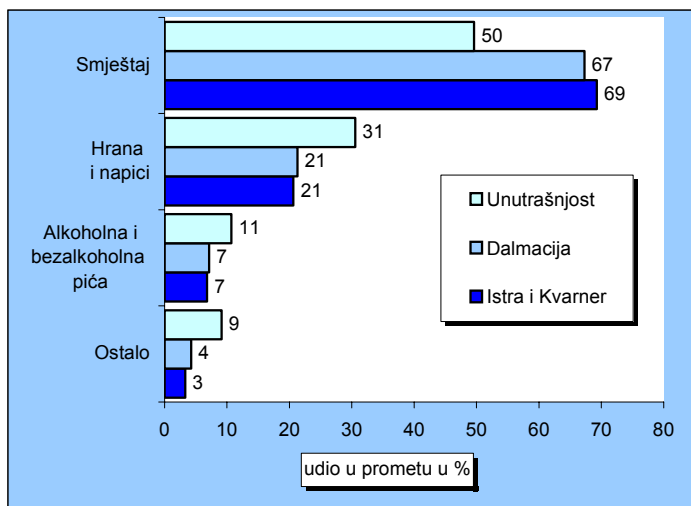
Regionalna distribucija prihoda iz poslovanja hotelskih poduzeća u 2004. godini pokazuje da se 53% prihoda ostvaruje na području Istre i Kvarnera, 33% na području Dalmacije, dok se 14% ostvaruje na kontinentalnom dijelu Hrvatske (Unutrašnjost)²⁵. Struktura prometa hotelijerstva prema vrsti usluga pokazuje uglavnom slične odnose najvažnijih usluga u Istri i Kvarneru te u Dalmaciji, dok područje Unutrašnjosti obilježava iznadprosječni udio prometa od usluga hrane i pića te ostalih usluga. U primorskom dijelu Hrvatske usluge smještaja generiraju oko 68% prometa, usluge hrane i pića 28%, a na ostale usluge otpada 4% realiziranog prometa.

²³ Promet hotela prema podacima DZS-a u 2004. godini iznosi 6,3 milijarde kuna, a razlika između podataka DZS-a o registriranom prometu ugostiteljskih usluga u hotelskim tvrtkama te podataka FINA-e o prihodima tvrtki registriranih u skupini 55.1. Hoteli, vezana je, osim uz obuhvat indirektnih poreza (poreza na dodanu vrijednost i porez na potrošnju), i na razliku u obuhvatu pravnih subjekata u podacima FINA-e i DZS-a. Naime, podaci DZS-a obuhvaćaju promet svih subjekata koji prema Zakonu o ugostiteljskoj djelatnosti pružaju ugostiteljske usluge (primjerice uključen je promet ugostiteljskih usluga u nacionalnim parkovima, ugostiteljske usluge koje pružaju Hrvatske šume, Hrvatska željeznica i sl.), dok se podaci FINA-e odnose na prihod samo onih pravnih subjekata koji su registrirani u skupini 55.1. i ne uključuju nužno samo prihode od pružanja ugostiteljskih usluga.

²⁴ Velike tvrtke su definirane kao poduzeća koja ostvaruju godišnji prihod iz poslovanja veći od 100 milijuna kuna; srednje tvrtke kao poduzeća koja ostvaruju godišnji prihod iz poslovanja između 20 i 100 milijuna kuna; dok su male tvrtke ona poduzeća koja ostvaruju godišnji prihod iz poslovanja manji od 20 milijuna kuna.

²⁵ Područje Istre i Kvarnera obuhvaća Istarsku, Primorsko-goransku te Ličko-senjsku županiju, područje Dalmacije obuhvaća Zadarsku, Šibensko-kninsku, Splitsko-dalmatinsku te Dubrovačko-neretvansku županiju dok područje Unutrašnjosti (kontinentalna Hrvatska) obuhvaća sve ostale županije i grad Zagreb.

Slika 5.1.3.
**STRUKTURA PROMETA HOTELIJERSTVA U 2004. GODINI
 PREMA REGIJAMA U %**

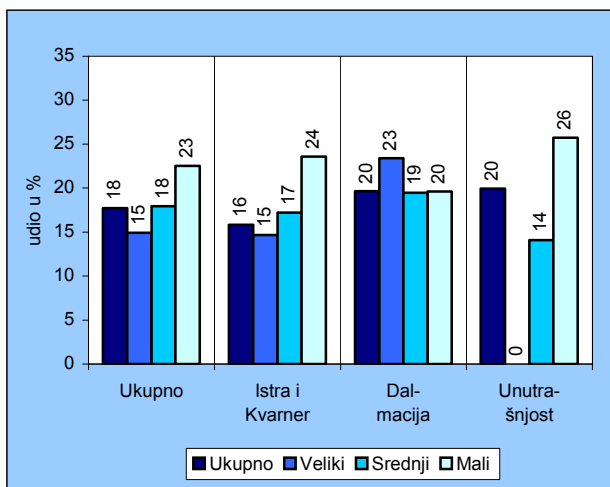

Izvor: DZS, obrada Institut za turizam.

Materijalni troškovi (troškovi sirovina i materijala, rezervnih dijelova i otpis sitnog inventara te troškovi energije) hotelskih tvrtki u 2004. godini dostigli su razinu od 1,1 milijardu kuna ili 16,8% ukupnog prihoda, odnosno 22,3% prihoda od prodaje proizvoda i usluga. Na troškove sirovina i materijala te rezervnih dijelova i otpisa sitnog inventara, otpada 79,5%, a na troškove energije 20,5% materijalnih troškova.

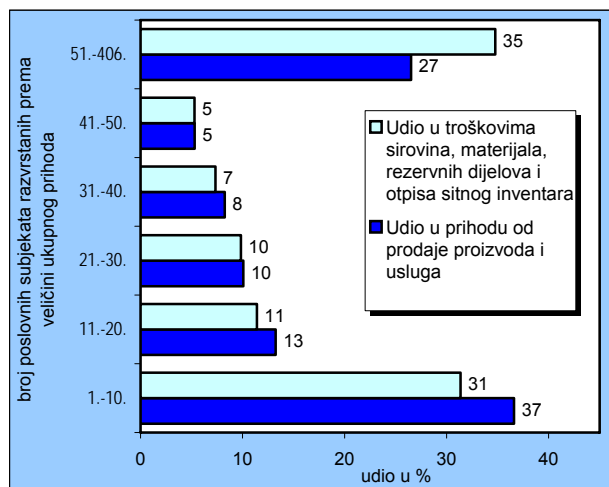
Udio troškova sirovina i materijala te rezervnih dijelova i otpisa sitnog inventara (u daljnjem tekstu troškovi sirovina i materijala) u prihodu od prodaje proizvoda i usluga varira i prema veličini poduzeća i prema regiji. S udjelom od 15% velika poduzeća ostvaruju najnižu opterećenost prihoda troškovima sirovina i materijala, a slijede srednja poduzeća s 18% te mala poduzeća s prosječnim udjelom od 23%. Hotelska poduzeća Istre i Kvarnera bilježe ispodprosječni udio troškova sirovina i materijala na razini i velikih i srednjih poduzeća, dok male tvrtke ostvaruju iznadprosječni udio u troškovima. Specifičnost Dalmacije je da hotelska poduzeća ostvaruju relativno ujednačen udio troškova sirovina i materijala u prihodu bez obzira na veličinu, uz iznimku (malobrojnih) velikih poduzeća koja ostvaruju iznadprosječni udio troškova sirovina i materijala, i prema prosjeku regije i prema prosjeku skupine velikih poduzeća. Srednja poduzeća na području neprimorskih županija Hrvatske (Unutrašnjost) uspijevaju poslovati uz najnižu relativnu razinu troškova sirovina i materijala u Hrvatskoj, dok mala poduzeća istodobno ostvaruju najveći udio troškova sirovina i materijala u prihodu.

Slika 5.1.4.
UDIO TROŠKOVA MATERIJALA, SIROVINA, REZERVNIH DIJELOVA I OTPISA SITNOG INVENTARA U PRIHODU OD PRODAJE PROIZVODA I USLUGA U 2004. GODINI PREMA VELIČINI TVRTKI I REGIJAMA U %

Izvor: FINA, obrada Institut za turizam, svibanj 2005.

Slika 5.1.5.
RAZDIJOBA TVRTKI PREMA UDJELU U UKUPNOM PRIHODU I UDJELU U TROŠKOVIMA MATERIJALA, SIROVINA, REZERVNIH DIJELOVA I OTPISA SITNOG INVENTARA U 2004. GODINI

Izvor: FINA, obrada Institut za turizam, svibanj 2005.

Prema raspoloživim podacima (FINA) u skupini hotela u 2004. godini poslovalo je 406 poduzeća, ali se najveći dio poslovne aktivnosti odvijao u 50 najvećih tvrtki. Naime, 50 najvećih poduzeća ostvarilo je 74% ukupnih prihoda skupine pri čemu je 10 najvećih generiralo 37% prihoda skupine.

Najveće tvrtke ostvaruju i najveći stupanj efikasnosti, barem prema kriteriju odnosa udjela u prihodu od prodaje proizvoda i usluga i udjela u troškovima sirovina i materijala. U dvadeset najvećih tvrtki koje su tijekom 2004. godine ostvarile ukupan prihod u rasponu od 79 do 374 milijuna kuna, udio troškova sirovina i materijala u prihodu od prodaje proizvoda i usluga kreće na razini od oko 15%.

5.2. Metodologija procjene uvoza

Uzorak

Podaci prikupljeni anketiranjem uzorka hotelskih poduzeća predstavljali su osnovu za procjenu udjela i vrste uvoznih proizvoda u ukupnim nabavkama materijala, sirovina, rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba hotelskih poduzeća (tvrtki registriranih u skupini 55.1. Hoteli) u 2004. godini te za analizu odnosa cijena i različitih aspekata kvalitete inozemnih i domaćih proizvoda, prema percepciji predstavnika hotelskih poduzeća. Uzorak hotelskih poduzeća definiran je na temelju podataka o poslovanju poduzeća, a s ciljem obuhvata poduzeća koja ostvaruju minimalno 70% ukupnih prihoda u skupini 55.1 Hoteli²⁶. Na taj način uzorkom su bila obuhvaćena najveća poduzeća, uz osiguranje regionalne zastupljenosti poduzeća te zastupljenosti srednjih i malih tvrtki. Planirana veličina uzorka iznosila je 72 hotelska poduzeća.

Sadržaj istraživanja

Istraživanjem su obuhvaćeni sljedeći podaci:

- vrijednost troškova nabavki materijala, sirovina, rezervnih dijelova, sitnog inventara, roba i energije u kunama, u 2004. godini, prema odabranim grupama proizvoda i pojedinačnim proizvodima,
- vrijednost nabavki uvoznih proizvoda u ukupnim nabavkama materijala, sirovina, rezervnih dijelova, sitnog inventara, roba i energije, u kunama, u 2004. godini, prema odabranim grupama proizvoda i pojedinačnim proizvodima,
- količina nabavljenih proizvoda (materijala, sirovina, rezervnih dijelova, sitnog inventara, roba i energije) prema odabranim grupama proizvoda i pojedinačnim proizvodima,

²⁶ Pri dizajnu uzorka i odabiru hotelskih poduzeća u uzorku korišteni su podaci FINA-e o poslovanju poduzeća u 2004. godini prema zahtjevu Instituta za turizam u svibnju 2005.

- količina uvoznih proizvoda u ukupnim nabavkama materijala, sirovina, rezervnih dijelova, sitnog inventara, roba i energije, prema odabranim grupama proizvoda i pojedinačnim proizvodima,
- percepcija odnosa kvalitete domaćeg i uvoznog proizvoda za proizvode koji se dijelom uvoze,
- percepcija odnosa cijene domaćeg i uvoznog proizvoda za proizvode koji se dijelom uvoze,
- razlozi uvoza pojedinih proizvoda,
- glavni dobavljači pojedinih proizvoda i grupa proizvoda te
- osnovni podaci o poduzeću koji obuhvaćaju naziv, sjedište, sastav i veličinu poduzeća (broj hotela, restorana, trgovina i ostalih jedinica u poduzeću, broj soba u hotelima, broj sjedala u restoranima), ukupan prihod od poslovanja i ukupne materijalne troškove u 2004. godini te informaciju o uslugama korištenim u 2004. godini, a koje su bile dijelom ili u cijelosti iz uvoza, tj. iz inozemstva.

Grupe proizvoda (robne grupe), kao i pojedinačni proizvodi za koje su se prikupljali navedeni podaci definirani su sukladno kriteriju važnosti, a polazeći od:

- uvida u materijalno knjigovodstvo nekoliko hotelskih poduzeća radi definiranja grupa proizvoda kao i pojedinačnih proizvoda koji se koriste i čije se nabavke prate u hotelijerstvu,
- uvida u proizvode i grupe proizvoda sukladno *Jedinstvenom računovodstvenom sustavu za smještajne objekte (USoAFLI²⁷-om)* te
- procjena stručnjaka o zastupljenosti navedenih grupa proizvoda i pojedinačnih proizvoda u hotelskom poslovanju.

Utvrđene grupe proizvoda, kao i proizvodi pojedinačno, grupirani su, najvećim dijelom, prema poslovnim odjelima hotela definiranim USoAFLI-om²⁸. Određene grupe proizvoda, koje su procijenjene značajnijim za hotelsko poslovanje, dezagregirane su radi stjecanja detaljnijeg uvida u njihovo porijeklo (domaće/inozemno). Podaci su se prikupljali za 101 pojedinačni proizvod, ne uključujući različite vrste energije i vodu. Detaljan pregled grupa proizvoda, pojedinačnih proizvoda kao i poslovnih odjela hotela u koje su svrstani dat je u tablicama rezultata u dokumentacijskom prilogu poglavlja 5.

Percepcija odnosa cijene uvoznog i domaćeg proizvoda u istraživanju iskazivala se na skali od 1 do 3 i to: 1 - uvozni proizvod je jeftiniji, 2 - cijena uvoznog i domaćeg proizvoda je podjednaka ili 3 - domaći proizvod je jeftiniji. Slično se ocjenjuje i percepcija kvalitete uvoznog i domaćeg proizvoda (1 - uvozni proizvod je kvalitetniji, 2 - kvaliteta uvoznog i domaćeg proizvoda je podjednaka ili 3 - domaći proizvod je kvalitetniji). Za percepciju odnosa cijene i kvalitete domaćeg i uvoznog proizvoda mogao se odabrati jedan od ponuđenih tri odgovora.

Kada je riječ o razlozima uvoza, za proizvode koji su se u cijelosti ili barem djelomično nabavljali iz inozemstva, moglo se odabrati tri od šest ponuđenih odgovora: cijena, kvaliteta, pakiranje proizvoda, tržišna dostupnost/raspoloživost proizvoda, pouzdanost opskrbe/sukcesivnih isporuka proizvoda te nepostojanje odgovarajuće zamjene za uvozni proizvod. Tržišna dostupnost/raspoloživost proizvoda, pouzdanost opskrbe/sukcesivnih isporuka proizvoda te nepostojanje odgovarajuće zamjene za uvozni proizvod u analizi su, zbog sličnog značenja, tretirani kao jedan faktor (dostupnost).

Način provođenja terenskog istraživanja

Zbog sadržajne, vremenske i organizacijske zahtjevnosti traženih podataka, a s ciljem osiguranja što je moguće veće kvalitete prikupljenih podataka, za provedbu terenskog dijela istraživanja angažirane su Hrvatska udruga hotelijera i restoratera (HUH) i Nacionalna udruga obiteljskih i malih hotela. Za ispunjavanje upitnika napisane su i detaljne upute koje su, zajedno s upitnikom i dopisom, Udruge slale izabranim hotelskim poduzećima/hotelima. Tijekom dva mjeseca provođenja terenskog istraživanja,

²⁷ *Uniform System of Accounts for the Lodging Industry, Ninth revised Edition, The Educational Institute of the American Hotel & Motel Association, 1996.*

²⁸ *Odjel hrane i pića, Odjel smještaja, Odjel administracije i Odjel tehničkog održavanja.*

hotelska su poduzeća telefonski kontaktirana u cilju postizanja što većeg povrata pravilno ispunjenih anketa.

Ostvareni povrat

Od 72 hotelska poduzeća u uzorku, pravilno i potpuno ispunjeni upitnici prikupljeni su od ukupno 35 poduzeća²⁹, što predstavlja gotovo 50%-ni povrat. Ostvarenim uzorkom hotelskih poduzeća obuhvaćeno je nešto manje od 9% svih tvrtki u skupini 55.1. Hoteli, ali i poduzeća koja ostvaruju gotovo 56% ukupnog prihoda skupine. S obzirom na različito poslovanje tvrtki prema veličini i regiji te očekivane varijacije u vrijednosti uvoza pojedinih proizvoda prema navedenim obilježjima, ostvareni povrat analiziran je i s obzirom na veličinu tvrtki i regiju. Sukladno postavljenom dizajnu uzorka, najveći obuhvat ostvaren je u skupini velikih hotelskih tvrtki u kojoj je uzorkom obuhvaćeno 93% ukupnog prihoda, dok je najmanji obuhvat ostvaren u skupini malih hotelskih tvrtki (10% ukupnog prihoda svih malih hotelskih tvrtki). Kao posljedica geografske distribucije hotelskih tvrtki i činjenice da se najveći broj velikih tvrtki nalazi u Istri i Kvarneru, najveći obuhvat uzorka ostvaren je u Istri i Kvarneru, gdje je uzorkom obuhvaćeno više od 80% ukupnog prihoda iz poslovanja svih hotelskih tvrtki u toj regiji. S obzirom na navedenu zahtjevnost prikupljanja podataka, ostvareni povrat anketa i obuhvat uzorka smatra se zadovoljavajućim.

Tablica 5.2.1.

OBUHVAAT UZORKA HOTELSKIH PODUZEĆA PREMA REGIJI I VELIČINI TVRTKE*

(u %)

Regija	Veličina tvrtke	Broj subjekata u skupini 55.1. Hoteli	Ukupan prihod od poslovanja u skupini 55.1. Hoteli	Obuhvat broja subjekata u uzorku	Obuhvat prihoda subjekata u uzorku
Ukupno	Ukupno	100,0	100,0	8,6	55,5
	Veliki	2,5	39,5	90,0	92,8
	Srednji	12,6	41,5	31,4	41,2
	Mali	85,0	19,0	2,9	9,8
Istra, Kvarner	Ukupno	100,0	100,0	17,0	80,8
	Veliki	8,0	70,9	88,9	92,4
	Srednji	13,4	23,1	53,3	63,4
	Mali	78,6	5,9	3,4	10,3
Dalmacija	Ukupno	100,0	100,0	5,5	25,5
	Veliki	0,5	5,8	100,0	100,0
	Srednji	15,8	67,3	17,2	24,9
	Mali	83,6	26,9	2,6	10,9
Unutrašnjost	Ukupno	100,0	100,0	5,4	31,2
	Veliki	0,0	0,0	-	-
	Srednji	6,3	49,6	42,9	54,6
	Mali	93,7	50,4	2,9	8,0

* Za definiciju veličine tvrtke vidi poglavlje 5.1.

Izvor: Podaci FINA-e za 2004. godinu prema zahtjevu Instituta za turizam (svibanj 2005.) i anketa hotelskih poduzeća Instituta za turizam.

Metode obrade podataka i procjene veličine uvoza u skupini 55.1. Hoteli

Računsko-logička kontrola prikupljenih podataka obuhvatila je, osim logičke kontrole podataka na upitniku, logičku kontrolu podataka u odnosu na ostale upitnike u uzorku te usporedbu s podacima prikupljenim od pojedinih dobavljača/proizvođača³⁰. U slučaju potrebe, osobe koje su ispunjavale upitnik naknadno su kontaktirane u cilju dodatne provjere podataka.

²⁹ Prikupljena su ukupno 32 pravilno ispunjena upitnika, od čega je jedan upitnik sadržavao skupne podatke za dva hotelska poduzeća, a jedan skupne podatke za tri hotelska poduzeća, što ukupno čini 35 hotelskih poduzeća.

³⁰ Usprkos jasno iskazanoj definiciji uvoznog proizvoda koja se koristi u ovom istraživanju, ona nije u potpunosti poštivana (u nekim slučajevima domaći brand se poistovjećivao s domaćim proizvodom, iako proizvod nije bio proizveden u Hrvatskoj).

Sva anketirana poduzeća dala su podatke o vrijednosti nabavki sirovima, materijala i roba te vrijednost nabavki određenih proizvoda iz uvoza, dok podaci o količinama nabavki, ukupnih i iz uvoza, najčešće nisu dani. Stoga se količinska nabavka materijala, sirovina i roba nije analizirala.

Za potrebe ekspanzije rezultata ankete na cijelu skupinu, hotelska su poduzeća grupirana u pet skupina:

1. velike hotelske tvrtke (obuhvaćajući velike tvrtke u Istri, Kvarneru i Dalmaciji),
2. srednje hotelske tvrtke u Istri i Kvarneru,
3. srednje hotelske tvrtke u unutrašnjosti,
4. srednje hotelske tvrtke u Dalmaciji i
5. male hotelske tvrtke.

Veličina i važnost uvoza pojedinog proizvoda za ukupan uvoz hotelijerstva odraz je:

- udjela vrijednosti nabavki pojedinog proizvoda u ukupnim nabavkama poduzeća, odnosno skupine;
- broja poduzeća koja koriste određeni uvozni proizvod;
- udjela vrijednosti uvoza u ukupnim nabavkama tog proizvoda.

Stoga je procjena veličine uvoza u skupini 55.1. Hoteli obuhvatila sljedeće korake:

- Struktura troškova nabavki materijala, sirovina, rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba dobivena na temelju uzorka proporcionalno je korigirana za relativnu razliku udjela troškova sirovina i materijala, rezervnih dijelova i otpisa sitnog inventara u prihodima iz poslovanja poduzeća u uzorku i svih poduzeća u pojedinim skupinama. Naime, usporedba financijskih podataka poslovanja poduzeća u uzorku, u odnosu na sva poduzeća u pojedinoj skupini definiranoj veličinom tvrtke i regijom, ukazala je na nešto manji udio troškova sirovina i materijala, rezervnih dijelova i otpisa sitnog inventara u prihodu od prodaje proizvoda i usluga poduzeća u uzorku u odnosu na poduzeća u skupini³¹;
- Za svaku od pet definiranih skupina hotela izračunat je prihod iz poslovanja od ugostiteljstva, pri čemu je procjena veličine prihoda iz poslovanja od ugostiteljstva³², tj. prihoda od pružanja ugostiteljskih usluga, izvedena korekcijom prihoda od prodaje roba u poduzećima kojima trgovačka djelatnost predstavlja važan segment prihoda. U tim je poduzećima prihod od prodaje roba smanjen na razinu prosjeka poduzeća u analiziranoj skupini koja ne obavljaju važniju trgovačku djelatnost³³.
- Prihod iz poslovanja od ugostiteljstva na razini pojedine skupine izračunat je za hotele u uzorku i za sve hotele u skupini.

³¹ Udio troškova sirovina i materijala, rezervnih dijelova i otpisa sitnog inventara u prihodu iz prodaje proizvoda i usluga za poduzeća u uzorku iznosio je 15,4%, dok je na skupu svih poduzeća iz skupine 55.1. Hoteli, taj udio 17,7%. S obzirom na veličinu tvrtki i regiju, udio troškova sirovina i materijala, rezervnih dijelova i otpisa sitnog inventara u prihodima iz prodaje roba i usluga iznosi:

- Za velika poduzeća: 14,9% za poduzeća u uzorku, 14,9% za sva poduzeća;
- Za srednja poduzeća u Istri i Kvarneru: 16,5% za poduzeća u uzorku, 17,2% za sva poduzeća;
- Za srednja poduzeća u Unutrašnjosti: 12,9% za poduzeća u uzorku, 14,1% za sva poduzeća;
- Za srednja poduzeća u Dalmaciji: 16,8% za poduzeća u uzorku, 19,5% za sva poduzeća;
- Za mala poduzeća: 19,8% za poduzeća u uzorku, 22,5% za sva poduzeća.

³² Ugostiteljstvo obuhvaća usluge smještaja, hrane i pića te ostalih usluga koje uključuju robni i nerobni promet. Robni promet obuhvaća prodaju duhanskih proizvoda te suvenira, razglednica, časopisa, novina i slično. Ostali nerobni promet odnosi se na pružanje različitih usluga kao što su pranje i glačanje rublja, garažiranje vozila, prijevoz prtljage i gostiju, posuđivanje sportskih rekvizita, iznajmljivanje igrališta i sl.

³³ Za poduzeća iz skupine 55.1. Hoteli, koja imaju prihod od prodaje roba veći od 10% ukupnog prihoda iz poslovanja, prihod od prodaje roba smanjen je na 0,54% ukupnog prihoda iz poslovanja, koliko iznosi prosječan udio prihoda roba u ukupnom prihodu iz poslovanja za ona poduzeća koja imaju prihod od prodaje roba manji od 10% ukupnog prihoda iz poslovanja.

- Procjena ukupnih troškova nabavki materijala, sirovina, dijelova za održavanje, sitnog inventara i roba svih poduzeća na razini pet definiranih skupina poduzeća izvedena je primjenom udjela navedenih troškova u prihodu iz poslovanja od ugostiteljstva poduzeća u uzorku, na ukupan prihod iz poslovanja od ugostiteljstva svih poduzeća u skupini.
- Procjena troškova nabavki materijala, sirovina, dijelova za održavanje, sitnog inventara i roba svih poduzeća u skupini 55.1. Hoteli, dobivena je kao suma navedenih troškova pet definiranih skupina hotelskih poduzeća.
- Procjena veličine vrijednosti uvoznih proizvoda na razini pet definiranih skupina hotelskih poduzeća izvedena je uz pretpostavku jednakosti udjela uvoznih nabavki u ukupnim nabavkama pojedinih proizvoda anketiranih poduzeća u skupini i svih poduzeća u skupini.
- Procjena ukupne veličine vrijednosti uvoznih proizvoda u skupini 55.1. Hoteli, dobivena je kao suma vrijednosti uvoznih proizvoda po skupinama.

U cilju provjere podataka dobivenih anketom hotelskih poduzeća, tijekom rujna i listopada 2005. godine, anketirani su najvažniji dobavljači za područje hotelijerstva (55.1 – Hoteli) u 2004. godini. Od ukupno 494 dobavljača roba/proizvoda evidentiranih anketom hotelskih poduzeća, uzorkom je bilo obuhvaćeno 25 najvećih, prema vrijednosti uvoznih u ukupno isporučenim robama/proizvodima tim poduzećima. Sadržaj istraživanja obuhvatio je:

- podatke o ukupnoj vrijednosti isporučenih roba/proizvoda;
- podatke o vrijednosti roba/proizvoda isporučenih ugostiteljstvu;
- podatke o udjelu uvoznih proizvoda ili grupa proizvoda u ukupnoj vrijednosti isporučenih roba;
- podatke o udjelu uvoznih proizvoda ili grupa proizvoda u vrijednosti roba isporučenih ugostiteljstvu;
- podatke o razlozima uvoza pojedinih proizvoda ili grupa proizvoda (cijena, kvaliteta, tržišna dostupnost, sezonalnost i sl.);
- stjecanje okvirnih spoznaja o vrijednosti ili udjelu uvoznih sirovina i repromaterijala u onim proizvodima koji se prema deklaraciji na proizvodu (pa stoga i u kontekstu ovoga projekta) smatraju domaćim proizvodom.

Upitnici su zajedno s uputstvima za njihovo popunjavanje poslani dobavljačima. Kako bi se postigao što veći povrat pravilno popunjenih upitnika, anketirani dobavljači su dodatno telefonski kontaktirani. Popunjeni upitnik je vratilo 15 dobavljača obuhvaćenih uzorkom.

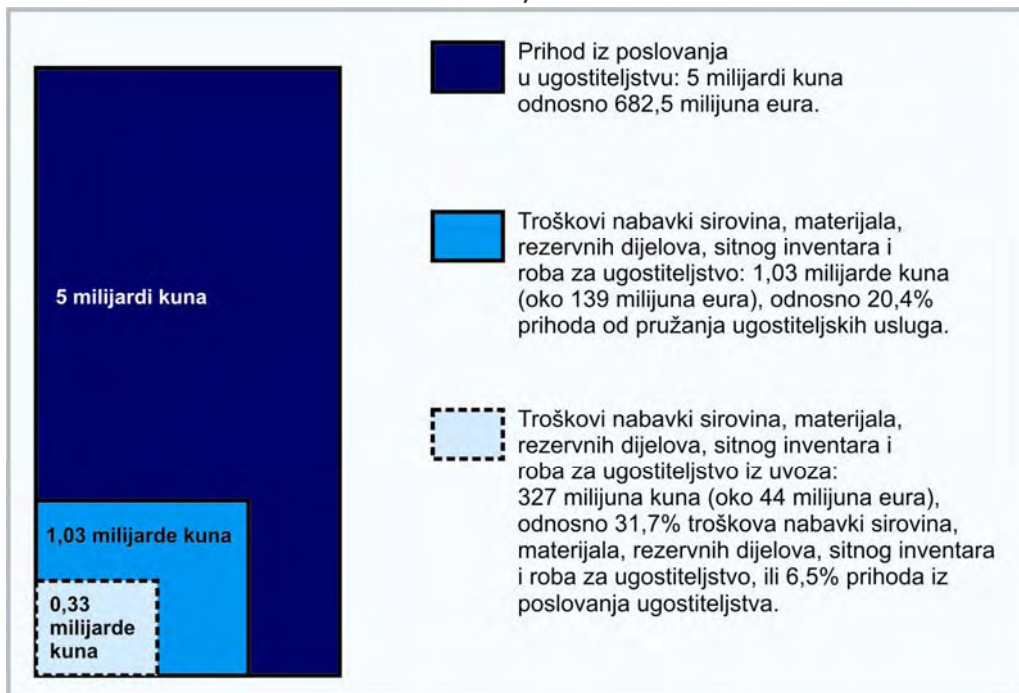
5.3. Veličina uvoza

Hotelska poduzeća ostvarila su tijekom 2004. godine 5,4 milijarde kuna prihoda od prodaje proizvoda, usluga i roba od čega je pružanjem ugostiteljskih usluga generirano 5,05 milijardi kuna, odnosno 93,1% prihoda. Procjenjuje se da su prihodi od ugostiteljstva tijekom 2004. godine angažirali:

- nabavke sirovina i materijala te rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba u vrijednosti od 1,03 milijarde kuna, odnosno 20,4% prihoda iz poslovanja;
- nabavke sirovina i materijala te rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba iz inozemstva u vrijednosti od 327 milijuna kuna, odnosno 31,7% ukupnih nabavki sirovina i materijala te rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba.

Slika 5.3.1.

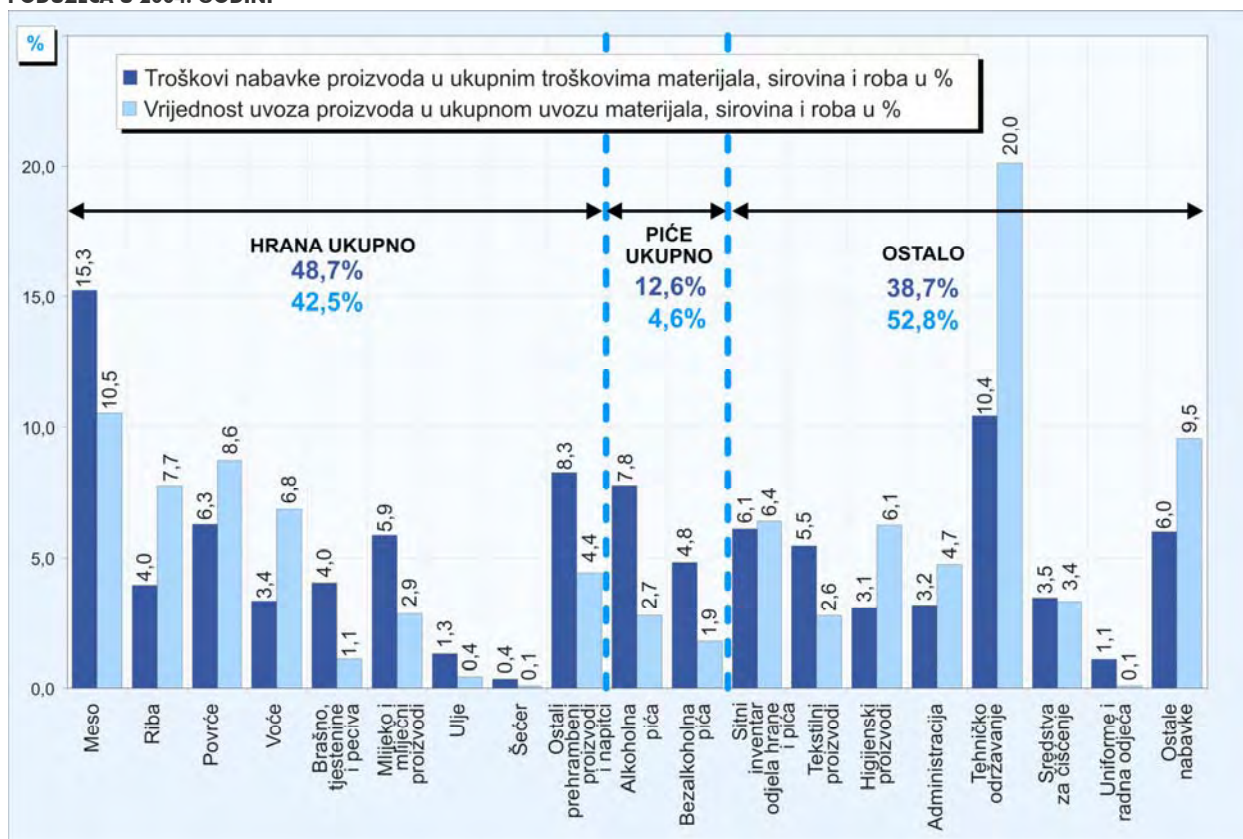
HOTELSKA PODUZEĆA: PRIHODI OD UGOSTITELJSTVA, TROŠKOVI SIROVINA I MATERIJALA TE UVOZ

Izvor: Anketa hotelskih poduzeća, Institut za turizam, 2005.

U strukturi nabavki sirovina, materijala, rezervnih dijelova, sitnog inventara te roba hotelskih poduzeća troškovi hrane čine 48,7%, troškovi pića 12,6%, a nabavke ostalih proizvoda 38,7%. Od ukupnih nabavki prehrambenih proizvoda na meso i mesne prerađevine otpada 31%, na ribe i plodove mora 8%, povrće 13%, voće 7%, brašno, tjestenine i peciva 8%, mlijeko i mliječne proizvode 12% te na ostale prehrambene proizvode 20%.

Nabavke skupine ostalih proizvoda, prema kriteriju veličine udjela troškova, ponajprije uključuju rezervne dijelove za održavanje (10,4% ukupnih nabavki), sitni inventar odjela hrane i pića (6,1%), tekstilne proizvode (5,5%), sredstva za čišćenje (3,5%), higijenske proizvode (3,1%) te nabavke ostalih proizvoda u visini od 6% ukupnih nabavki sirovina, materijala, dijelova za održavanje, sitnog inventara te roba.

Slika 5.3.2. **UDJELI TROŠKOVA POJEDINIŠKIH GRUPINA PROIZVODA U UKUPNIM TROŠKOVIMA MATERIJALA, SIROVINA, SITNOG INVENTARA I ROBA I UDJELI UVOZA U TROŠKOVIMA UKUPNOG UVOZA MATERIJALA, SIROVINA, ROBE I SITNOG INVENTARA HOTELSKIH PODUZEĆA U 2004. GODINI**

Izvor: Anкета hotelskih poduzeća, Institut za turizam, 2005.

Odnos između udjela vrijednosti uvoza proizvoda u ukupnom uvozu te udjela vrijednosti nabavki pojedinog proizvoda u ukupnim nabavkama, pokazuje da se hrana (udio u ukupnim nabavkama 48,7%, udio u uvozu 42,5%) i piće (udio u ukupnim nabavkama 12,6%, udio u uvozu 4,6%) ispodprosječno uvoze, dok se iznadprosječno uvoze ostali proizvodi (udio u ukupnim nabavkama 38,7%, a udio u uvozu 52,8%), a prije svega materijal i dijelovi za tehničko održavanje.

Voće, riba i povrće skupine su proizvoda koje, u okviru ukupnih nabavki hrane, obilježava izrazito visok stupanj korištenja proizvoda iz inozemstva. Naime, njihov udio u uvozu bitno nadmašuje udio u ukupnim troškovima, odnosno, udio koji bi im, uz ujednačeni raspored uvoza po proizvodima, pripadao. U skupini ostalih proizvoda, prema iznadprosječnom uvozu izdvajaju se prije svega materijal i dijelovi za tehničko održavanje, higijenski proizvodi te administrativni i sličan materijal. Primjerice, nabavke materijala i rezervnih dijelova za održavanje angažiraju oko 10% ukupnih troškova nabavki, ali uvoz te skupine proizvoda istodobno čini 21% ukupnog uvoza.

Udio uvoza pojedinih analiziranih sirovina, materijala i roba odstupa od prosjeka u rasponu od 0%, za proizvode koje niti jedno poduzeće ne uvozi (kruh, pecivo, šećer u prahu), do 100% za proizvode koje sva poduzeća koriste i nabavljaju u cijelosti iz inozemstva (banane). Anкета hotelskih poduzeća pokazala je da se udjeli uvoza pojedinih proizvoda u najvećem broju slučajeva bitno razlikuju od poduzeća do poduzeća, ali i da je na razini pojedinih proizvoda moguće prepoznati vezu između orijentiranosti prema uvozu i lokacije, odnosno veličine hotelske tvrtke. Bez obzira na izrazite varijacije udjela uvoza po proizvodima i tvrtkama (vidi tablice 5.3.1. i 5.6.2.) značajke uvoza pojedinih skupina proizvoda na uzorku hotelskih poduzeća ukazuju na sljedeće:

- 90% ili više poduzeća izjavilo je da je tijekom 2004. godine nabavilo 6 skupina proizvoda inozemnog porijekla, i to: voće, administrativni materijal, rezervne dijelove za održavanje, alkoholna pića, ribu te povrće; najveći prosječan udio vrijednosti inozemnih nabavki ostvaren je u skupini riba i plodova mora (74%³⁴), a potom voća (69%), rezervnih dijelova za održavanje (66%),

³⁴ Prosjek udjela vrijednosti nabavki proizvoda iz uvoza u anketiranim poduzećima koja uvoze taj proizvod.

administrativnog i sličnog materijala (58%), povrća (53%) dok 19% ukupnih nabavki alkoholnih pića ima inozemno porijeklo;

- Između 80% i 90% poduzeća koristilo je tijekom 2004. godine uvozne proizvode iz skupine mesa i mesnih prerađevina te higijenskih proizvoda; te tvrtke iz inozemstva osiguravaju prosječno 81% ukupnih nabavki higijenskih proizvoda (najveći udio inozemnih proizvoda u svim analiziranim skupinama proizvoda) te 29% ukupnih nabavki mesa i mesnih proizvoda.
- Između 60% i 80% poduzeća uvozi 3 skupine proizvoda i to: sitni inventar odjela hrane i pića, mlijeko i mliječne proizvode te sredstva za čišćenje; udio uvoza najveći je u skupini sredstava za čišćenje 60%, zatim sitnom inventaru odjela hrane i pića (53%) dok tvrtke koje uvoze mlijeko i mliječne proizvode 26% ukupnih nabavki tih proizvoda osiguravaju iz inozemstva.
- Između 40% i 60% poduzeća uvozi 4 skupine proizvoda, i to šećer, tekstilne proizvode za odjel smještaja, bezalkoholna pića te ulje; najveći udio inozemnih proizvoda zabilježen je kod tekstilnih proizvoda za odjel smještaja (50% vrijednosti nabavki inozemnog je porijekla), a slijede bezalkoholna pića (46%), šećer (42%) te ulje (36%).

Tablica 5.3.1.

UVOZ PO POJEDINIM SKUPINAMA PROIZVODA NA SKUPU HOTELSKIH PODUZEĆA U UZORKU

	Udio tvrtki koje uvoze pojedinu skupinu proizvoda u ukupno anketiranom broju tvrtki, u %	Udio vrijednosti nabavki proizvoda iz uvoza u tvrtkama koje uvoze pojedinu skupinu proizvoda, u %		
		Minimalni udio	Maksimalni udio	Prosječan* udio
Meso i mesne prerađevine	87,5	0,4	79,7	29,0
Riba	96,9	7,3	100,0	73,7
Povrće	93,8	7,8	80,3	52,8
Voće	100,0	38,9	86,0	69,4
Mlijeko i mliječni proizvodi	71,9	2,8	51,5	25,6
Ulje	40,6	1,1	52,4	36,1
Šećer	46,9	1,5	82,9	41,5
Alkoholna pića	96,9	0,4	31,7	19,0
Bezalkoholna pića	46,9	1,3	68,6	45,7
Sitni inventar odjela hrane i pića	75,0	8,5	96,1	52,6
Tekstilni proizvodi za odjel smještaja	46,9	15,6	99,8	49,8
Higijenski proizvodi	81,3	22,9	100,0	78,0
Administrativni i sl. materijali	100,0	14,6	100,0	57,7
Rezervni dijelovi za održavanje	100,0	19,8	95,1	65,8
Sredstva za čišćenje	68,8	3,4	97,0	59,6

Izvor: Anкета hotelskih poduzeća, Institut za turizam, 2005.

* aritmetička sredina udjela anketiranih poduzeća.

Relativni odnosi odabranih proizvoda koji su se tijekom 2004. godine uvozili za potrebe hotelijerstva prema kriteriju udjela u vrijednosti ukupnih nabavki iz uvoza i udjela uvoza u ukupnim nabavkama (slika 5.3.3.) pokazuju da samo jedan proizvod - i to zamrznuta riba - ulazi u skupinu onih koji istodobno imaju i velik udio uvoza u ukupnom korištenju tog proizvoda i razmjerno velik udio u ukupnom uvozu³⁵.

³⁵ Udio vrijednosti nabavki iz uvoza u ukupnim nabavkama proizvoda podijeljen je na tri skupine i to:

- skupina proizvoda s velikim udjelom, udio vrijednosti nabavki iz uvoza u ukupnim nabavkama proizvoda u rasponu od 66% do 100%;
- skupina proizvoda sa srednjim udjelom, udio vrijednosti nabavki iz uvoza u ukupnim nabavkama proizvoda u rasponu od 33% do 66%;
- skupina proizvoda s malim udjelom, udio vrijednosti nabavki iz uvoza u ukupnim nabavkama proizvoda u rasponu od 0% do 33%.

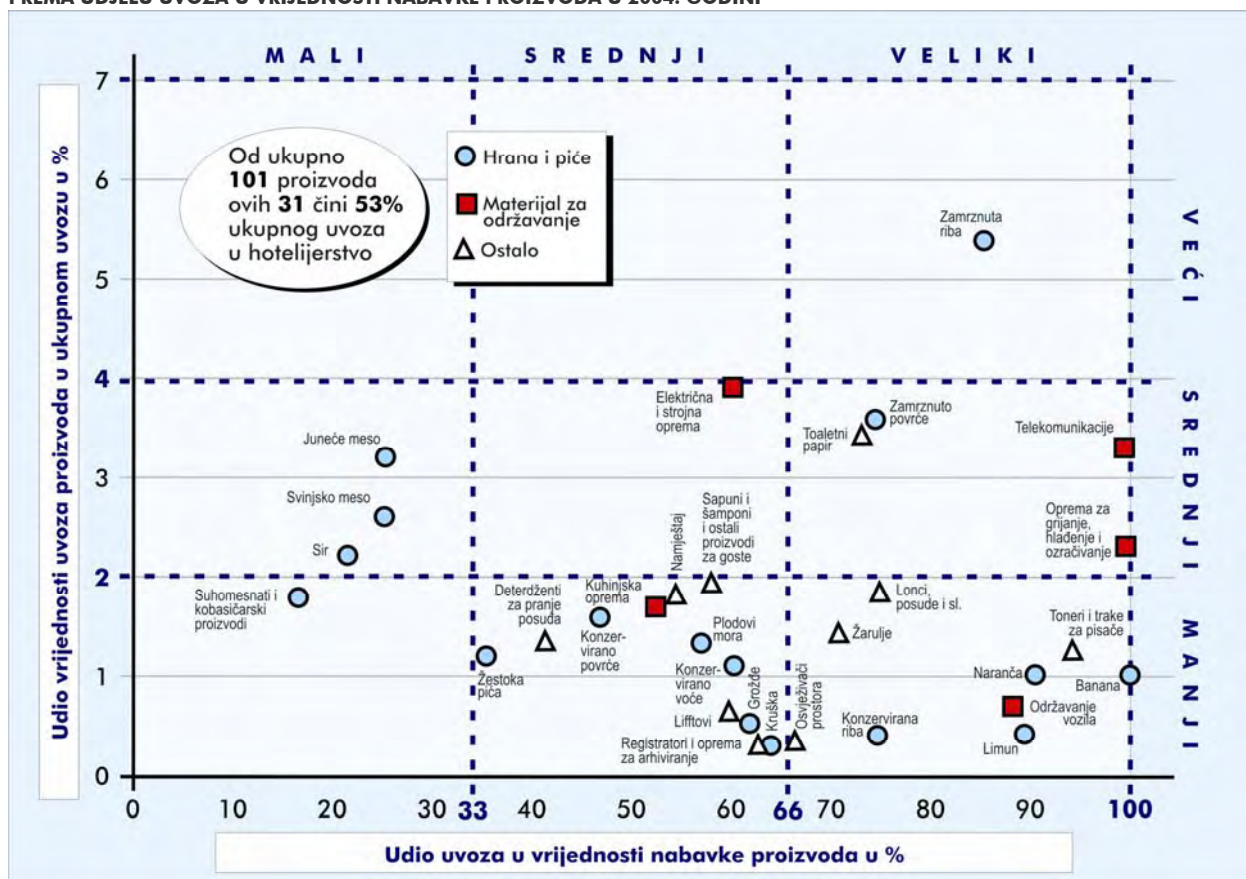
Udio vrijednosti nabavki pojedinog proizvoda iz uvoza u ukupnim nabavkama iz uvoza podijeljen je na tri skupine i to:

- skupina proizvoda s većim udjelom, udio vrijednosti nabavki proizvoda iz uvoza u ukupnim nabavkama iz uvoza u rasponu od 4% do 7%;
- skupina proizvoda sa srednjim udjelom, udio vrijednosti nabavki proizvoda iz uvoza u ukupnim nabavkama iz uvoza u rasponu od 2% do 4%;

Proizvodi koji se nalaze u skupini onih koji imaju srednji ili visoki udio uvoza u ukupnim nabavkama te istodobno srednju ili visoku važnost u ukupnom uvozu su, uz iznimku zamrznutog povrća, oni koji ulaze u skupine rezervnih dijelova i materijala za održavanje ili pak sitnog inventara. Najveći dio prikazanih proizvoda, a posebice prehrambeni proizvodi, nalazi se u skupini proizvoda koji čine relativno mali dio ukupnog uvoza, ali koji se najvećim dijelom nabavljaju iz inozemstva. Četiri od 30 analiziranih proizvoda nalaze se u skupini proizvoda s niskim udjelom uvoza, ali zbog velike ukupne potrošnje pojedinačno angažiraju između 2% i 4% ukupnih troškova uvoza (juneće i svinjsko meso, suhomesnati proizvodi te sir).

Slika 5.3.3.

NAJVAŽNIJI PROIZVODI IZ UVOZA U HOTELIJERSTVU, PREMA UDJELU U UKUPNOM UVOZU I PREMA UDJELU UVOZA U VRIJEDNOSTI NABAVKE PROIZVODA U 2004. GODINI³⁶

Izvor: Anкета hotelskih poduzeća, Institut za turizam, 2005.

5.4. Razlozi uvoza

Ocjenjujući odnos kvalitete i cijena najvažnijih uvoznih proizvoda, anketirana poduzeća percipiraju da je domaći proizvod kvalitetniji u slučaju 8 proizvoda³⁷, da je kvaliteta podjednaka za 7 proizvoda dok je kvaliteta 13 uvoznih proizvoda veća³⁸. Svi domaći proizvodi veće ili podjednake kvalitete mogu se prema ocjeni anketiranih poduzeća jeftinije nabaviti iz uvoza. Cjenovna prednost domaćih proizvoda zabilježena je samo kod jednog proizvoda (žestoka pića) dok se za 5 proizvoda cijena domaćih približava cijenama inozemnih proizvoda.

- skupina proizvoda s manjim udjelom, udio vrijednosti nabavki proizvoda iz uvoza u ukupnim nabavkama iz uvoza u rasponu od 0% do 2%.

³⁶ Prikazan je 31 proizvod koji ili ulazi u skupinu 20 proizvoda s najvećim udjelom uvoza u ukupnim nabavkama tog proizvoda ili ulazi u skupinu 20 proizvoda koji imaju najveći udio uvoza u ukupnom uvozu.

³⁷ Radi se prije svega o mesu i mesnim prerađevinama, plodovima mora te pojedinoj vrsti voća i povrća.

³⁸ Odnos cijena i kvalitete nije analiziran za tri proizvoda, i to banane, naranče i limun.

Tablica 5.4.1.
**OCJENA ODNOSA CIJENA I KVALITETE UVOZNIH I DOMAĆIH PROIZVODA
 TE RAZLOZI UVOZA PREMA PERCEPCIJI HOTELSKIH PODUZEĆA U UZORKU**

	ODNOS KVALITETE UVOZNOG I DOMAĆEG PROIZVODA (moguć jedan odgovor)			ODNOS CIJENE UVOZNOG I DOMAĆEG PROIZVODA (moguć jedan odgovor)			RAZLOZI UVOZA PROIZVODA (moguće više odgovora)			
	Uvozni proizvod kvali- tetniji	Podjed- naka kvali- teta	Domaći proizvod kvali- tetniji	Uvozni proizvod jeftiniji	Podjed- naka cijena	Domaći proizvod jeftiniji	Cijena	Kvali- teta	Paki- ranje	Dostup- nost/ Bez supsti- tuta
Zamrznuta riba	17,4	47,8	34,8	76,9	19,2	3,8	73,3	16,7	0,0	100,0
Električna i strojna oprema	42,9	28,6	28,6	37,5	37,5	25,0	37,5	37,5	12,5	50,0
Zamrznuto povrće	20,8	54,2	25,0	65,4	34,6	0,0	62,1	17,2	3,4	100,0
Toaletni papir	50,0	38,9	11,1	62,5	18,8	18,8	41,7	41,7	8,3	100,0
Telekomunikacije	60,0	0,0	40,0	50,0	16,7	33,3	60,0	60,0	0,0	80,0
Juneće meso	0,0	18,2	81,8	52,6	26,3	21,1	58,3	0,0	0,0	75,0
Svinjsko meso	0,0	28,6	71,4	68,4	21,1	10,5	76,9	0,0	7,7	61,5
Oprema za grijanje, ozračivanje i air-condition	71,4	28,6	0,0	71,4	14,3	14,3	71,4	85,7	0,0	57,1
Sir	12,5	29,2	58,3	62,5	20,8	16,7	66,7	19,0	0,0	57,1
Sapuni i šamponi i ostali proizvodi za goste	68,4	15,8	15,8	44,4	38,9	16,7	46,7	93,3	20,0	40,0
Suhomesnati i kobasičarski proizvodi	0,0	25,0	75,0	38,9	33,3	27,8	53,3	0,0	6,7	66,7
Lonci, posude i sl.	52,6	31,6	15,8	61,1	16,7	22,2	47,1	58,8	0,0	52,9
Namještaj	14,3	57,1	28,6	37,5	37,5	25,0	60,0	80,0	0,0	60,0
Kuhinjska oprema	50,0	33,3	16,7	57,1	28,6	14,3	66,7	66,7	0,0	50,0
Konzervirano povrće	5,0	40,0	55,0	60,0	28,0	12,0	69,6	4,3	8,7	100,0
Žarulje	55,6	22,2	22,2	50,0	30,0	20,0	62,5	87,5	12,5	62,5
Deterdženti za pranje posuđa	38,9	44,4	16,7	26,3	36,8	36,8	38,5	61,5	7,7	38,5
Plodovi mora (rakovi, školjke i sl).	18,2	31,8	50,0	72,7	18,2	9,1	59,3	14,8	0,0	100,0
Toneri i trake za pisače	63,6	36,4	0,0	63,6	27,3	9,1	58,3	66,7	8,3	58,3
Žestoka pića	52,2	47,8	0,0	15,4	23,1	61,5	12,9	45,2	0,0	100,0
Konzervirano voće i proizvodi od konz. voća	11,1	61,1	27,8	50,0	50,0	0,0	41,7	4,2	4,2	100,0
Naranča	-	-	-	-	-	-	18,8	3,1	0,0	100,0
Banana	-	-	-	-	-	-	0,0	0,0	0,0	100,0
Održavanje vozila	50,0	16,7	33,3	42,9	14,3	42,9	75,0	75,0	0,0	50,0
Liftovi (održavanje i popravak)	40,0	40,0	20,0	16,7	83,3	0,0	25,0	25,0	0,0	75,0
Grožđe	20,8	29,2	50,0	43,5	34,8	21,7	56,0	20,0	0,0	64,0
Limun	-	-	-	-	-	-	21,9	3,1	0,0	100,0
Konzervirana riba	5,6	55,6	38,9	73,7	26,3	0,0	59,1	4,5	0,0	100,0
Registratori i oprema za arhiviranje	33,3	66,7	0,0	57,1	28,6	14,3	71,4	42,9	14,3	71,4
Osvježivači prostora	61,1	27,8	11,1	35,3	47,1	17,6	50,0	85,7	21,4	21,4
Kruška	18,2	36,4	45,5	56,5	43,5	0,0	66,7	16,7	0,0	58,3

Izvor: Anketa hotelskih poduzeća, Institut za turizam, 2005.

Od četiri grupe razloga uvoza, faktor dostupnosti i/ili raspoloživosti supstituta najvažniji je faktor uvoza za 11 proizvoda. Za te je proizvode dostupnost, odnosno raspoloživost supstituta bio jedan od faktora uvoza za sva anketirana poduzeća koja su dala odgovor na to pitanje. Radi se o proizvodima koji se ne proizvode u Hrvatskoj ili se ne proizvode u dovoljnoj količini (zamrznuta riba, zamrznuto povrće, toaletni papir, konzervirano povrće, plodovi mora, žestoka pića, konzervirano voće i proizvodi od konzerviranog voća, citrusi i banana te konzervirana riba). Dostupnost je primarni faktor za još 4 proizvoda, ali uz znatno jači utjecaj faktora cijene i kvalitete.

Moguće je ustvrditi da je kvaliteta inozemnih proizvoda, nakon dostupnosti i raspoloživosti proizvoda, sljedeći najvažniji faktor uvoza, bez obzira radi li se o kvaliteti kao primarnom faktoru³⁹ ili faktoru koji ima važan ponder u odlučivanju o uvozu. Valja pri tome naglasiti da se bez obzira na cjenovnu prednost

³⁹ Kvaliteta je primarni faktor uvoza za različite materijale, sitni inventar i rezervne dijelove kao što su: materijal za održavanje opreme za grijanje, ozračivanje i air-condition, lonci i posude, namještaj, kuhinjska oprema, žarulje, deterdženti za pranje posuđa, toneri, održavanje vozila, osvježivači prostora, sapuni i šamponi te ostali proizvodi za goste.

uvoznih proizvoda, cijena proizvoda ne pojavljuje kao jasno prepoznatljiv primarni faktor uvoza, već je uvijek praćena faktorima kvalitete i dostupnosti⁴⁰.

Pakiranje proizvoda, kao potencijalno relevantan faktor poslovanja sektora hotelijerstva, nije se nametnulo kao važniji faktor uvoza niti za jedan od najvažnijih uvoznih proizvoda.

5.5. Dobavljači

Dobiveni rezultati ankete, zbog nedovoljnog odaziva anketiranih dobavljača, ne pružaju osnovu za detaljniju kvantitativnu analizu prikupljenih podataka, ali omogućuju uobličavanje okvirnih zaključaka o obilježjima ponašanja hotelskih poduzeća u nabavljanju intermedijarnih proizvoda:

- u odnosu na ukupne isporuke dobavljača, u hotelijerstvo se iznadprosječno isporučuje domaće povrće (krumpir, rajčica, krastavci, blitva, luk, mrkva te razne vrste zelene salate);
- u odnosu na ukupne isporuke dobavljača, u hotelijerstvo se iznadprosječno isporučuju inozemna alkoholna i bezalkoholna pića (bijelo i crno vino, pivo, žestoka pića, gazirani i prirodni sokovi);
- percepcija dobavljača je da hotelska poduzeća preferiraju domaće poljoprivredne proizvode, ukoliko su raspoloživi, jer ih smatraju kvalitetnijim;
- jedan od glavnih razloga uvoza povrća je sezonalnost ponude domaćeg proizvoda, odnosno njihova nedostupnost iz domaćih izvora izvan sezone dozrijevanja, dok je za proizvode iz područja alkoholnih pića glavni razlog uvoza nepostojanje adekvatne domaće zamjene za uvozni proizvod (brand); cijena i kvaliteta uvoznog proizvoda, rjeđe su navedeni kao razlozi uvoza;
- za određene proizvode utvrđena je značajna razlika u udjelu uvoza dobivenog anketom dobavljača i anketiranih hotelskih poduzeća; takav je slučaj primjerice sa zamrznutim povrćem koje je, prema podacima dobavljača, 90% iz uvoza dok hotelska poduzeća navode da je udio uvoznog zamrznutog povrća u ukupno nabavljenim količinama čak i manji od 70%; razlog odstupanja vjerojatno se nalazi, osim u percepciji/definiciji domaćeg proizvoda od strane hotelskih poduzeća, i u činjenici da se hotelska poduzeća snabdijevaju takvim proizvodima i od malih, lokalnih proizvođača/dobavljača koji zbog veličine nisu bili obuhvaćeni anketom, a koji zamrzavaju domaće poljoprivredne proizvode upravo za potrebe hotelskih poduzeća; drugi je primjer juneće meso koje brojna poduzeća nabavljaju isključivo od domaćih proizvođača, dok se u drugim hotelskim poduzećima takvo meso uvozi, i to ponekad u cijelosti (prosječan udio vrijednosti uvoza junetine u sva anketirana hotelska poduzeća je oko 25%);
- percepcija dobavljača je da je uvozni sadržaj u domaćim proizvodima velik.

⁴⁰ Cijena je kao primarni razlog uvoza prepoznata u slučaju svinjskog mesa, sira te kruške iako je faktor dostupnosti bio drugi i prema broju odgovora vrlo blizak faktor uvoza za sva tri proizvoda. Cijena i kvaliteta zajedno su primarni faktori uvoza za proizvode kao što je kuhinjska oprema te održavanje vozila.

5.6. Dokumentacijski prilog

Tablica 5.6.1.

PRIHODI IZ POSLOVANJA I ODABRANI TROŠKOVI PRAVNIH SUBJEKATA U SKUPINI 55.1. HOTELI

	Veličina tvrtke*	Broj subjekata	Prihodi od prodaje proizvoda, usluga i roba ukupno	Prihodi od prodaje proizvoda i usluga	Prihodi od prodaje robe	Troškovi sir. i mat., rez. djelova i otpis sit. inv., energije i troškovi nabave prodane robe	Troškovi sir. i mat., rez. djelova i otpis sit. inv.	Troškovi energije	Troškovi nabave prodane robe	
u kn										
HOTELI	Ukupno	406	5.422.569.817	5.023.418.869	399.150.948	1.417.248.308	889.226.248	229.225.430	298.796.630	
	Veliki	10	2.140.019.701	1.892.894.523	247.125.178	576.290.479	282.593.519	91.109.884	202.587.076	
	Srednji	51	2.250.885.062	2.139.432.218	111.452.844	532.693.833	383.536.347	89.679.936	59.477.550	
	Mali	345	1.031.665.054	991.092.128	40.572.926	308.263.996	223.096.382	48.435.610	36.732.004	
Istra, Kvarner	Ukupno	112	2.870.896.064	2.607.189.938	263.706.126	746.481.304	412.438.053	125.013.695	209.029.556	
	Veliki	9	2.035.575.185	1.832.782.616	202.792.569	536.636.331	268.526.144	89.669.938	178.440.249	
	Srednji	15	664.605.459	607.847.463	56.757.996	159.344.683	104.661.423	28.033.381	26.649.879	
	Mali	88	170.715.420	166.559.859	4.155.561	50.500.290	39.250.486	7.310.376	3.939.428	
Dalmacija	Ukupno	183	1.805.762.220	1.695.958.688	109.803.532	469.008.008	333.155.247	63.973.677	71.879.084	
	Veliki	1	104.444.516	60.111.907	44.332.609	39.654.148	14.067.375	1.439.946	24.146.827	
	Srednji	29	1.215.973.895	1.173.794.112	42.179.783	301.542.514	228.462.745	44.059.796	29.019.973	
	Mali	153	485.343.809	462.052.669	23.291.140	127.811.346	90.625.127	18.473.935	18.712.284	
Unutrašnjost	Ukupno	111	745.911.533	720.270.243	25.641.290	201.758.996	143.632.948	40.238.058	17.887.990	
	Veliki	0	0	0	0	0	0	0	0	
	Srednji	7	370.305.708	357.790.643	12.515.065	71.806.636	50.412.179	17.586.759	3.807.698	
	Mali	104	375.605.825	362.479.600	13.126.225	129.952.360	93.220.769	22.651.299	14.080.292	
u %, 100 = UKUPNO										
HOTELI	Ukupno	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
	Veliki	2,5	39,5	37,7	61,9	40,7	31,8	39,7	67,8	
	Srednji	12,6	41,5	42,6	27,9	37,6	43,1	39,1	19,9	
	Mali	85,0	19,0	19,7	10,2	21,8	25,1	21,1	12,3	
Istra, Kvarner	Ukupno	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
	Veliki	8,0	70,9	70,3	76,9	71,9	65,1	71,7	85,4	
	Srednji	13,4	23,1	23,3	21,5	21,3	25,4	22,4	12,7	
	Mali	78,6	5,9	6,4	1,6	6,8	9,5	5,8	1,9	
Dalmacija	Ukupno	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
	Veliki	0,5	5,8	3,5	40,4	8,5	4,2	2,3	33,6	
	Srednji	15,8	67,3	69,2	38,4	64,3	68,6	68,9	40,4	
	Mali	83,6	26,9	27,2	21,2	27,3	27,2	28,9	26,0	
Unutrašnjost	Ukupno	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
	Veliki	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
	Srednji	6,3	49,6	49,7	48,8	35,6	35,1	43,7	21,3	
	Mali	93,7	50,4	50,3	51,2	64,4	64,9	56,3	78,7	
u %, 100 = HOTELI										
HOTELI	Ukupno	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
	Veliki	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
	Srednji	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
	Mali	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Istra, Kvarner	Ukupno	27,6	52,9	51,9	66,1	52,7	46,4	54,5	70,0	
	Veliki	90,0	95,1	96,8	82,1	93,1	95,0	98,4	88,1	
	Srednji	29,4	29,5	28,4	50,9	29,9	27,3	31,3	44,8	
	Mali	25,5	16,5	16,8	10,2	16,4	17,6	15,1	10,7	
Dalmacija	Ukupno	45,1	33,3	33,8	27,5	33,1	37,5	27,9	24,1	
	Veliki	10,0	4,9	3,2	17,9	6,9	5,0	1,6	11,9	
	Srednji	56,9	54,0	54,9	37,8	56,6	59,6	49,1	48,8	
	Mali	44,3	47,0	46,6	57,4	41,5	40,6	38,1	50,9	
Unutrašnjost	Ukupno	27,3	13,8	14,3	6,4	14,2	16,2	17,6	6,0	
	Veliki	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
	Srednji	13,7	16,5	16,7	11,2	13,5	13,1	19,6	6,4	
	Mali	30,1	36,4	36,6	32,4	42,2	41,8	46,8	38,3	
			u %, 100 = Prihodi od prodaje proizvoda, usluga i roba ukupno				u %, 100 = Troškovi sir. i mat., rez. djelova i otpis sit. inv., energije i troškovi nabave prodane robe			
HOTELI	Ukupno	406	100,0	92,6	7,4	100,0	62,7	16,2	21,1	
	Veliki	10	100,0	88,5	11,5	100,0	49,0	15,8	35,2	
	Srednji	51	100,0	95,0	5,0	100,0	72,0	16,8	11,2	
	Mali	345	100,0	96,1	3,9	100,0	72,4	15,7	11,9	
Istra, Kvarner	Ukupno	112	100,0	90,8	9,2	100,0	55,3	16,7	28,0	
	Veliki	9	100,0	90,0	10,0	100,0	50,0	16,7	33,3	
	Srednji	15	100,0	91,5	8,5	100,0	65,7	17,6	16,7	
	Mali	88	100,0	97,6	2,4	100,0	77,7	14,5	7,8	
Dalmacija	Ukupno	183	100,0	93,9	6,1	100,0	71,0	13,6	15,3	
	Veliki	1	100,0	57,6	42,4	100,0	35,5	3,6	60,9	
	Srednji	29	100,0	96,5	3,5	100,0	75,8	14,6	9,6	
	Mali	153	100,0	95,2	4,8	100,0	70,9	14,5	14,6	
Unutrašnjost	Ukupno	111	100,0	96,6	3,4	100,0	71,2	19,9	8,9	
	Veliki	0	-	-	-	-	-	-	-	
	Srednji	7	100,0	96,6	3,4	100,0	70,2	24,5	5,3	
	Mali	104	100,0	96,5	3,5	100,0	71,7	17,4	10,8	

Izvor: FINA, prema zahtjevu Instituta za turizam, svibanj 2005.

*Velike tvrtke su definirane kao poduzeća koja ostvaruju godišnji prihod iz poslovanja veći od 100 milijuna kuna; srednje tvrtke kao poduzeća koja ostvaruju godišnji prihod iz poslovanja između 20 i 100 milijuna kuna; dok su male tvrtke ona poduzeća koja ostvaruju godišnji prihod iz poslovanja manji od 20 milijuna kuna.

Tablica 5.6.2.
UVOZ PO POJEDINIM PROIZVODIMA I SKUPINAMA PROIZVODA NA SKUPU HOTELSKIH PODUZEĆA U UZORKU

	Broj tvrtki* koje uvoze određeni proizvod	Udio uvoza u ukupnim nabavkama proizvoda - tvrtke koje uvoze			Broj tvrtki* koje uvoze određeni proizvod	Udio uvoza u ukupnim nabavkama proizvoda - tvrtke koje uvoze			
		Mini-malni udio u %	Maksi-malni udio u %	Prosje-čan udio u %		Mini-malni udio u %	Maksi-malni udio u %	Prosje-čan udio u %	
HRANA - UKUPNO	32	2,0	47,8	44,6	PIĆE - UKUPNO	31	0,2	36,2	25,6
Meso - UKUPNO	28	0,4	79,7	29,0	Alkoholna pića - UKUPNO	31	0,4	31,7	19,0
Svježe i zamrznuto meso - UKUPNO	23	0,2	81,9	37,1	Vina - UKUPNO	9	0,1	27,2	12,7
Juneće meso	14	10,0	100,0	37,9	Crna vina	7	1,9	30,0	12,6
Teleće meso	10	20,0	100,0	49,6	Bijela vina	7	3,0	25,0	12,9
Janjeće meso	12	40,0	100,0	67,6	Ostala vina (rose, prošek i sl.)	6	5,0	68,3	14,2
Svinjsko meso	14	15,0	84,0	40,2	Pjenušci	15	2,0	100,0	26,0
Perad - UKUPNO	18	2,2	60,6	26,0	Pivo	19	5,0	40,0	16,4
Pileće meso	16	5,0	70,0	33,2	Žestoka pića	31	5,0	90,0	26,2
Pureće meso	10	10,0	100,0	39,2	Ostala alkoholna pića	6	20,0	70,0	32,3
Ostala perad	2	9,0	40,0	31,0	Bezalkoholna pića - UKUPNO	15	1,3	68,6	45,7
Ostalo svježe i zamrznuto meso	6	40,0	80,0	43,2	Sokovi - UKUPNO	15	1,8	88,1	48,2
Suhomesnati i kobasičarski proizvodi	17	4,0	70,0	16,2	Gazirani sokovi	7	10,0	95,0	46,3
Ostalo konzervirano meso i mesne prerađevine	8	17,0	90,0	35,7	Prirodni sokovi	14	3,0	100,0	40,7
Riba - UKUPNO	31	7,3	100,0	73,7	Ostali sokovi	5	35,0	100,0	89,9
Svježa riba	4	10,0	100,0	28,0	Voda - UKUPNO	1	8,0	8,0	8,0
Zamrznuta riba	30	25,0	100,0	84,7	Voda gazirana	1	5,0	5,0	5,0
Konzervirana riba	22	40,0	100,0	73,6	Voda prirodna	1	10,0	10,0	10,0
Plodovi mora (rakovi, školjke i sl.)	27	20,0	100,0	59,8	Ostala voda	0	0,0	0,0	0,0
Ostale vrste ribe i plodova mora	13	45,0	100,0	69,4	Ostala bezalkoholna pića	0	0,0	0,0	0,0
Povrće - UKUPNO	30	7,8	80,3	52,8	SITNI INVENTAR ODJELA	24	8,5	96,1	52,6
Svježe povrće - UKUPNO	28	2,1	81,8	41,1	HRANE I PIĆA - UKUPNO	12	20,0	100,0	54,0
Krumpir	21	10,0	80,0	33,6	Čaše (sve vrste staklenih čaša)	21	30,0	100,0	84,7
Rajčica	25	5,0	95,0	39,0	Porculan i keramika (tanjuri, zdjele i sl.)	13	10,0	100,0	32,5
Paprika	24	5,0	95,0	47,1	Plate (rostfiri i sl.)	15	10,0	100,0	73,9
Krastavci	24	5,0	80,0	39,3	Lonci, posude i sl.	19	10,0	100,0	75,7
Blitva	10	2,0	70,0	35,4	Servisna kolicica	6	20,0	100,0	41,0
Luk	19	5,0	80,0	44,8	razne vrste	6	20,0	100,0	41,0
Češnjak	22	5,0	100,0	48,1	Platnene salvete, stolnjaci, nadstolnjaci	4	5,0	30,0	12,4
Mrkva	23	15,0	80,0	48,1	Papirnate salvete	14	15,0	100,0	50,7
Glijive	12	10,0	100,0	40,4	Ostalo	11	20,0	100,0	48,5
Kupus svježi	12	10,0	70,0	37,2	TEKSTILNI PROIZVODI ODJELA	15	15,6	99,8	49,8
Razne vrste zelene salate	18	10,0	75,0	37,2	SMJEŠTAJA - UKUPNO	9	20,0	100,0	53,3
Ostalo svježe povrće	17	5,0	80,0	49,3	Posteljina	9	20,0	100,0	53,3
Zamrznuto povrće	29	30,0	100,0	74,7	Ručnici	13	15,0	100,0	68,1
Konzervirano povrće	23	20,0	100,0	48,7	Ostali tekstilni proizvodi	6	15,0	90,0	30,9
Ostale vrste povrća	10	20,0	90,0	44,2	HIGIJENSKI PROIZVODI ODJELA	26	22,9	100,0	78,0
Voće - UKUPNO	32	38,9	86,0	69,4	SMJEŠTAJA - UKUPNO	20	10,0	100,0	66,5
Svježe voće - UKUPNO	32	26,1	88,5	70,3	Sapuni i šamponi i ostali proizvodi za goste	20	10,0	100,0	83,8
Jabuka	27	10,0	90,0	55,7	Osvježivači prostora	20	20,0	100,0	91,5
Kruška	26	25,0	100,0	62,8	Toaletni papir	24	50,0	100,0	56,5
Banana	32	100,0	100,0	100,0	Ostalo	12	10,0	100,0	56,5
Naranča	32	30,0	100,0	91,9	MATERIJAL ZA ADMINISTRACIJU - UKUPNO	32	14,6	100,0	57,7
Limun	32	30,0	100,0	91,5	Brošure, razglednice i promotivni materijali	22	10,0	50,0	37,6
Lubenica	21	10,0	90,0	36,2	Papirna konfekcija	24	30,0	100,0	66,5
Grožđe	27	20,0	100,0	70,6	Toneri i trake za pisače	27	90,0	100,0	97,0
Jagoda	19	30,0	100,0	56,5	Mediji za pohranjivanje podataka	24	28,0	100,0	51,9
Ostale vrste svježeg voća	23	10,0	80,0	60,2	Registratori i oprema za arhiviranje	25	20,0	100,0	66,7
Konzervirano voće i proizvodi od konz. voća	24	30,0	100,0	63,0	Pribor za pisanje	22	10,0	100,0	31,3
Ostalo voće	12	5,0	90,0	78,1	Ostali odjeljni proizvodi	21	20,0	100,0	68,0
Brašno, tjestenine i peciva - UKUPNO	25	0,5	54,4	44,0	REZERVNI DIJELOVI I OSTALI MATERIJAL ZA ODRŽAVANJE - UKUPNO	32	19,8	95,1	65,8
Brašno	2	10,0	20,0	11,6	Električna i strojna oprema	28	30,0	100,0	60,1
Tjestenine	24	10,0	100,0	44,2	Liftovi (održavanje i popravak)	22	50,0	100,0	68,5
Kruh	0	0,0	0,0	0,0	Namještaj	5	40,0	100,0	52,6
Peciva	0	0,0	0,0	0,0	Hortikultura	23	50,0	90,0	50,5
Lisnato tijesto	2	10,0	50,0	47,7	Oprema za grijanje, ozračivanje i air-condition	25	50,0	100,0	96,8
Ostale vrste tjestenine	9	5,0	100,0	51,8	Kuhinjska oprema	23	30,0	100,0	53,4
Mlijeko i mliječni proizvodi - UKUPNO	23	2,8	51,5	25,6	Brave i kjučevi	2	100,0	100,0	100,0
Mlijeko	5	2,0	50,0	10,2	Žarulje	24	70,0	100,0	71,3
Sir	22	2,0	73,0	28,0	Bazen (održavanje i popravak)	16	50,0	100,0	51,7
Maslac	9	10,0	50,0	26,1	Telekomunikacije	21	70,0	100,0	99,9
Ostale mliječne prerađevine	11	4,0	50,0	22,4	Održavanje vozila	22	80,0	100,0	99,2
Ulje - UKUPNO	13	1,1	52,4	36,1	Ostalo	23	30,0	100,0	48,5
Suncokretovo ulje	1	10,0	10,0	10,0	SREDSTVA ZA ČIŠĆENJE - UKUPNO	22	3,4	97,0	59,6
Biljno ulje	4	5,0	40,0	13,6	Deterdženti za pranje rublja	9	10,0	90,0	46,5
Maslinovo ulje	8	5,0	100,0	48,8	Deterdženti za pranje posuđa	19	20,0	100,0	68,0
Ostalo ulje (bučino i sl.)	8	10,0	100,0	51,0	Deterdženti za odmašćivanje	16	20,0	100,0	57,1
Šećer - UKUPNO	15	1,5	82,9	41,5	Spužve i žice za pranje	16	20,0	100,0	77,5
Šećer kristal	2	10,0	50,0	13,6	Ostali materijal za čišćenje	20	10,0	100,0	56,1
Šećer u prahu	0	0,0	0,0	0,0	UNIFORME I RADNA ODJEĆA - UKUPNO	3	0,2	25,0	21,2
Ostali šećer (smeđi šećer i sl.)	14	10,0	100,0	48,0	OSTALE NABAVKE	32	50,0	50,0	50,0
Čokolada	8	10,0	50,0	14,5					
Margarin	7	8,0	30,0	18,2					
Jaja	4	30,0	35,0	33,1					
Marmelada, pekmez, džem	10	20,0	90,0	50,9					
Med	2	60,0	90,0	73,6					
Sladoled	8	1,0	100,0	21,0					
Kava	11	5,0	100,0	46,3					
Čaj	13	10,0	50,0	33,8					
Gotove juhe i dodaci juhama	13	4,0	100,0	35,7					
Začini i dodaci jelima	16	8,0	100,0	43,1					
Smjese, kreme i ukrasi za kolače	14	5,0	90,0	40,3					
Ostali prehrambeni proizvodi	11	10,0	60,0	34,1					

* Ukupan broj elemenata/upitnika u uzorku iznosi 32, od čega je jedan upitnik sadržavao skupne podatke za dva hotelska poduzeća, a jedan skupne podatke za tri hotelska poduzeća, obuhvaćajući tako ukupno 35 hotelskih poduzeća.

Izvor: Anкета hotelskih poduzeća, Institut za turizam, 2005.

Tablica 5.6.3.

VRIJEDNOST UKUPNIH NABAVKI I NABAVKI IZ UVOZA POJEDINIH PROIZVODA I GRUPA PROIZVODA U SKUPINI 55.1. HOTELI

	Vrijednost nabavki proizvoda u kn	Udio vrijednosti nabavki proizvoda u prihodu iz poslovanja u ugostiteljstvu u %	Vrijednost nabavki proizvoda iz uvoza u kn	Udio vrijednosti nabavki proizvoda iz uvoza u ukupnoj vrijednosti nabavki proizvoda u %	Udio vrijednosti nabavki proizvoda iz uvoza u prihodu iz poslovanja u ugostiteljstvu u %
HRANA - UKUPNO	502.230.159	9,94	138.989.967	27,67	2,75
Meso - UKUPNO	158.063.434	3,13	34.299.246	21,70	0,68
Svježe i zamrznuto meso - UKUPNO	116.138.238	2,30	26.938.223	23,19	0,53
Juneće meso	40.812.177	0,81	10.338.576	25,33	0,20
Teleće meso	10.347.073	0,20	2.872.631	27,76	0,06
Janjeće meso	2.922.250	0,06	949.217	32,48	0,02
Svinjsko meso	34.390.023	0,68	8.623.567	25,08	0,17
Perad - UKUPNO	23.940.345	0,47	3.780.481	15,79	0,07
Pileće meso	11.641.638	0,23	1.835.143	15,76	0,04
Pureće meso	11.798.249	0,23	1.902.732	16,13	0,04
Ostala perad	500.458	0,01	42.606	8,51	0,00
Ostalo svježe i zamrznuto meso	3.726.369	0,07	373.752	10,03	0,01
Suhomesnati i kobasičarski proizvodi	35.988.452	0,71	6.002.467	16,68	0,12
Ostalo konzervirano meso i mesne prerađevine	5.936.744	0,12	1.358.556	22,88	0,03
Riba - UKUPNO	41.318.617	0,82	25.239.166	61,08	0,50
Svježa riba	8.633.935	0,17	548.524	6,35	0,01
Zamrznuta riba	20.714.590	0,41	17.619.361	85,06	0,35
Konzervirana riba	1.766.065	0,03	1.312.745	74,33	0,03
Plodovi mora (rakovi, školjke i sl.)	7.379.394	0,15	4.178.868	56,63	0,08
Ostale vrste ribe i plodova mora	2.824.632	0,06	1.579.668	55,92	0,03
Povrće - UKUPNO	64.459.250	1,28	28.210.831	43,77	0,56
Svježe povrće - UKUPNO	36.462.446	0,72	10.800.021	29,62	0,21
Krumpir	9.218.118	0,18	2.386.021	25,88	0,05
Rajčica	6.509.646	0,13	2.295.624	35,26	0,05
Paprika	2.217.198	0,04	865.894	39,05	0,02
Krustavci	2.616.600	0,05	965.665	36,91	0,02
Blitva	973.192	0,02	195.468	20,09	0,00
Luk	1.790.384	0,04	607.238	33,92	0,01
Češnjak	169.028	0,00	60.834	35,99	0,00
Mrkva	1.517.551	0,03	523.677	34,51	0,01
Gjilve	1.280.622	0,03	259.836	20,29	0,01
Kupus svježi	1.746.684	0,03	202.186	11,58	0,00
Razne vrste zelene salate	2.970.325	0,06	613.341	20,65	0,01
Ostalo svježe povrće	5.453.099	0,11	1.824.237	33,45	0,04
Zamrznuto povrće	15.681.862	0,31	11.714.947	74,70	0,23
Konzervirano povrće	11.687.195	0,23	5.484.466	46,93	0,11
Ostale vrste povrća	627.747	0,01	211.396	33,68	0,00
Voće - UKUPNO	34.599.024	0,69	22.298.393	64,45	0,44
Svježe voće - UKUPNO	26.735.833	0,53	17.528.683	65,56	0,35
Jabuka	3.712.660	0,07	1.944.961	52,39	0,04
Kruška	1.626.458	0,03	1.042.929	64,12	0,02
Banana	3.353.218	0,07	3.353.218	100,00	0,07
Naranča	3.714.195	0,07	3.365.182	90,60	0,07
Limun	1.574.101	0,03	1.411.970	89,70	0,03
Lubenica	1.991.082	0,04	583.939	29,33	0,01
Grozđe	2.814.473	0,06	1.724.502	61,27	0,03
Jagoda	220.592	0,00	109.433	49,61	0,00
Ostale vrste svježeg voća	7.729.053	0,15	3.992.548	51,66	0,08
Konzervirano voće i proizvodi od konz. voća	5.852.549	0,12	3.525.847	60,24	0,07
Ostalo voće	2.010.641	0,04	1.243.863	61,86	0,02
Brašno, tjestenine i peciva - UKUPNO	41.048.950	0,81	3.539.704	8,62	0,07
Brašno	4.131.833	0,08	55.877	1,35	0,00
Tjestenine	4.887.335	0,10	2.273.199	46,51	0,05
Kruh	14.295.074	0,28	0	0,00	0,00
Peciva	12.265.052	0,24	0	0,00	0,00
Lisnato tijesto	1.500.483	0,03	68.217	4,55	0,00
Ostale vrste tjestenine	3.969.173	0,08	1.142.411	28,78	0,02
Mlijeko i mliječni proizvodi - UKUPNO	60.515.718	1,20	9.450.814	15,62	0,19
Mlijeko	11.546.895	0,23	377.560	3,27	0,01
Sir	32.586.018	0,65	7.078.547	21,72	0,14
Maslac	6.397.087	0,13	722.841	11,30	0,01
Ostale mliječne prerađevine	9.985.718	0,20	1.271.865	12,74	0,03
Ulje - UKUPNO	13.287.296	0,26	1.251.761	9,42	0,02
Suncokretovo ulje	2.910.591	0,06	31.570	1,08	0,00
Biljno ulje	5.739.552	0,11	218.088	3,80	0,00
Maslinovo ulje	3.567.353	0,07	661.449	18,54	0,01
Ostalo ulje (bučino i sl.)	1.069.799	0,02	340.653	31,84	0,01
Šećer - UKUPNO	3.694.494	0,07	206.061	5,58	0,00
Šećer kristal	2.412.699	0,05	44.426	1,84	0,00
Šećer u prahu	256.874	0,01	0	0,00	0,00
Ostali šećer (smeđi šećer i sl.)	1.024.922	0,02	161.635	15,77	0,00
Ostali prehrambeni proizvodi - UKUPNO	85.243.377	1,69	14.493.992	17,00	0,29
Čokolada	2.716.522	0,05	131.556	4,84	0,00
Margarin	2.851.911	0,06	110.624	3,88	0,00
Jaja	14.850.745	0,29	829.829	5,59	0,02
Marmelada, pekmez, džem	5.031.110	0,10	1.151.021	22,88	0,02
Med	2.862.279	0,06	169.150	5,91	0,00
Sladoled	11.859.963	0,23	1.231.966	10,39	0,02
Kava	10.821.529	0,21	3.691.075	34,11	0,07
Čaj	3.021.954	0,06	645.478	21,36	0,01
Gotove juhe i dodaci juhama	5.971.128	0,12	1.473.990	24,69	0,03
Začini i dodaci jelima	4.787.037	0,09	1.293.687	27,02	0,03
Smjese, kreme i ukrasi za kolače	3.814.662	0,08	1.128.731	29,59	0,02
Ostalo	16.654.535	0,33	2.636.885	15,83	0,05

Nastavak tablice 5.6.3.

	Vrijednost nabavki proizvoda u kn	Udio vrijednosti nabavki proizvoda u prihodu iz poslovanja u ugostiteljstvu u %	Vrijednost nabavki proizvoda iz uvoza u kn	Udio vrijednosti nabavki proizvoda iz uvoza u ukupnoj vrijednosti nabavki proizvoda u %	Udio vrijednosti nabavki proizvoda iz uvoza u prihodu iz poslovanja u ugostiteljstvu u %
PICE - UKUPNO	129.803.918	2,57	15.169.551	11,69	0,30
Alkoholna pića - UKUPNO	80.635.431	1,60	8.840.063	10,96	0,18
Vina - UKUPNO	37.690.513	0,75	1.258.253	3,34	0,02
Crna Vina	17.959.531	0,36	645.314	3,59	0,01
Bijela Vina	18.310.814	0,36	560.311	3,06	0,01
Ostala vina (rose, prosek i sl.)	1.420.168	0,03	52.628	3,71	0,00
Pjenušci	1.775.443	0,04	616.742	34,74	0,01
Pivo	27.919.790	0,55	2.963.079	10,61	0,06
Žestoka pića	12.227.766	0,24	3.782.984	30,94	0,07
Ostala alkoholna pića	1.021.918	0,02	219.004	21,43	0,00
Bezalkoholna pića - UKUPNO	49.168.487	0,97	6.329.489	12,87	0,13
Sokovi - UKUPNO	34.185.180	0,68	6.275.355	18,36	0,12
Gazirani sokovi	15.256.638	0,30	1.597.771	10,47	0,03
Prirodni sokovi	14.073.131	0,28	3.418.114	24,29	0,07
Ostali sokovi	4.855.411	0,10	1.259.470	25,94	0,02
Voda - UKUPNO	13.615.630	0,27	54.134	0,40	0,00
Voda gazirana	6.771.993	0,13	13.850	0,20	0,00
Voda prirodna	6.610.593	0,13	40.284	0,61	0,00
Ostala voda	233.043	0,00	0	0,00	0,00
Ostala bezalkoholna pića	1.367.677	0,03	0	0,00	0,00
SITNI INVENTAR ODJELA HRANE I PIĆA - UKUPNO	62.721.311	1,24	20.911.613	33,34	0,41
Pribor za jelo	4.599.468	0,09	1.615.060	35,11	0,03
Čaše (sve vrste staklenih čaša)	6.601.300	0,13	3.532.730	53,52	0,07
Porculan i keramika (tanjuri, zdjele i sl.)	13.243.439	0,26	2.339.169	17,66	0,05
Plate (rostfreni i sl.)	2.713.767	0,05	1.452.851	53,54	0,03
Lonci, posude i sl.	7.878.424	0,16	5.908.948	75,00	0,12
Servisna kolica - razne vrste	2.530.665	0,05	212.521	8,40	0,00
Platnene salvete, stolnjaci, nadstolnjaci	7.926.919	0,16	241.171	3,04	0,00
Papirnate salvete	4.793.740	0,09	2.702.196	56,37	0,05
Ostalo	12.433.591	0,25	2.883.868	23,19	0,06
TEKSTILNI PROIZVODI ODJELA SMJEŠTAJA - UKUPNO	56.517.057	1,12	8.646.905	15,30	0,17
Posteljina	22.034.386	0,44	3.760.583	17,07	0,07
Ručnici	12.760.624	0,25	3.211.565	25,17	0,06
Ostali tekstilni proizvodi	21.722.047	0,43	1.674.758	7,71	0,03
HIGIJENSKI PROIZVODI ODJELA SMJEŠTAJA - UKUPNO	31.614.645	0,63	19.969.268	63,16	0,40
Sapuni i šamponi i ostali proizvodi za goste	10.589.058	0,21	6.148.122	58,06	0,12
Osvježivači prostora	1.586.408	0,03	1.054.326	66,46	0,02
Toaletni papir	15.174.001	0,30	11.055.726	72,86	0,22
Ostalo	4.265.178	0,08	1.711.095	40,12	0,03
MATERIJAL ZA ADMINISTRACIJU - UKUPNO	32.485.564	0,64	15.336.847	47,21	0,30
Brošure, razglednice i promotivni materijali	11.207.424	0,22	2.478.851	22,12	0,05
Papirna konfekcija	4.101.161	0,08	2.235.979	54,52	0,04
Toneri i trake za pisače	4.221.220	0,08	3.976.725	94,21	0,08
Mediji za pohranjivanje podataka	5.934.645	0,12	2.656.453	44,76	0,05
Registratori i oprema za arhiviranje	1.718.734	0,03	1.089.774	63,41	0,02
Pribor za pisanje	1.159.703	0,02	495.685	42,74	0,01
Ostali odjelni proizvodi	4.142.677	0,08	2.403.379	58,02	0,05
REZERVNI DIJELOVI I OSTALI MATERIJAL ZA ODRŽAVANJE - UKUPNO	106.743.601	2,11	65.223.218	61,10	1,29
Električna i strojna oprema	21.356.838	0,42	12.827.767	60,06	0,25
Liftovi (održavanje i popravak)	3.530.628	0,07	2.085.042	59,06	0,04
Namještaj	10.524.470	0,21	5.736.751	54,51	0,11
Hortikultura	6.403.995	0,13	3.141.562	49,06	0,06
Oprema za grijanje, ozračivanje i air-condition	7.752.116	0,15	7.591.913	97,93	0,15
Kuhinjska oprema	10.767.641	0,21	5.658.384	52,55	0,11
Brave i ključevi	806.346	0,02	56.047	6,95	0,00
Žarulje	6.738.744	0,13	4.744.121	70,40	0,09
Bazen (održavanje i popravak)	2.838.044	0,06	1.416.488	49,91	0,03
Telekomunikacije	10.856.751	0,21	10.817.395	99,64	0,21
Održavanje vozila	2.403.188	0,05	2.123.702	88,37	0,04
Ostalo	22.764.839	0,45	9.000.947	39,54	0,18
SREDSTVA ZA ČIŠĆENJE - UKUPNO	36.054.297	0,71	11.241.492	31,18	0,22
Deterdženti za pranje rublja	9.336.154	0,18	2.018.351	21,62	0,04
Deterdženti za pranje posuda	10.100.776	0,20	4.186.420	41,45	0,08
Deterdženti za odmašćivanje	2.791.674	0,06	794.243	28,45	0,02
Spužve i žice za pranje	1.289.957	0,03	554.041	42,95	0,01
Ostali materijal za čišćenje	12.535.737	0,25	3.688.436	29,42	0,07
UNIFORME I RADNA ODJEĆA - UKUPNO	10.890.123	0,22	239.081	2,20	0,00
TROŠKOVI ENERGIJE - UKUPNO	379.172.118	7,51	0	0,00	0,00
Električna energija	149.258.204	2,96	0	0,00	0,00
Voda	115.714.906	2,29	0	0,00	0,00
Plin, drvo, ugljen, lož ulje	94.396.345	1,87	0	0,00	0,00
Benzin i diesel gorivo	11.280.129	0,22	0	0,00	0,00
Ostalo	8.522.534	0,17	0	0,00	0,00
OSTALE NABAVKE	61.900.433	1,23	30.950.216	50,00	0,61
SVEUKUPNO - BEZ TROŠKOVA ENERGIJE	1.030.961.108	20,41	326.678.159	31,69	6,47
SVEUKUPNO	1.410.133.226	27,92	326.678.159	23,17	6,47

Izvor: Anкета hotelskih poduzeća, Institut za turizam, 2005..

Tablica 5.6.4.
**VRIJEDNOST NABAVKI PROIZVODA IZ UVOZA PREMA UDJELU U UKUPNIM NABAVKAMA IZ UVOZA
 I PREMA UDJELU U UKUPNIM NABAVKAMA PROIZVODA**

	Vrijednost nabavki proizvoda u kn	Udio vrijednosti nabavki proizvoda u prihodu iz poslovanja u ugostiteljstvu u %	Vrijednost nabavki proizvoda iz uvoza u kn	Udio vrijednosti nabavki proizvoda iz uvoza u ukupnoj vrijednosti nabavki proizvoda u %	Udio vrijednosti nabavki proizvoda iz uvoza u prihodu iz poslovanja u ugostiteljstvu u %	Rang prema udjelu vrijednosti nabavke proizvoda iz uvoza u prihodu iz poslovanja u ugostiteljstvu	Rang prema udjelu vrijednosti nabavke proizvoda iz uvoza u ukupnim nabavkama proizvoda
Zamrznuta riba	20.714.590	0,41	17.619.361	85,06	0,35	1	8
Električna i strojna oprema	21.356.838	0,42	12.827.767	60,06	0,25	2	19
Zamrznuto povrće	15.681.862	0,31	11.714.947	74,70	0,23	3	10
Toaletni papir	15.174.001	0,30	11.055.726	72,86	0,22	4	12
Telekomunikacije	10.856.751	0,21	10.817.395	99,64	0,21	5	2
Juneće meso	40.812.177	0,81	10.338.576	25,33	0,20	6	57
Svinjsko meso	34.390.023	0,68	8.623.567	25,08	0,17	7	59
Oprema za grijanje, ozračivanje i air-condition	7.752.116	0,15	7.591.913	97,93	0,15	8	3
Sir	32.586.018	0,65	7.078.547	21,72	0,14	9	64
Sapuni i šamponi i ostali proizvodi za goste	10.589.058	0,21	6.148.122	58,06	0,12	10	21
Suhomesnati i kobasičarski proizvodi	35.988.452	0,71	6.002.467	16,68	0,12	11	73
Lonci, posude i sl.	7.878.424	0,16	5.908.948	75,00	0,12	12	9
Namještaj	10.524.470	0,21	5.736.751	54,51	0,11	13	25
Kuhinjska oprema	10.767.641	0,21	5.658.384	52,55	0,11	14	28
Konzervirano povrće	11.687.195	0,23	5.484.466	46,93	0,11	15	33
Žarulje	6.738.744	0,13	4.744.121	70,40	0,09	16	13
Deterdženti za pranje posuđa	10.100.776	0,20	4.186.420	41,45	0,08	17	38
Plodovi mora (rakovi, školjke i sl.)	7.379.394	0,15	4.178.868	56,63	0,08	18	22
Toneri i trake za pisače	4.221.220	0,08	3.976.725	94,21	0,08	19	4
Žestoka pića	12.227.766	0,24	3.782.984	30,94	0,07	20	49
Posteljina	22.034.386	0,44	3.760.583	17,07	0,07	21	72
Kava	10.821.529	0,21	3.691.075	34,11	0,07	22	46
Ostali materijal za čišćenje	12.535.737	0,25	3.688.436	29,42	0,07	23	51
Čaše (sve vrste staklenih čaša)	6.601.300	0,13	3.532.730	53,52	0,07	24	27
Konzervirano voće i proizvodi od konz. voća	5.852.549	0,12	3.525.847	60,24	0,07	25	18
Prirodni sokovi	14.073.131	0,28	3.418.114	24,29	0,07	26	61
Naranča	3.714.195	0,07	3.365.182	90,60	0,07	27	5
Banana	3.353.218	0,07	3.353.218	100,00	0,07	28	1
Ručnici	12.760.624	0,25	3.211.565	25,17	0,06	29	58
Hortikultura	6.403.995	0,13	3.141.562	49,06	0,06	30	32
Pivo	27.919.790	0,55	2.963.079	10,61	0,06	31	78
Teleće meso	10.347.073	0,20	2.872.631	27,76	0,06	32	54
Papirnate salvete	4.793.740	0,09	2.702.196	56,37	0,05	33	23
Mediji za pohranjivanje podataka	5.934.645	0,12	2.656.453	44,76	0,05	34	35
Brošure, razglednice i promotivni materijali	11.207.424	0,22	2.478.851	22,12	0,05	35	63
Krumpir	9.218.118	0,18	2.386.021	25,88	0,05	36	56
Porculan i keramika (tanjuri, zdjele i sl.)	13.243.439	0,26	2.339.169	17,66	0,05	37	71
Rajčica	6.509.646	0,13	2.295.624	35,26	0,05	38	42
Tjestenine	4.887.335	0,10	2.273.199	46,51	0,05	39	34
Papirna konfekcija	4.101.161	0,08	2.235.979	54,52	0,04	40	24
Održavanje vozila	2.403.188	0,05	2.123.702	88,37	0,04	41	7
Liftovi (održavanje i popravak)	3.530.628	0,07	2.085.042	59,06	0,04	42	20
Deterdženti za pranje rublja	9.336.154	0,18	2.018.351	21,62	0,04	43	65
Jabuka	3.712.660	0,07	1.944.961	52,39	0,04	44	29
Pureće meso	11.798.249	0,23	1.902.732	16,13	0,04	45	74
Pileće meso	11.641.638	0,23	1.835.143	15,76	0,04	46	75
Grožđe	2.814.473	0,06	1.724.502	61,27	0,03	47	17
Pribor za jelo	4.599.468	0,09	1.615.060	35,11	0,03	48	43
Gazirani sokovi	15.256.638	0,30	1.597.771	10,47	0,03	49	79

Nastavak tablice 5.6.4.

	Vrijednost nabavki proizvoda u kn	Udio vrijednosti nabavki proizvoda u prihodu iz poslovanja u ugostiteljstvu u %	Vrijednost nabavki proizvoda iz uvoza u kn	Udio vrijednosti nabavki proizvoda iz uvoza u ukupnoj vrijednosti nabavki proizvoda u %	Udio vrijednosti nabavki proizvoda iz uvoza u prihodu iz poslovanja u ugostiteljstvu u %	Rang prema udjelu vrijednosti nabavke proizvoda iz uvoza u prihodu iz poslovanja u ugostiteljstvu	Rang prema udjelu vrijednosti nabavke proizvoda iz uvoza u ukupnim nabavkama proizvoda
Gotove juhe i dodaci juhama	5.971.128	0,12	1.473.990	24,69	0,03	50	60
Plate (rostfrei i sl.)	2.713.767	0,05	1.452.851	53,54	0,03	51	26
Bazen (održavanje i popravak)	2.838.044	0,06	1.416.488	49,91	0,03	52	30
Limun	1.574.101	0,03	1.411.970	89,70	0,03	53	6
Konzervirana riba	1.766.065	0,03	1.312.745	74,33	0,03	54	11
Začini i dodaci jelima	4.787.037	0,09	1.293.687	27,02	0,03	55	55
Sladoled	11.859.963	0,23	1.231.966	10,39	0,02	56	80
Marmelada, pekmez, džem	5.031.110	0,10	1.151.021	22,88	0,02	57	62
Smjese, kreme i ukrasi za kolače	3.814.662	0,08	1.128.731	29,59	0,02	58	50
Registratori i oprema za arhiviranje	1.718.734	0,03	1.089.774	63,41	0,02	59	16
Osvježivači prostora	1.586.408	0,03	1.054.326	66,46	0,02	60	14
Kruška	1.626.458	0,03	1.042.929	64,12	0,02	61	15
Krastavci	2.616.600	0,05	965.665	36,91	0,02	62	40
Janjeće meso	2.922.250	0,06	949.217	32,48	0,02	63	48
Paprika	2.217.198	0,04	865.894	39,05	0,02	64	39
Jaja	14.850.745	0,29	829.829	5,59	0,02	65	85
Deterdženti za odmašćivanje	2.791.674	0,06	794.243	28,45	0,02	66	53
Maslac	6.397.087	0,13	722.841	11,30	0,01	67	77
Maslinovo ulje	3.567.353	0,07	661.449	18,54	0,01	68	70
Čaj	3.021.954	0,06	645.478	21,36	0,01	69	66
Crna Vina	17.959.531	0,36	645.314	3,59	0,01	70	90
Pjenušci	1.775.443	0,04	616.742	34,74	0,01	71	44
Razne vrste zelene salate	2.970.325	0,06	613.341	20,65	0,01	72	67
Luk	1.790.384	0,04	607.238	33,92	0,01	73	47
Lubenica	1.991.082	0,04	583.939	29,33	0,01	74	52
Bijela Vina	18.310.814	0,36	560.311	3,06	0,01	75	92
Spužve i žice za pranje	1.289.957	0,03	554.041	42,95	0,01	76	36
Svježa riba	8.633.935	0,17	548.524	6,35	0,01	77	83
Mrkva	1.517.551	0,03	523.677	34,51	0,01	78	45
Pribor za pisanje	1.159.703	0,02	495.685	42,74	0,01	79	37
Mlijeko	11.546.895	0,23	377.560	3,27	0,01	80	91
Gljive	1.280.622	0,03	259.836	20,29	0,01	81	68
Platnene salvete, stolnjaci, nadstolnjaci	7.926.919	0,16	241.171	3,04	0,00	82	93
Biljno ulje	5.739.552	0,11	218.088	3,80	0,00	83	89
Servisna kolica - razne vrste	2.530.665	0,05	212.521	8,40	0,00	84	81
Kupus svježi	1.746.684	0,03	202.186	11,58	0,00	85	76
Blitva	973.192	0,02	195.468	20,09	0,00	86	69
Med	2.862.279	0,06	169.150	5,91	0,00	87	84
Čokolada	2.716.522	0,05	131.556	4,84	0,00	88	86
Margarin	2.851.911	0,06	110.624	3,88	0,00	89	88
Jagoda	220.592	0,00	109.433	49,61	0,00	90	31
Lisnato tijesto	1.500.483	0,03	68.217	4,55	0,00	91	87
Češnjak	169.028	0,00	60.834	35,99	0,00	92	41
Brave i ključevi	806.346	0,02	56.047	6,95	0,00	93	82
Brašno	4.131.833	0,08	55.877	1,35	0,00	94	95
Šećer kristal	2.412.699	0,05	44.426	1,84	0,00	95	94
Voda prirodna	6.610.593	0,13	40.284	0,61	0,00	96	97
Suncokretovo ulje	2.910.591	0,06	31.570	1,08	0,00	97	96
Voda gazirana	6.771.993	0,13	13.850	0,20	0,00	98	98
Kruh	14.295.074	0,28	0	0,00	0,00	99	99
Peciva	12.265.052	0,24	0	0,00	0,00	100	100
Šećer u prahu	256.874	0,01	0	0,00	0,00	101	101

Izvor: Anкета hotelskih poduzeća, Institut za turizam, 2005..

Tablica 5.6.5.
OCJENA ODNOSA CIJENA I KVALITETE UVOZNIH I DOMAĆIH PROIZVODA TE RAZLOZI UVOZA

	ODNOS KVALITETE UVOZNOG I DOMAĆEG PROIZVODA (moguć jedan odgovor)			ODNOS CIJENE UVOZNOG I DOMAĆEG PROIZVODA (moguć jedan odgovor)			RAZLOZI UVOZA PROIZVODA (moguće više odgovora)			
	Uvozni proizvod kvalitetniji	Podjednaka kvaliteta	Domaći proizvod kvalitetniji	Uvozni proizvod jeftiniji	Podjednaka cijena	Domaći proizvod jeftiniji	Cijena	Kvaliteta	Pakiranje	Dostupnost/ Bez supstituta
Juneće meso	0,0	18,2	81,8	52,6	26,3	21,1	58,3	0,0	0,0	75,0
Teleće meso	5,0	10,0	85,0	62,5	31,3	6,3	88,9	11,1	11,1	66,7
Janjeće meso	0,0	19,0	81,0	77,8	16,7	5,6	90,9	9,1	9,1	54,5
Svinjsko meso	0,0	28,6	71,4	68,4	21,1	10,5	76,9	0,0	7,7	61,5
Pileće meso	0,0	28,6	71,4	66,7	22,2	11,1	80,0	0,0	0,0	40,0
Pureće meso	0,0	26,7	73,3	60,0	13,3	26,7	75,0	0,0	0,0	62,5
Ostala perad	0,0	25,0	75,0	55,6	22,2	22,2	50,0	0,0	0,0	50,0
Ostalo svježe i zamrznuto meso	0,0	22,2	77,8	70,0	10,0	20,0	83,3	0,0	0,0	66,7
Suhomesnati i kobasičarski proizvodi	0,0	25,0	75,0	38,9	33,3	27,8	53,3	0,0	6,7	66,7
Ostalo konzervirano meso i mesne prerađevine	0,0	25,0	75,0	50,0	30,0	20,0	71,4	0,0	14,3	57,1
Svježa riba	0,0	0,0	100,0	60,0	0,0	40,0	50,0	0,0	0,0	75,0
Zamrznuta riba	17,4	47,8	34,8	76,9	19,2	3,8	73,3	16,7	0,0	100,0
Konzervirana riba	5,6	55,6	38,9	73,7	26,3	0,0	59,1	4,5	0,0	100,0
Plodovi mora (rakovi, školjke i sl.)	18,2	31,8	50,0	72,7	18,2	9,1	59,3	14,8	0,0	100,0
Ostale vrste ribe i plodova mora	10,0	60,0	30,0	80,0	20,0	0,0	46,2	7,7	0,0	100,0
Krumpir	0,0	20,0	80,0	50,0	36,4	13,6	68,4	0,0	5,3	52,6
Rajčica	4,0	20,0	76,0	50,0	34,6	15,4	56,5	4,3	4,3	69,6
Paprika	8,3	8,3	83,3	41,7	37,5	20,8	52,2	8,7	4,3	65,2
Krastavci	8,3	12,5	79,2	29,2	45,8	25,0	45,5	9,1	0,0	68,2
Blitva	6,7	0,0	93,3	21,4	57,1	21,4	55,6	11,1	0,0	55,6
Luk	5,0	30,0	65,0	33,3	42,9	23,8	52,9	5,9	0,0	64,7
Češnjak	8,7	26,1	65,2	60,9	30,4	8,7	80,0	10,0	15,0	45,0
Mrkva	0,0	33,3	66,7	47,8	43,5	8,7	63,6	0,0	0,0	54,5
Gljive	6,3	18,8	75,0	43,8	18,8	37,5	50,0	8,3	0,0	100,0
Kupus svježi	5,3	15,8	78,9	38,1	28,6	33,3	63,6	9,1	0,0	54,5
Razne vrste zelene salate	0,0	20,0	80,0	28,6	38,1	33,3	52,9	0,0	0,0	52,9
Ostalo svježe povrće	5,0	20,0	75,0	22,2	50,0	27,8	42,9	7,1	0,0	64,3
Zamrznuto povrće	20,8	54,2	25,0	65,4	34,6	0,0	62,1	17,2	3,4	100,0
Konzervirano povrće	5,0	40,0	55,0	60,0	28,0	12,0	69,6	4,3	8,7	100,0
Ostale vrste povrća	0,0	50,0	50,0	41,7	50,0	8,3	66,7	0,0	0,0	66,7
Jabuka	20,0	24,0	56,0	48,0	48,0	4,0	64,0	20,0	0,0	48,0
Kruška	18,2	36,4	45,5	56,5	43,5	0,0	66,7	16,7	0,0	58,3
Banana	-	-	-	-	-	-	0,0	0,0	0,0	100,0
Naranča	-	-	-	-	-	-	18,8	3,1	0,0	100,0
Limun	-	-	-	-	-	-	21,9	3,1	0,0	100,0
Lubenica	5,0	40,0	55,0	17,6	47,1	35,3	26,3	5,3	0,0	78,9
Grožđe	20,8	29,2	50,0	43,5	34,8	21,7	56,0	20,0	0,0	64,0
Jagoda	0,0	22,2	77,8	31,6	47,4	21,1	44,4	0,0	0,0	77,8
Ostale vrste svježeg voća	4,2	37,5	58,3	32,0	56,0	12,0	47,6	4,8	0,0	76,2
Konzervirano voće i proizvodi od konz. voća	11,1	61,1	27,8	50,0	50,0	0,0	41,7	4,2	4,2	100,0
Ostalo voće	10,0	50,0	40,0	16,7	75,0	8,3	33,3	8,3	0,0	100,0
Brašno	0,0	33,3	66,7	23,1	23,1	53,8	0,0	0,0	0,0	100,0
Tjestenine	50,0	37,5	12,5	34,8	47,8	17,4	40,9	59,1	4,5	36,4
Kruh	0,0	0,0	100,0	0,0	8,3	91,7	-	-	-	-
Peciva	0,0	0,0	100,0	0,0	16,7	83,3	-	-	-	-
Lisnato tijesto	0,0	30,8	69,2	15,4	46,2	38,5	50,0	0,0	0,0	50,0
Ostale vrste tjestenine	28,6	35,7	35,7	25,0	43,8	31,3	12,5	25,0	0,0	62,5
Mlijeko	5,6	16,7	77,8	31,6	21,1	47,4	60,0	20,0	0,0	60,0
Sir	12,5	29,2	58,3	62,5	20,8	16,7	66,7	19,0	0,0	57,1
Maslac	0,0	35,3	64,7	36,8	47,4	15,8	55,6	11,1	0,0	55,6
Ostale mliječne prerađevine	0,0	41,2	58,8	30,0	45,0	25,0	54,5	9,1	0,0	72,7
Suncokretovo ulje	0,0	20,0	80,0	27,3	18,2	54,5	0,0	0,0	0,0	100,0
Biljno ulje	0,0	16,7	83,3	23,1	23,1	53,8	50,0	0,0	0,0	50,0
Maslinovo ulje	0,0	23,5	76,5	35,3	23,5	41,2	75,0	0,0	0,0	25,0
Ostalo ulje (bučino i sl.)	20,0	40,0	40,0	45,5	45,5	9,1	50,0	25,0	0,0	75,0
Šećer kristal	7,7	38,5	53,8	21,4	35,7	42,9	0,0	0,0	0,0	100,0
Šećer u prahu	0,0	45,5	54,5	16,7	41,7	41,7	-	-	-	-
Ostali šećer (smeđi šećer i sl.)	53,3	20,0	26,7	45,5	18,2	36,4	38,5	61,5	7,7	61,5
Čokolada	15,4	61,5	23,1	14,3	57,1	28,6	16,7	16,7	16,7	83,3
Margarin	0,0	46,2	53,8	14,3	57,1	28,6	40,0	0,0	0,0	80,0
Jaja	0,0	20,0	80,0	7,1	50,0	42,9	33,3	0,0	0,0	66,7
Marmelada, pekmez, džem	11,1	27,8	61,1	38,9	16,7	44,4	66,7	22,2	0,0	22,2
Med	6,7	13,3	80,0	30,8	15,4	53,8	100,0	50,0	0,0	0,0
Sladoled	6,7	33,3	60,0	5,9	41,2	52,9	14,3	14,3	0,0	71,4

Nastavak tablice 5.6.5.

	ODNOS KVALITETE UVOZNOG I DOMAĆEG PROIZVODA (moguć jedan odgovor)			ODNOS CIJENE UVOZNOG I DOMAĆEG PROIZVODA (moguć jedan odgovor)			RAZLOZI UVOZA PROIZVODA (moguće više odgovora)			
	Uvozni proizvod kvalitativniji	Podjednaka kvaliteta	Domaći proizvod kvalitativniji	Uvozni proizvod jeftiniji	Podjednaka cijena	Domaći proizvod jeftiniji	Cijena	Kvaliteta	Pakiranje	Dostupnost/Bez supstituta
Kava	44,4	22,2	33,3	26,3	31,6	42,1	45,5	54,5	0,0	72,7
Čaj	11,1	44,4	44,4	11,1	44,4	44,4	16,7	16,7	0,0	83,3
Gotove juhe i dodaci juhama	6,3	50,0	43,8	47,1	35,3	17,6	66,7	8,3	16,7	41,7
Začini i dodaci jelima	10,0	65,0	25,0	15,8	73,7	10,5	26,7	13,3	0,0	73,3
Smjese, kreme i ukrasi za kolače	38,9	33,3	27,8	41,2	47,1	11,8	53,8	46,2	7,7	53,8
Ostali prehrambeni proizvodi	12,5	43,8	43,8	20,0	73,3	6,7	30,0	20,0	0,0	70,0
Crna Vina	0,0	12,5	87,5	12,5	37,5	50,0	28,6	14,3	0,0	100,0
Bijela Vina	6,7	20,0	73,3	21,4	35,7	42,9	28,6	14,3	0,0	100,0
Ostala vina (rose, prošek i sl.)	12,5	31,3	56,3	7,7	53,8	38,5	16,7	33,3	0,0	100,0
Pjenušci	43,8	43,8	12,5	21,4	28,6	50,0	40,0	46,7	0,0	100,0
Pivo	23,8	61,9	14,3	14,3	47,6	38,1	10,5	21,1	0,0	100,0
Žestoka pića	52,2	47,8	0,0	15,4	23,1	61,5	12,9	45,2	0,0	100,0
Ostala alkoholna pića	0,0	57,1	42,9	0,0	87,5	12,5	0,0	0,0	0,0	100,0
Gazirani sokovi	52,9	23,5	23,5	25,0	37,5	37,5	42,9	85,7	14,3	57,1
Prirodni sokovi	36,8	21,1	42,1	16,7	33,3	50,0	28,6	57,1	0,0	100,0
Ostali sokovi	33,3	22,2	44,4	11,1	44,4	44,4	40,0	60,0	0,0	40,0
Voda gazirana	0,0	13,3	86,7	6,7	46,7	46,7	0,0	0,0	0,0	100,0
Voda prirodna	0,0	14,3	85,7	6,7	40,0	53,3	0,0	0,0	0,0	100,0
Ostala voda	0,0	0,0	100,0	0,0	50,0	50,0	-	-	-	-
Ostala bezalkoholna pića	0,0	40,0	60,0	0,0	33,3	66,7	-	-	-	-
Pribor za jelo	11,8	41,2	47,1	44,4	22,2	33,3	63,6	18,2	0,0	36,4
Čaše (sve vrste staklenih čaša)	52,2	43,5	4,3	57,1	19,0	23,8	57,9	57,9	10,5	47,4
Porculan i keramika (tanjuri, zdjele i sl.)	26,7	53,3	20,0	42,9	35,7	21,4	50,0	40,0	0,0	40,0
Plate (rošfrei i sl.)	35,3	29,4	35,3	47,1	29,4	23,5	42,9	42,9	0,0	50,0
Lonci, posude i sl.	52,6	31,6	15,8	61,1	16,7	22,2	47,1	58,8	0,0	52,9
Servisna kolica - razne vrste	44,4	55,6	0,0	55,6	33,3	11,1	25,0	75,0	0,0	75,0
Platnene salvete, stolnjaci, nadstolnjaci	0,0	41,7	58,3	33,3	41,7	25,0	50,0	0,0	0,0	50,0
Papirnate salvete	29,4	64,7	5,9	50,0	50,0	0,0	63,6	36,4	0,0	36,4
Ostalo	15,4	69,2	15,4	38,5	61,5	0,0	50,0	30,0	0,0	50,0
Posteljina	0,0	50,0	50,0	57,1	21,4	21,4	66,7	16,7	16,7	66,7
Ručnici	17,6	47,1	35,3	58,8	17,6	23,5	70,0	50,0	10,0	40,0
Ostali tekstilni proizvodi	0,0	50,0	50,0	40,0	50,0	10,0	75,0	0,0	0,0	75,0
Sapuni i šamponi i ostali proizvodi za goste	68,4	15,8	15,8	44,4	38,9	16,7	46,7	93,3	20,0	40,0
Osvježivači prostora	61,1	27,8	11,1	35,3	47,1	17,6	50,0	85,7	21,4	21,4
Toaletni papir	50,0	38,9	11,1	62,5	18,8	18,8	41,7	41,7	8,3	100,0
Ostalo	20,0	70,0	10,0	20,0	70,0	10,0	40,0	40,0	0,0	60,0
Brošure, razglednice i promotivni materijali	12,5	37,5	50,0	33,3	44,4	22,2	33,3	16,7	0,0	83,3
Papirna konfekcija	27,3	36,4	36,4	27,3	63,6	9,1	27,3	36,4	9,1	72,7
Toneri i trake za pisače	63,6	36,4	0,0	63,6	27,3	9,1	58,3	66,7	8,3	58,3
Mediji za pohranjivanje podataka	77,8	11,1	11,1	77,8	22,2	0,0	70,0	80,0	10,0	60,0
Registratori i oprema za arhiviranje	33,3	66,7	0,0	57,1	28,6	14,3	71,4	42,9	14,3	71,4
Pribor za pisanje	0,0	100,0	0,0	22,2	66,7	11,1	50,0	16,7	16,7	83,3
Ostali odjelni proizvodi	0,0	87,5	12,5	11,1	88,9	0,0	14,3	0,0	14,3	85,7
Električna i strojna oprema	42,9	28,6	28,6	37,5	37,5	25,0	37,5	37,5	12,5	50,0
Liftovi (održavanje i popravak)	40,0	40,0	20,0	16,7	83,3	0,0	25,0	25,0	0,0	75,0
Namještaj	14,3	57,1	28,6	37,5	37,5	25,0	60,0	80,0	0,0	60,0
Hortikultura	0,0	50,0	50,0	11,1	55,6	33,3	16,7	0,0	0,0	100,0
Oprema za grijanje, ozračivanje i air-condition	71,4	28,6	0,0	71,4	14,3	14,3	71,4	85,7	0,0	57,1
Kuhinjska oprema	50,0	33,3	16,7	57,1	28,6	14,3	66,7	66,7	0,0	50,0
Brave i ključevi	40,0	20,0	40,0	33,3	50,0	16,7	50,0	50,0	0,0	50,0
Žarulje	55,6	22,2	22,2	50,0	30,0	20,0	62,5	87,5	12,5	62,5
Bazen (održavanje i popravak)	50,0	25,0	25,0	20,0	60,0	20,0	33,3	66,7	0,0	33,3
Telekomunikacije	60,0	0,0	40,0	50,0	16,7	33,3	60,0	60,0	0,0	80,0
Održavanje vozila	50,0	16,7	33,3	42,9	14,3	42,9	75,0	75,0	0,0	50,0
Ostalo	28,6	57,1	14,3	37,5	50,0	12,5	60,0	60,0	0,0	40,0
Deterdženti za pranje rublja	33,3	58,3	8,3	23,1	38,5	38,5	40,0	40,0	0,0	40,0
Deterdženti za pranje posuđa	38,9	44,4	16,7	26,3	36,8	36,8	38,5	61,5	7,7	38,5
Deterdženti za odmašćivanje	53,3	33,3	13,3	31,3	37,5	31,3	45,5	81,8	9,1	18,2
Spužve i žice za pranje	21,4	64,3	14,3	33,3	40,0	26,7	45,5	45,5	18,2	54,5
Ostali materijal za čišćenje	25,0	62,5	12,5	17,6	52,9	29,4	28,6	35,7	7,1	50,0
Uniforme i radna odjeća - ukupno	0,0	37,5	62,5	22,2	33,3	44,4	50,0	0,0	0,0	50,0

Izvor: Anketa hotelskih poduzeća, Institut za turizam, 2005..

6. UVOZ U RESTORANE I BAROVE FIZIČKIH OSOBA

6.1. Restorani i barovi fizičkih osoba

Obrtnici registrirani u skupinama 55.3. Restorani i 55.4. Barovi, njih ukupno 11.796, ostvarili su u 2004. godini promet od 3,5 milijardi kuna ili oko 95% ukupnog prometa obrta u ugostiteljstvu, dok je preostalih 5% prometa ostvareno u hotelima, kampovima, kantinama i ostalim objektima namijenjenim opskrbljivanju pripremljenom hranom. Pri tome su restorani ostvarili 32%, a barovi 63% ukupnog prometa. Prema vrstama ugostiteljskih objekata, najveći promet ostvarili su cafe barovi (42%), restorani (16%), bistroi (7%), pizzerije (6%) te buffeti (5%)⁴¹.

Prihod iz poslovanja od pružanja usluga u ugostiteljstvu restorana i barova fizičkih osoba može se procijeniti, umanjujući ostvareni promet za porez na dodanu vrijednost, na 2,9 milijardi kuna. Udio međufazne potrošnje, koja uključuje potrošnju roba, proizvoda i usluga, u prihodu iz poslovanja obrta procijenjen je na 47%⁴².

6.2. Metodologija procjene uvoza

Metodologija procjene udjela i vrste uvoznih proizvoda u ukupnim nabavkama materijala, sirovina, rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba restorana i barova fizičkih osoba u 2004. godine slijedi pristup primijenjen kod istraživanja hotelskih poduzeća.

Uzorak

Podaci prikupljeni anketiranjem uzorka restorana i barova fizičkih osoba predstavljali su osnovu za procjenu udjela i vrste uvoznih proizvoda u ukupnim nabavkama materijala, sirovina, rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba svih fizičkih osoba registriranih u skupinama 55.3. Restorani i 55.4. Barovi u 2004. godini, jednako kao i za analizu odnosa cijena i različitih aspekata kvalitete inozemnih i domaćih proizvoda, prema percepciji ispitanika.

Planirana veličina uzorka za restorane određena je na temelju očekivane varijacije u podacima s obzirom na različitu strukturu ponude ugostiteljskih objekata u skupini 55.3. Restorani, te raspoloživih sredstava za istraživanje. Veličina uzorka iznosila je 200 restorana (7% od ukupnog broja obrtnika registriranih za djelatnost restorana). Broj restorana u uzorku u pojedinoj županiji određen je proporcionalno ukupnom prometu restorana prema županijama⁴³.

Zbog pretpostavke da se struktura nabavki materijala, sirovina, rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba te uvoza pojedinih proizvoda koji se nabavljaju i troše u barovima, osim prema količini, ne razlikuju značajno među barovima, planirana veličina uzorka za barove fizičkih osoba iznosila je 50 barova.

Sadržaj istraživanja

Sadržaj istraživanja je smanjen u odnosu na istraživanje u hotelskim poduzećima, prvenstveno zbog činjenice da se u restoranima i barovima fizičkih osoba koristi znatno manji broj proizvoda nego u hotelijerstvu pa je broj proizvodnih grupa kao i pojedinačnih proizvoda u upitniku čiji se uvozni udio procjenjivao bio manji. Glavne grupe proizvoda kao i proizvodi pojedinačno, koji su najvažniji za restoransko poslovanje, definirani su temeljem ekspertne procjene te na temelju proizvoda i grupa proizvoda koji su korišteni u anketiranju hotelskih poduzeća, a obuhvaćale su: (1) hranu, (2) piće, (3) sitni inventar, (4) uniforme i radnu odjeću i (5) ostale troškove. Sadržaj istraživanja pojednostavljen je i zbog očekivane manje razrađenosti i detaljnosti materijalnog knjigovodstva te očekivane neraspoloživosti podataka. Potrebni podaci stoga u većini slučajeva predstavljaju procjenu temeljenu na iskustvu i percepciji osobe koja ispunjava upitnik.

⁴¹ Vidi tablice 2.5.2. i 2.5.3. u poglavlju 2. Turizam i ugostiteljstvo.

⁴² Procjena DZS-a na temelju podataka poreznih uprava za obrtnike u 2003. godini.

⁴³ Izvor: Ugostiteljstvo u 2003., DZS, 2004.

Nadalje, u cilju izbjegavanja negativne konotacije zbog prikupljanja financijskih rezultata poslovanja, upitnikom su prikupljeni isključivo podaci o strukturi troškova nabavki te o udjelu uvoznih proizvoda u pojedinim troškovima nabavki umjesto vrijednosti troškova nabavki materijala, sirovina, rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba za pojedine grupe proizvoda i proizvode,.

Sadržaj istraživanja u restoranima i barovima u vlasništvu fizičkih osoba obuhvaćao je:

- procjenu udjela pojedinih grupa proizvoda u ukupnim nabavkama materijala, sirovina, rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba u 2004. godini,
- procjenu udjela pojedinih proizvoda u nabavkama materijala, sirovina, rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba u pojedinoj grupi proizvoda u 2004. godini,
- udio uvoznih proizvoda u ukupnim nabavkama materijala, sirovina, rezervnih dijelova, sitnog inventara, roba i energije, prema odabranim grupama proizvoda i pojedinačnim proizvodima,
- percepciju odnosa kvalitete domaćeg i uvoznog proizvoda za proizvode koji se dijelom uvoze⁴⁴,
- percepciju odnosa cijene domaćeg i uvoznog proizvoda za proizvode koji se dijelom uvoze,
- razloge uvoza pojedinih proizvoda⁴⁵ te
- osnovne podatke o obrtu⁴⁶.

Način provođenja terenskog istraživanja

Zbog sadržajne, vremenske i organizacijske zahtjevnosti traženih podataka, a s ciljem osiguranja što je moguće veće kvalitete prikupljenih podataka, za provedbu terenskog dijela istraživanja angažirana je Hrvatska obrtnička komora koja je podatke prikupila u suradnji sa županijskim obrtničkim komorama. Podaci su prikupljeni dijelom putem osobnog, a dijelom putem telefonskog intervjua s vlasnicima restorana i barova ili osobama zaduženim za nabavu materijala, sirovina, rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba. Za ispunjavanje upitnika napisana su i detaljna uputstva. Odabir restorana i barova u uzorku prepušten je županijskim obrtničkim komorama, uz preporuku da se anketiraju restorani i barovi s cjelogodišnjim i cjelodnevnom poslovanjem.

Ostvareni povrat

Od 200 restorana fizičkih osoba u uzorku, pravilno i potpuno ispunjeni upitnici prikupljeni su od ukupno 151 restorana, što predstavlja gotovo 76%-ni povrat. Ostvarenim uzorkom restorana u vlasništvu fizičkih osoba obuhvaćeno je oko 5% obrtnika registriranih u djelatnosti 55.3. Restorani.

Sličan povrat (70%) zabilježen je i u barovima fizičkih osoba – od planiranih 50, pravilno i potpuno ispunjeni upitnici prikupljeni su od ukupno 35 barova ili 0,4% obrtnika registriranih u djelatnosti 55.4. Barovi.

Procjena veličine uvoza u skupini 55.3. Restorani i 55.4. Barovi fizičkih osoba

Procjena veličine uvoza u skupini 55.3. Restorani i 55.4. Barovi fizičkih osoba obuhvatila je sljedeće korake:

⁴⁴ Percepcija odnosa cijene uvoznog i domaćeg proizvoda u istraživanju se iskazivala na skali: 1 - uvozni proizvod je jeftiniji, 2 - cijena uvoznog i domaćeg proizvoda je podjednaka ili 3 - domaći proizvod je jeftiniji. Slično se ocjenjivala i percepcija kvalitete uvoznog i domaćeg proizvoda (1 - uvozni proizvod je kvalitetniji, 2 - kvaliteta uvoznog i domaćeg proizvoda je podjednaka ili 3 - domaći proizvod je kvalitetniji). Ispitanici su za percepciju odnosa cijene i kvalitete domaćeg i uvoznog proizvoda mogli zaokružiti po jedan od ponuđena tri odgovora.

⁴⁵ Za proizvode koji su se u cijelosti ili barem djelomično nabavljali iz inozemstva, ispitanici su mogli zaokružiti do tri, od šest ponuđenih odgovora. Osim cijene i kvalitete, razlog uvoza moglo je biti još i količinsko pakiranje proizvoda, tržišna dostupnost/raspoloživost proizvoda, pouzdanost opskrbe/ sukcesivnih isporuka proizvoda te nepostojanje odgovarajuće zamjene uvoznog proizvoda.

⁴⁶ Osnovni podaci o obrtu obuhvaćali su: naziv, sjedište, broj sjedećih mjesta, broj sjedećih mjesta na otvorenom, udio materijalnih troškova u ukupnom prihodu te procjenu strukture broja posjetitelja i godišnjeg prihoda s obzirom na mjesto stalnog boravka posjetitelja (lokalno stanovništvo, domaći turisti i inozemni turisti). Nakon prikupljenih i analiziranih podataka, ocijenjeno je da se procjena strukture posjetitelja s obzirom na mjesto stalnog boravka dobivena anketom neće koristiti u daljnjoj analizi, prvenstveno zbog malog broja odgovora dobivenih na to pitanje, što je vjerojatno posljedica nemogućnosti ispitanika da procijene strukturu posjetitelja prema tom obilježju, te zbog nemogućnosti ekspanzije dobivene procjene na cijelu skupinu što je posljedica korištenog dizajna uzorka, odnosno neraspoloživosti službenih i drugih podataka o obilježjima svih restorana i barova u obrtu.

- prihod iz poslovanja od ugostiteljstva dobiven je umanjivanjem ukupnog prometa restorana i barova u vlasništvu fizičkih osoba⁴⁷ za porez na dodanu vrijednost;
- vrijednost ukupnih troškova nabavki materijala, sirovina, rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba izvedena je primjenom udjela troškova sirovina i materijala, rezervnih dijelova i otpisa sitnog inventara te troškova prodane robe u djelatnosti ugostiteljstva, u prihodu iz poslovanja od ugostiteljstva srednjih tvrtki iz skupine 55.3. Restorani pravnih osoba⁴⁸, odnosno iz skupine 55.4. Barovi⁴⁹, pravnih osoba, na prihod iz poslovanja ugostiteljstva fizičkih osoba;
- vrijednost nabavki pojedinih proizvoda i grupa proizvoda dobivena je primjenom strukture dobivene upitnikom na ukupne troškove nabavki, posebno za restorane i barove;
- procjena veličine vrijednosti uvoznih proizvoda u skupinama 55.3. Restorani i 55.4. Barovi fizičkih osoba, izvedena je na temelju udjela uvoznih proizvoda dobivenog uzorkom i procijenjene vrijednost nabavki pojedinih proizvoda i grupa proizvoda.

6.3. Veličina uvoza

Restorani i barovi fizičkih osoba (skupine 55.3. i 55.4.) ostvarili su tijekom 2004. godine 2,9 milijarde kuna prihoda pružanjem ugostiteljskih usluga. Procjenjuje se da su prihodi od ugostiteljstva tijekom 2004. godine angažirali:

- nabavke sirovina i materijala te rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba u vrijednosti od 1,08 milijarde kuna, odnosno 37,4% prihoda iz poslovanja od ugostiteljstva;
- nabavke sirovina i materijala te rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba iz inozemstva u vrijednosti od 152 milijuna kuna, odnosno 14% ukupnih nabavki sirovina i materijala te rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba ili 5,2% prihoda iz poslovanja od ugostiteljstva.

U restoranima su pri tome nabavke sirovina i materijala te rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba iznosile 392 milijuna kuna ili 40% prihoda iz poslovanja u ugostiteljstvu, od čega je 55 milijuna ili 14% svih nabavki bilo iz uvoza. Sličan je odnos troškova nabavki i uvoza zabilježen i u barovima fizičkih osoba – nabavke sirovina i materijala te rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba iznosile su 693 milijuna kuna ili 36% prihoda iz poslovanja u ugostiteljstvu, od čega je 97 milijuna kuna ili 14% svih nabavki bilo iz uvoza.

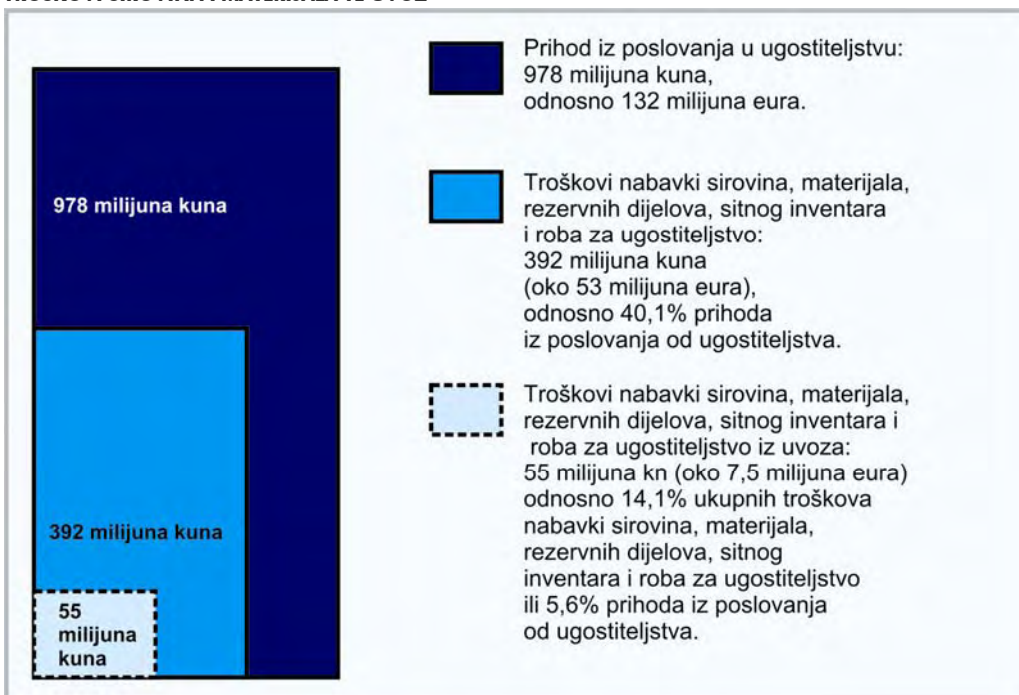
---

⁴⁷ Ugostiteljstvo u 2004., DZS, 2005.

⁴⁸ Srednje tvrtke u skupini 55.3. Restorani pravnih osoba definirane su kao one tvrtke čiji se godišnji prihod od poslovanja kreće od 100.000 do 3.000.000 kuna. Za poduzeća iz skupine 55.3. Restorani, koja imaju prihod od prodaje roba veći od 2% ukupnog prihoda iz poslovanja, prihod od prodaje roba smanjen je na 0.0405% ukupnog prihoda iz poslovanja, koliko iznosi prosječan udio prihoda roba u ukupnom prihodu iz poslovanja za ona poduzeća koja imaju prihod od prodaje roba manji od 2% ukupnog prihoda iz poslovanja.

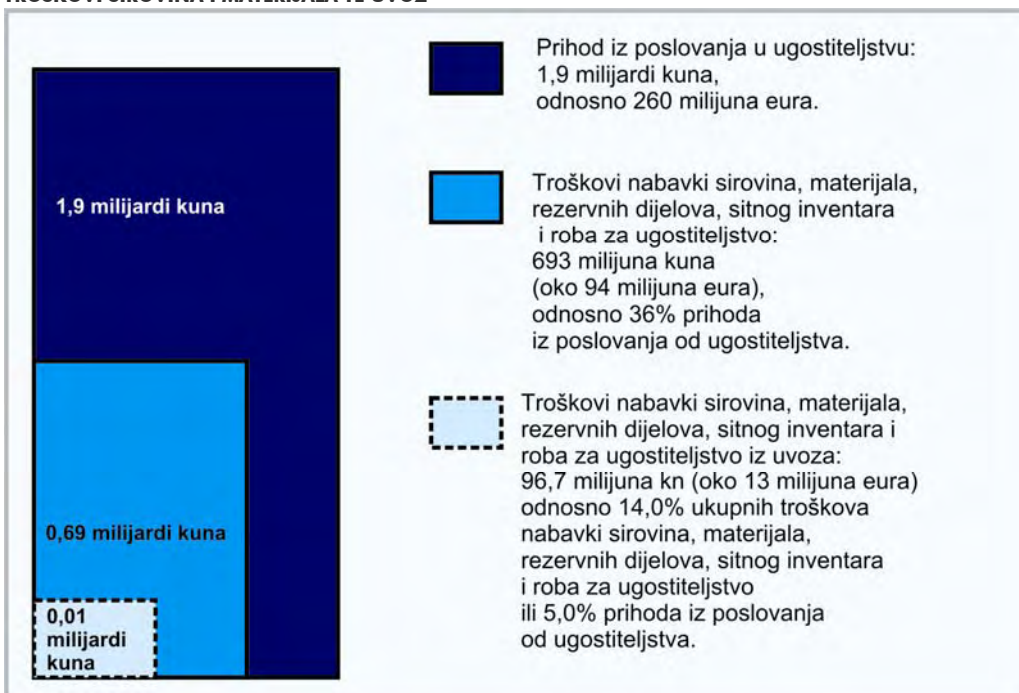
⁴⁹ Srednje tvrtke u skupini 55.4. Barovi pravnih osoba definirane su kao one tvrtke čiji se godišnji prihod od poslovanja kreće od 100.000 do 1.000.000 kuna. Za poduzeća iz skupine 55.4. Barovi, koja imaju prihod od prodaje roba veći od 5% ukupnog prihoda iz poslovanja, prihod od prodaje roba smanjen je na 0.088% ukupnog prihoda iz poslovanja, koliko iznosi prosječan udio prihoda roba u ukupnom prihodu iz poslovanja za ona poduzeća koja imaju prihod od prodaje roba manji od 5% ukupnog prihoda iz poslovanja.

Slika 6.3.1.
RESTORANI FIZIČKIH OSOBA: PRIHODI OD UGOSTITELJSTVA,
TROŠKOVI SIROVINA I MATERIJALA TE UVOZ

Izvor: Anketa restorana fizičkih osoba, Institut za turizam, 2005.

Slika 6.3.2.
BAROVI FIZIČKIH OSOBA: PRIHODI OD UGOSTITELJSTVA,
TROŠKOVI SIROVINA I MATERIJALA TE UVOZ

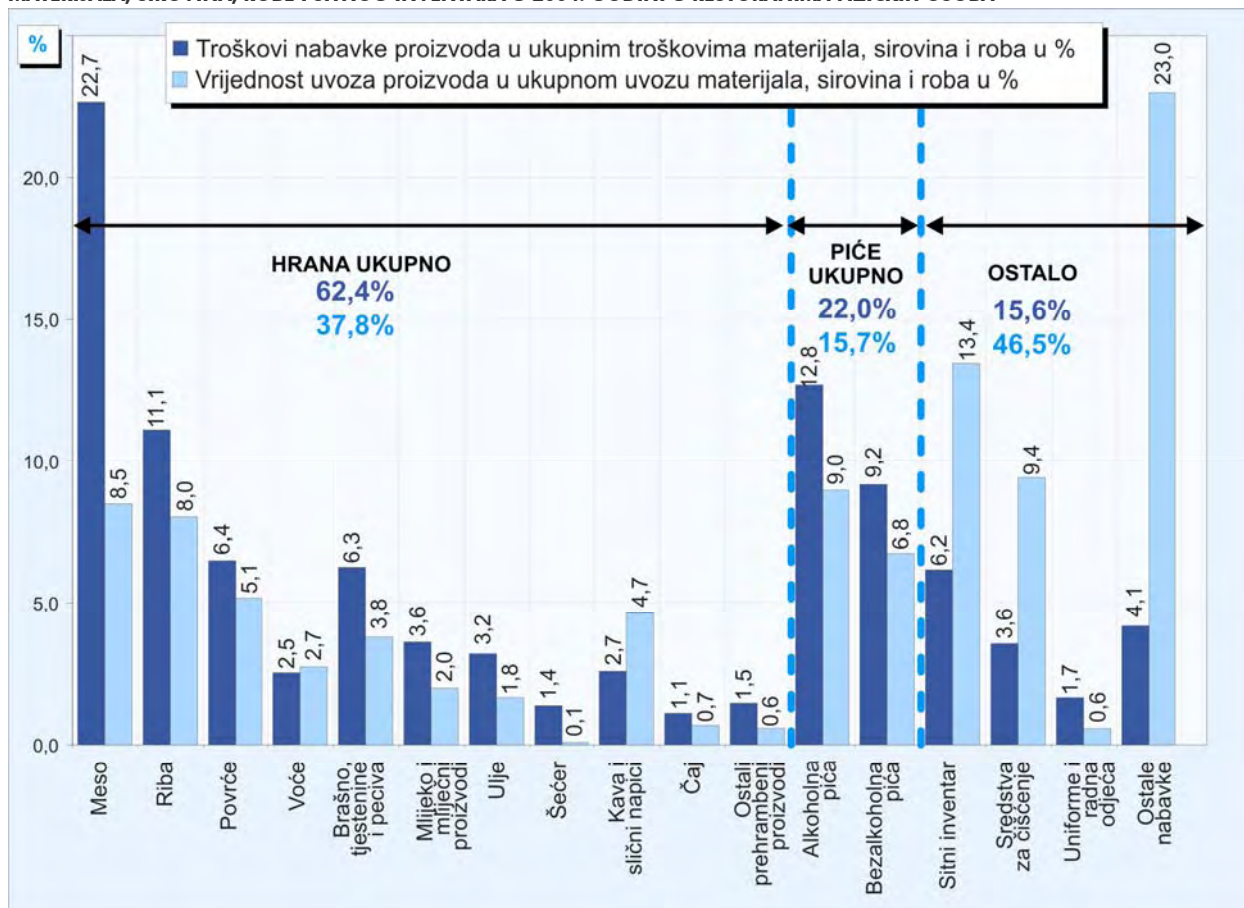

Izvor: Anketa barova fizičkih osoba, Institut za turizam, 2005.

Struktura nabavki sirovina, materijala, rezervnih dijelova, sitnog inventara te roba restorana u obrtu pokazuje da na troškove hrane, uključujući napitke, otpada 62,4%, na troškove pića 22,0%, a na nabavke ostalih proizvoda 15,6%. Od ukupnih nabavki hrane najveći su troškovi nabavki različitih vrsta mesa i ribe. Nabavke skupine ostalih proizvoda, prema kriteriju veličine udjela troškova, ponajprije uključuju troškove nabavki sitnog inventara te sredstava za čišćenje.

Odnos između udjela vrijednosti uvoznih proizvoda u ukupnoj vrijednosti uvoza te udjela vrijednosti nabavki pojedinog proizvoda u ukupnim nabavkama, pokazuje da se hrana (udio u ukupnim nabavkama 62,4%, udio u uvozu 37,8%) i piće (udio u ukupnim nabavkama 22,0%, udio u uvozu 15,7%) ispodprosječno uvoze, dok se iznadprosječno uvoze ostali proizvodi (udio u ukupnim nabavkama 15,6%, a udio u uvozu 46,5%).

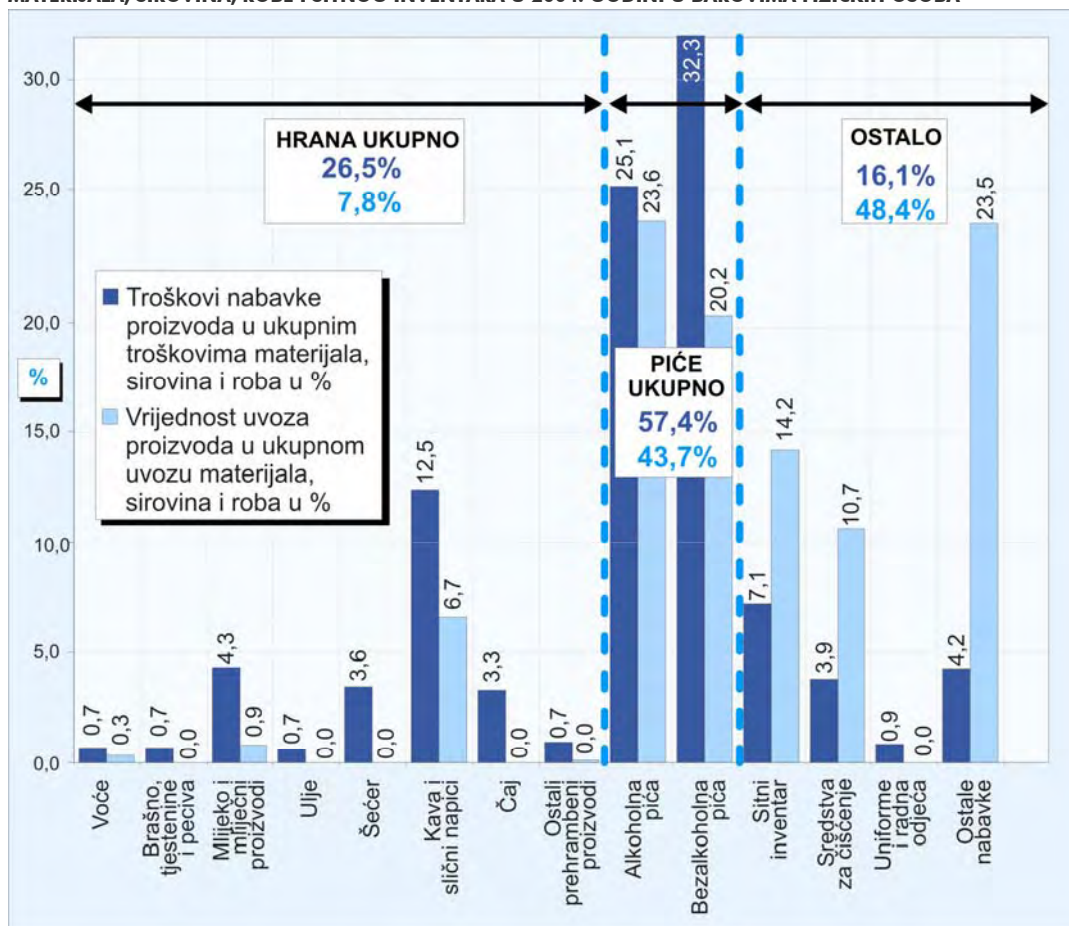
Slika 6.3.3.
UDJELI TROŠKOVA POJEDINIH SKUPINA PROIZVODA U UKUPNIM TROŠKOVIMA MATERIJALA, SIROVINA, SITNOG INVENTARA I ROBA I UDJELI UVOZA U TROŠKOVIMA UKUPNOG UVOZA MATERIJALA, SIROVINA, ROBE I SITNOG INVENTARA U 2004. GODINI U RESTORANIMA FIZIČKIH OSOBA

Izvor: Anketna restorana fizičkih osoba, Institut za turizam, 2005.

Barovi iskazuju drugačiju strukturu nabavki sirovina, materijala, rezervnih dijelova, sitnog inventara te roba u odnosu na restorane; naime, na prehrambene proizvode, uključujući napitke, otpada 26,5%, na troškove pića 57,4%, a na nabavke ostalih proizvoda 16,1% ukupnih troškova nabavki. Međutim, odnos između udjela vrijednosti proizvoda iz uvoza u ukupnoj vrijednosti uvoznih proizvoda te udjela vrijednosti nabavki pojedinog proizvoda u ukupnim nabavkama, ukazuje na sličnost s rezultatima dobivenim na uzorku restorana – prehrambeni proizvodi i piće iz uvoza se ispodprosječno koriste, dok se iznadprosječno koriste ostali proizvodi iz uvoza.

Slika 6.3.4.
UDJELI TROŠKOVA POJEDINIH SKUPINA PROIZVODA U UKUPNIM TROŠKOVIMA MATERIJALA, SIROVINA, SITNOG INVENTARA I ROBA I UDJELI NABAVKI IZ UVOZA U TROŠKOVIMA UKUPNOG UVOZA MATERIJALA, SIROVINA, ROBE I SITNOG INVENTARA U 2004. GODINI U BAROVIMA FIZIČKIH OSOBA

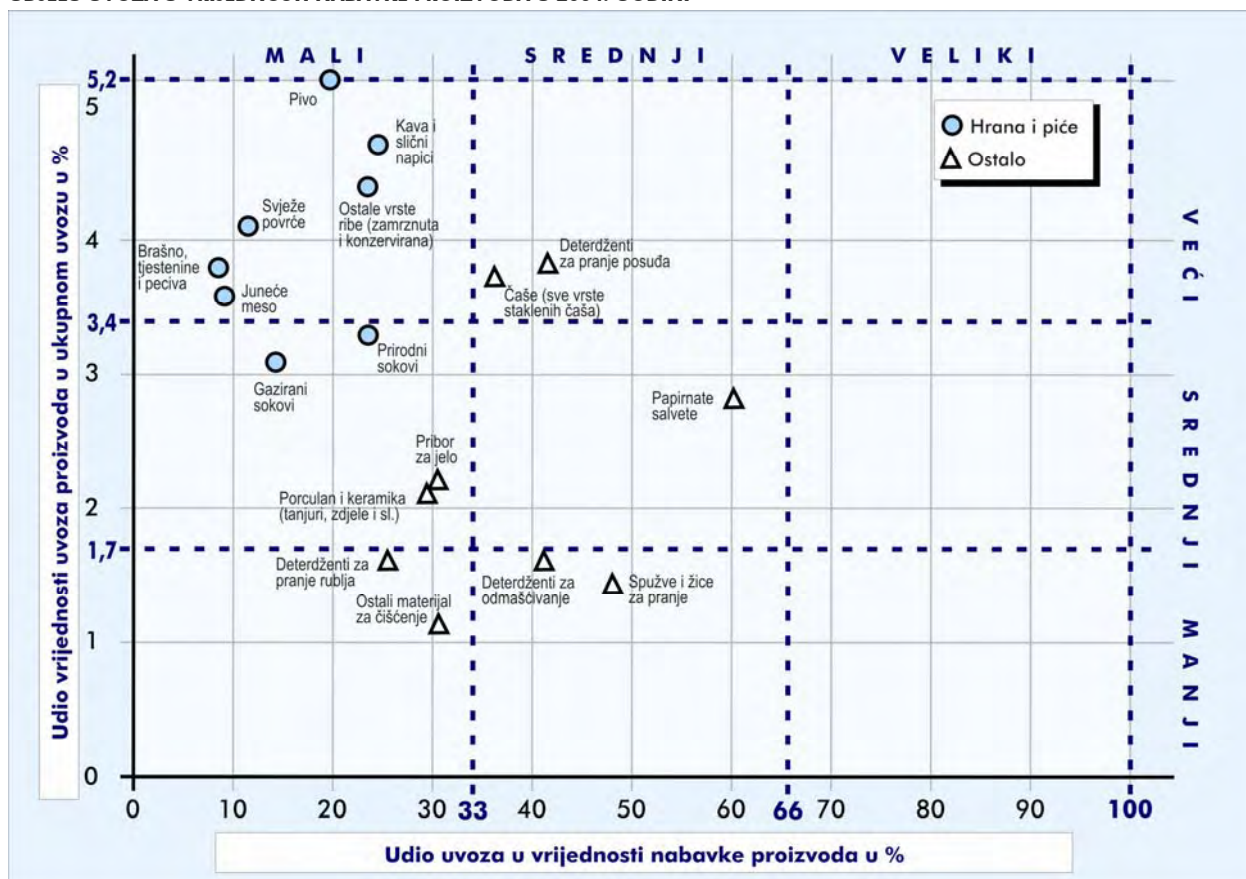
Izvor: Anкета barova fizičkih osoba, Institut za turizam, 2005.

Od 151 restorana obuhvaćenog istraživanjem, njih 144 ili 95% nabavlja barem jedan uvozni proizvod. Najviše anketiranih restorana koristi uvozna alkoholna pića (74%), zatim sredstva za čišćenje (68%) i različiti sitni inventar (63%). Od pojedinačnih proizvoda ili grupa proizvoda najviše restorana nabavlja uvozno pivo (58%), čaše (56%), žestoka pića (56%) te različite vrste prašaka za pranje posuđa i odmašćivanje (55 i 54%). Manje od polovice anketiranih restorana nabavlja neki od uvoznih prehrambenih proizvoda (42% nabavlja uvoznu zamrznutu i konzerviranu ribu, 31% svježe voće, 25% konzervirano i smrznuto povrće, 24% juneće meso, 22% svježe povrće, 20% plodove more itd.).

Relativni odnosi odabranih 17⁵⁰ proizvoda iz uvoza u restoranima fizičkih osoba u 2004. godini, prema kriteriju udjela uvoza u vrijednosti ukupnih nabavki proizvoda i udjela uvoza u ukupnim nabavkama (slika 6.3.5.) pokazuju da niti jedan proizvod ne ulazi u skupinu onih koji istodobno imaju i velik udio uvoza u ukupnom korištenju tog proizvoda i razmjerno velik udio u ukupnom uvozu. Nekoliko je proizvoda u skupini onih koji imaju visoki udio uvoza u ukupnim nabavkama, ali zastupljenost uvoznih u ukupnim nabavkama proizvoda nije izražena – to su pivo, kava i slični napitci, zamrznuta i konzervirana riba, svježe povrće, tjestenina te juneće meso. Jedino staklene čaše i prašak za pranje posuđa imaju istodobno srednji udio uvoza u ukupnim nabavkama proizvoda i visoku važnost u ukupnoj vrijednosti uvoza. Sa srednjim udjelom uvoznih u ukupnim nabavkama proizvoda ističu se još papirnati ubrusi, prašci za odmašćivanje i spužvice i žice za pranje, ali njihov udio u ukupnim nabavkama iz uvoza ima srednju, odnosno malu važnost.

⁵⁰ Odabranih 17 proizvoda čini prvih 10 proizvoda prema kriteriju udjela u vrijednosti ukupnih nabavki iz uvoza i prvih 10 proizvoda prema kriteriju udjela uvoza u ukupnim nabavkama.

Slika 6.3.5. NAJVAŽNIJI PROIZVOD IZ UVOZA U SKUPINI 55.3. RESTORANI FIZIČKIH OSOBA, PREMA UDJELU U UKUPNOM UVOZU I PREMA UDJELU UVOZA U VRIJEDNOSTI NABAVKE PROIZVODA U 2004. GODINI⁵¹

Izvor: Anкета restorana fizičkih osoba, Institut za turizam, 2005.

U barovima se prema kriteriju udjela uvoznih u ukupnim nabavkama u 2004. godini iz uvoza najviše nabavljalo pivo te gazirani i prirodni sokovi (tablica 6.5.4.), no njihov je udio u ukupnim nabavkama navedenih proizvoda bio ispod 20%. Prema kriteriju udjela u vrijednosti ukupnih nabavki proizvoda, iz uvoza su se najviše nabavljali papirnati ubrusi i sredstva za čišćenje.

6.4. Razlozi uvoza

Ocjenjujući odnos kvalitete i cijena najvažnijih uvoznih proizvoda⁵², anketirani restorani percipiraju tek četiri domaća proizvoda kvalitetnijim od uvoznih⁵³, dok je percepcija da je uvozni proizvod znatno kvalitetniji izražena samo kod različitih vrsta prašaka za pranje. Percepcija anketiranih restorana je da je kod većine proizvoda kvaliteta domaćeg i uvoznog proizvoda podjednaka. Većina se domaćih proizvoda

⁵¹ Udio vrijednosti nabavki iz uvoza u ukupnim nabavkama proizvoda podijeljen je na tri skupine i to:

- skupina proizvoda s velikim udjelom, udio vrijednosti nabavki iz uvoza u ukupnim nabavkama proizvoda u rasponu od 66% do 100%;
- skupina proizvoda sa srednjim udjelom, udio vrijednosti nabavki iz uvoza u ukupnim nabavkama proizvoda u rasponu od 33% do 66%;
- skupina proizvoda s malim udjelom, udio vrijednosti nabavki iz uvoza u ukupnim nabavkama proizvoda u rasponu od 0% do 33%.

Udio nabavki pojedinog proizvoda iz uvoza u ukupnim uvoznim nabavkama podijeljen je na tri skupine i to:

- skupina proizvoda s većim udjelom, udio vrijednosti nabavki proizvoda iz uvoza u ukupnim uvoznim nabavkama u rasponu od 3,4% do 5,2%;
- skupina proizvoda sa srednjim udjelom, udio vrijednosti nabavki proizvoda iz uvoza u ukupnim uvoznim nabavkama u rasponu od 1,7% do 3,4%;
- skupina proizvoda s manjim udjelom, udio vrijednosti nabavki proizvoda iz uvoza u ukupnim uvoznim nabavkama u rasponu od 0% do 1,7%.

⁵² 17 proizvoda koji čine prvih 10 proizvoda prema kriteriju udjela u vrijednosti ukupnih nabavki iz uvoza i prvih 10 proizvoda prema kriteriju udjela uvoza u ukupnim nabavkama proizvoda.

⁵³ To je juneće meso, svježe povrće, tjestenine i zamrznuta i konzervirana riba.

percipiranih kao kvalitetnijih može jeftinije nabaviti iz uvoza. Izraženija cjenovna prednost domaćih proizvoda zabilježena je samo kod piva.

Tablica 6.4.1.

OCJENA ODNOSA CIJENA I KVALITETE UVOZNIH I DOMAĆIH PROIZVODA TE RAZLOZI UVOZA PREMA PERCEPCIJI RESTORANA FIZIČKIH OSOBA U UZORKU

	ODNOS KVALITETE UVOZNOG I DOMAĆEG PROIZVODA (moguć jedan odgovor)			ODNOS CIJENE UVOZNOG I DOMAĆEG PROIZVODA (moguć jedan odgovor)			RAZLOZI UVOZA PROIZVODA (moguće više odgovora)			
	Uvozni proizvod kvalitativni	Podjednaka kvaliteta	Domaći proizvod kvalitativni	Uvozni proizvod jeftiniji	Podjednaka cijena	Domaći proizvod jeftiniji	Cijena	Kvaliteta	Pakiranje	Dostupnost/Bez supstituta
Pivo	32,7	34,6	32,7	17,7	36,5	45,8	18,0	50,0	16,0	38,0
Kava i slični napici	37,8	17,1	45,1	23,5	48,5	27,9	35,0	57,5	25,0	32,5
Ostale vrste ribe (zamrznuta i konzervirana)	23,8	25,0	51,3	68,9	17,6	13,5	81,7	16,7	20,0	53,3
Svježe povrće	4,9	11,1	84,0	47,8	26,1	26,1	80,6	12,9	22,6	48,4
Brašno, tjestenine i peciva	12,3	10,5	77,2	31,3	31,3	37,5	60,0	40,0	26,7	53,3
Deterdženti za pranje posuđa	51,9	24,0	24,0	35,9	47,6	16,5	56,0	66,7	10,7	36,0
Čaše (sve vrste staklenih čaša)	44,7	22,3	33,0	56,3	25,3	18,4	67,2	55,2	6,9	36,2
Juneće meso	0,0	6,3	93,8	45,6	30,9	23,5	74,1	0,0	14,8	33,3
Prirodni sokovi	51,9	17,3	30,9	21,9	39,7	38,4	17,1	54,3	28,6	40,0
Gazirani sokovi	45,2	17,2	37,6	27,9	39,5	32,6	30,6	51,0	12,2	18,4
Papirnate salvete	37,8	23,0	39,2	54,5	27,3	18,2	69,2	43,6	7,7	38,5
Pribor za jelo	42,7	21,3	36,0	51,8	32,5	15,7	73,6	52,8	9,4	37,7
Porculan i keramika (tanjuri, zdjele i sl.)	41,6	23,6	34,8	47,6	31,0	21,4	58,8	51,0	5,9	39,2
Deterdženti za odmašćivanje	54,2	20,8	25,0	38,7	40,9	20,4	48,4	64,1	15,6	32,8
Deterdženti za pranje rublja	50,0	20,2	29,8	33,3	44,4	22,2	47,1	62,7	15,7	37,3
Spužve i žice za pranje	38,0	29,6	32,4	42,6	36,8	20,6	55,0	62,5	15,0	37,5
Ostali materijal za čišćenje	40,3	29,2	30,6	32,4	42,6	25,0	50,0	59,1	15,9	45,5

Izvor: Anketa restorana fizičkih osoba, Institut za turizam, 2005.

Cijena se, kao prepoznatljiviji primarni razlog uvoza pojavljuje za pet proizvoda (zamrznuta i konzervirana riba, svježe povrće, juneće meso, papirnati ubrusi i pribor za jelo), iako je kod svih spomenutih proizvoda cijena, kao razlog uvoza, popraćena dostupnošću. Za one proizvode za koje primarni razlog uvoza nije cijena, pojavljuje se kvaliteta inozemnog proizvoda kao primarni razlog uvoza, ponovno popraćena dostupnošću proizvoda na domaćem tržištu. Pakiranje proizvoda, koje u sebi uključuje i konfekcioniranje, tj. prilagođenost ugostiteljstvu, kao potencijalno relevantan faktor poslovanja restorana, nije se nametnulo kao važniji faktor nabavke niti za jedan od najvažnijih uvoznih proizvoda.

Kvaliteta inozemnog proizvoda, praćena dostupnošću proizvoda na domaćem tržištu, bila je primarni razlog nabavke uvoznog piva, žestokih pića te gaziranih i prirodnih sokova za predstavnike barova, dok je kod sredstava za čišćenje i papirnatih ubrusa, kao primarni razlog navedena dostupnost proizvoda.

6.5. Dokumentacijski prilog

Tablica 6.5.1.

VRIJEDNOST UKUPNIH NABAVKI I NABAVKI IZ UVOZA POJEDNIH PROIZVODA I GRUPA PROIZVODA U SKUPINI 55.3. RESTORANI FIZIČKIH OSOBA

	Vrijednost nabavki proizvoda u 000 kn	Udio vrijednosti nabavki proizvoda u prihodu iz poslovanja u ugostiteljstvu u %	Vrijednost nabavki proizvoda iz uvoza 000 kn	Udio vrijednosti nabavki proizvoda iz uvoza u ukupnoj vrijednosti nabavki proizvoda u %	Udio vrijednosti nabavki proizvoda iz uvoza u prihodu iz poslovanja u ugostiteljstvu u %
HRANA - UKUPNO	244.566	25,0	20.842	8,5	2,1
Meso - UKUPNO	88.924	9,1	4.709	5,3	0,5
Juneće meso	21.462	2,2	2.003	9,3	0,2
Teleće meso	15.901	1,6	466	2,9	0,0
Janjeće meso	4.765	0,5	138	2,9	0,0
Svinjsko meso	24.451	2,5	1.389	5,7	0,1
Perad	10.328	1,1	349	3,4	0,0
Ostalo svježe i zamrznuto meso (divljač i sl.)	3.743	0,4	95	2,5	0,0
Suhomesnati i kobasičarski proizvodi	5.777	0,6	216	3,7	0,0
Ostalo konzervirano meso i mesne prerađevine	2.496	0,3	53	2,1	0,0
Riba - UKUPNO	43.580	4,5	4.416	10,1	0,5
Svježa riba	23.154	2,4	787	3,4	0,1
Plodovi mora (rakovi, školjke i sl.)	10.205	1,0	1.201	11,8	0,1
Ostale vrste ribe (zamrznuta i konzervirana)	10.221	1,0	2.428	23,8	0,2
Povrće - UKUPNO	25.121	2,6	2.787	11,1	0,3
Svježe povrće	19.923	2,0	2.274	11,4	0,2
Konzervirano i smrznuto povrće	4.057	0,4	472	11,6	0,0
Ostale vrste povrća	1.142	0,1	41	3,6	0,0
Voće - UKUPNO	9.641	1,0	1.475	15,3	0,2
Svježe voće	8.139	0,8	1.360	16,7	0,1
Ostalo voće	1.502	0,2	115	7,7	0,0
Brašno, tjestenine i peciva	24.556	2,5	2.087	8,5	0,2
Mlijeko i mliječni proizvodi	13.952	1,4	1.099	7,9	0,1
Ulje	12.490	1,3	986	7,9	0,1
Šećer	5.468	0,6	50	0,9	0,0
Kava i slični napici	10.518	1,1	2.564	24,4	0,3
Čaj	4.366	0,4	359	8,2	0,0
Ostali prehrambeni proizvodi	5.950	0,6	308	5,2	0,0
PIĆE - UKUPNO	86.229	8,8	8.662	10,0	0,9
Alkoholna pića - UKUPNO	50.125	5,1	4.936	9,8	0,5
Crna vina	8.535	0,9	245	2,9	0,0
Bijela vina	16.835	1,7	539	3,2	0,1
Ostala vina (rose, prošek i sl.)	1.686	0,2	32	1,9	0,0
Pjenušci	1.024	0,1	184	17,9	0,0
Pivo	14.267	1,5	2.850	20,0	0,3
Žestoka pića	4.668	0,5	893	19,1	0,1
Ostala alkoholna pića	3.110	0,3	194	6,2	0,0
Bezalkoholna pića - UKUPNO	36.104	3,7	3.726	10,3	0,4
Gazirani sokovi	11.796	1,2	1.687	14,3	0,2
Prirodni sokovi	7.819	0,8	1.841	23,6	0,2
Ostali sokovi	1.934	0,2	49	2,5	0,0
Voda gazirana	8.103	0,8	89	1,1	0,0
Voda prirodna	4.337	0,4	36	0,8	0,0
Ostala voda	666	0,1	4	0,7	0,0
Ostala bezalkoholna pića	1.449	0,1	19	1,3	0,0
SITNI INVENTAR - UKUPNO	24.298	2,5	7.412	30,5	0,8
Pribor za jelo	3.919	0,4	1.204	30,7	0,1
Čaše (sve vrste staklenih čaša)	5.876	0,6	2.059	35,0	0,2
Porculan i keramika (tanjuri, zdjele i sl.)	3.982	0,4	1.183	29,7	0,1
Plate (rostfrei i sl.)	1.717	0,2	324	18,9	0,0
Lonci, posude i sl.	1.849	0,2	382	20,7	0,0
Platnene salvete, stolnjaci, nadstolnjaci	2.942	0,3	400	13,6	0,0
Papimate salvete	2.591	0,3	1.569	60,6	0,2
Ostalo	1.422	0,1	292	20,5	0,0
SREDSTVA ZA ČIŠĆENJE - UKUPNO	14.109	1,4	5.198	36,8	0,5
Deterdženti za pranje rublja	3.438	0,4	867	25,2	0,1
Deterdženti za pranje posuda	4.962	0,5	2.075	41,8	0,2
Deterdženti za odmaščivanje	2.141	0,2	881	41,2	0,1
Spužve i žice za pranje	1.617	0,2	777	48,0	0,1
Ostali materijal za čišćenje	1.950	0,2	598	30,6	0,1
UNIFORME I RADNA ODJEĆA	6.637	0,7	346	5,2	0,0
OSTALE NABAVKE	16.068	1,6	12.678	78,9	1,3
SVEUKUPNO	391.907	40,1	55.138	14,1	5,6

Izvor: Anketa restorana fizičkih osoba, Institut za turizam, 2005.

Tablica 6.5.2.
**VRIJEDNOST UKUPNIH NABAVKI I NABAVKI IZ UVOZA POJEDNIH PROIZVODA
 I GRUPE PROIZVODA U SKUPINI 55.4. BAROVI FIZIČKIH OSOBA**

	Vrijednost nabavki proizvoda u 000 kn	Udio vrijednosti nabavki proizvoda u prihodu iz poslovanja u ugostiteljstvu u %	Vrijednost nabavki proizvoda iz uvoza 000 kn	Udio vrijednosti nabavki proizvoda iz uvoza u ukupnoj vrijednosti nabavki proizvoda u %	Udio vrijednosti nabavki proizvoda iz uvoza u prihodu iz poslovanja u ugostiteljstvu u %
HRANA - UKUPNO	183.687	9,5	7.559	4,1	0,4
Voće - UKUPNO	4.950	0,3	268	5,4	0,0
Svježe voće	4.084	0,2	268	6,6	0,0
Ostalo voće	866	0,0	0	0,0	0,0
Brašno, tjestenine i peciva	5.188	0,3	0	0,0	0,0
Mlijeko i mliječni proizvodi	29.700	1,5	849	2,9	0,0
Ulje	4.554	0,2	0	0,0	0,0
Šećer	24.948	1,3	0	0,0	0,0
Kava i slični napici	86.725	4,5	6.442	7,4	0,3
Čaj	22.869	1,2	0	0,0	0,0
Ostali prehrambeni proizvodi	4.752	0,2	0	0,0	0,0
PIĆE - UKUPNO	397.798	20,7	42.292	10,6	2,2
Alkoholna pića - UKUPNO	174.045	9,0	22.783	13,1	1,2
Crna vina	18.037	0,9	618	3,4	0,0
Bijela vina	31.855	1,7	273	0,9	0,0
Ostala vina (rose, prošek i sl.)	3.323	0,2	9	0,3	0,0
Pjenušci	1.345	0,1	36	2,7	0,0
Pivo	77.687	4,0	14.849	19,1	0,8
Žestoka pića	30.273	1,6	6.245	20,6	0,3
Ostala alkoholna pića	11.524	0,6	752	6,5	0,0
Bezalkoholna pića - UKUPNO	223.753	11,6	19.509	8,7	1,0
Gazirani sokovi	83.300	4,3	12.019	14,4	0,6
Prirodni sokovi	54.468	2,8	7.236	13,3	0,4
Ostali sokovi	12.402	0,6	35	0,3	0,0
Voda gazirana	33.947	1,8	0	0,0	0,0
Voda prirodna	20.138	1,0	0	0,0	0,0
Ostala voda	5.626	0,3	0	0,0	0,0
Ostala bezalkoholna pića	13.873	0,7	218	1,6	0,0
SITNI INVENTAR - UKUPNO	49.204	2,6	13.707	27,9	0,7
Pribor za jelo	2.169	0,1	666	30,7	0,0
Čaše (sve vrste staklenih čaša)	20.040	1,0	6.699	33,4	0,3
Porculan i keramika (tanjuri, zdjele i sl.)	8.226	0,4	2.280	27,7	0,1
Plate (rostfrei i sl.)	299	0,0	57	18,9	0,0
Lonci, posude i sl.	897	0,0	185	20,7	0,0
Platnene salvete, stolnjaci, nadstolnjaci	7.179	0,4	969	13,5	0,1
Papirate salvete	748	0,0	453	60,6	0,0
Ostalo	9.646	0,5	2.398	24,9	0,1
SREDSTVA ZA ČIŠĆENJE - UKUPNO	27.324	1,4	10.392	38,0	0,5
Deterdženti za pranje rublja	3.478	0,2	994	28,6	0,1
Deterdženti za pranje posuđa	13.579	0,7	5.679	41,8	0,3
Deterdženti za odmašćivanje	1.573	0,1	648	41,2	0,0
Spužve i žice za pranje	2.939	0,2	1.411	48,0	0,1
Ostali materijal za čišćenje	5.755	0,3	1.661	28,9	0,1
UNIFORME I RADNA ODJEVA	6.237	0,3	45	0,7	0,0
OSTALE NABAVKE	28.760	1,5	22.692	78,9	1,2
SVEUKUPNO	693.011	36,0	96.687	14,0	5,0

Izvor: Anketa barova fizičkih osoba, Institut za turizam, 2005.

Tablica 6.5.3.
VRIJEDNOST NABAVKI PROIZVODA IZ UVOZA PREMA UDJELU U UKUPNIM NABAVKAMA I PREMA UDJELU U UKUPNIM NABAVKAMA PROIZVODA ZA OBJEKTE U SKUPINI 55.3. RESTORANI FIZIČKIH OSOBA

	Vrijednost nabavki proizvoda u 000 kn	Udio vrijednosti nabavki proizvoda u prihodu iz poslovanja u ugostiteljstvu u %	Vrijednost nabavki proizvoda iz uvoza u 000 kn	Udio vrijednosti nabavki proizvoda iz uvoza u ukupnoj vrijednosti nabavki proizvoda u %	Udio vrijednosti nabavki proizvoda iz uvoza u prihodu iz poslovanja u ugostiteljstvu u %	Rang prema udjelu vrijednosti nabavke proizvoda iz uvoza u prihodu iz poslovanja	Rang prema udjelu vrijednosti nabavke proizvoda iz uvoza u ukupnim nabavkama proizvoda
Pivo	14.267	1,5	2.850	20,0	0,29	1	15
Kava i slični napici	10.518	1,1	2.564	24,4	0,26	2	10
Ostale vrste ribe (zamrznuta i konzervirana)	10.221	1,0	2.428	23,8	0,25	3	11
Svježe povrće	19.923	2,0	2.274	11,4	0,23	4	24
Brašno, tjestenine i peciva	24.556	2,5	2.087	8,5	0,21	5	26
Deterdženti za pranje posuđa	4.962	0,5	2.075	41,8	0,21	6	3
Čaše (sve vrste staklenih čaša)	5.876	0,6	2.059	35,0	0,21	7	5
Juneće meso	21.462	2,2	2.003	9,3	0,20	8	25
Prirodni sokovi	7.819	0,8	1.841	23,6	0,19	9	12
Gazirani sokovi	11.796	1,2	1.687	14,3	0,17	10	20
Papirne salvete	2.591	0,3	1.569	60,6	0,16	11	1
Svinjsko meso	24.451	2,5	1.389	5,7	0,14	12	32
Svježe voće	8.139	0,8	1.360	16,7	0,14	13	19
Pribor za jelo	3.919	0,4	1.204	30,7	0,12	14	6
Plodovi mora (rakovi, školjke i sl.)	10.205	1,0	1.201	11,8	0,12	15	22
Porculan i keramika (tanjuri, zdjele i sl.)	3.982	0,4	1.183	29,7	0,12	16	8
Mlijeko i mliječni proizvodi	13.952	1,4	1.099	7,9	0,11	17	29
Ulje	12.490	1,3	986	7,9	0,10	18	28
Žestoka pića	4.668	0,5	893	19,1	0,09	19	16
Deterdženti za odmašćivanje	2.141	0,2	881	41,2	0,09	20	4
Deterdženti za pranje rublja	3.438	0,4	867	25,2	0,09	21	9
Svježa riba	23.154	2,4	787	3,4	0,08	22	37
Spužve i žice za pranje	1.617	0,2	777	48,0	0,08	23	2
Ostali materijal za čišćenje	1.950	0,2	598	30,6	0,06	24	7
Bijela vina	16.835	1,7	539	3,2	0,06	25	39
Konzervirano i smrznuto povrće	4.057	0,4	472	11,6	0,05	26	23
Teleće meso	15.901	1,6	466	2,9	0,05	27	40
Platnene salvete, stolnjaci, nadstolnjaci	2.942	0,3	400	13,6	0,04	28	21
Lonci, posude i sl.	1.849	0,2	382	20,7	0,04	29	13
Čaj	4.366	0,4	359	8,2	0,04	30	27
Perad	10.328	1,1	349	3,4	0,04	31	38
Uniforme i radna odjeća	6.637	0,7	346	5,2	0,04	32	33
Plate (rostfrei i sl.)	1.717	0,2	324	18,9	0,03	33	17
Ostali prehrambeni proizvodi	5.950	0,6	308	5,2	0,03	34	34
Ostali sitni inventar	1.422	0,1	292	20,5	0,03	35	14
Crna vina	8.535	0,9	245	2,9	0,03	36	42
Suhomesnati i kobasičarski proizvodi	5.777	0,6	216	3,7	0,02	37	35
Ostala alkoholna pića	3.110	0,3	194	6,2	0,02	38	31
Pjenušci	1.024	0,1	184	17,9	0,02	39	18
Janjeće meso	4.765	0,5	138	2,9	0,01	40	41
Ostalo voće (konzervirano i zamrznuto)	1.502	0,2	115	7,7	0,01	41	30
Voda gazirana	8.103	0,8	89	1,1	0,01	42	47
Ostalo konzervirano meso i mesne prerađevine	2.496	0,3	53	2,1	0,01	43	44
Šećer	5.468	0,6	50	0,9	0,01	44	48
Ostali sokovi	1.934	0,2	49	2,5	0,00	45	43
Ostale vrste povrća	1.142	0,1	41	3,6	0,00	46	36
Voda prirodna	4.337	0,4	36	0,8	0,00	47	49
Ostala vina (rose, prošek i sl.)	1.686	0,2	32	1,9	0,00	48	45
Ostala bezalkoholna pića	1.449	0,1	19	1,3	0,00	49	46
Ostala voda	666	0,1	4	0,7	0,00	50	50

Izvor: Anкета restorana fizičkih osoba, Institut za turizam, 2005.

Tablica 6.5.4.
VRIJEDNOST NABAVKI PROIZVODA IZ UVOZA PREMA UDJELU U UKUPNIM NABAVKAMA I PREMA UDJELU U UKUPNIM NABAVKAMA PROIZVODA ZA OBJEKTE U SKUPINI 55.4. BAROVI FIZIČKIH OSOBA

	Vrijednost nabavki proizvoda u 000 kn	Udio vrijednosti nabavki proizvoda u prihodu iz poslovanja u ugostiteljstvu u %	Vrijednost nabavki proizvoda iz uvoza u 000 kn	Udio vrijednosti nabavki proizvoda iz uvoza u ukupnoj vrijednosti nabavki proizvoda u %	Udio vrijednosti nabavki proizvoda iz uvoza u prihodu iz poslovanja u ugostiteljstvu u %	Rang prema udjelu vrijednosti nabavke proizvoda iz uvoza u prihodu iz poslovanja	Rang prema udjelu vrijednosti nabavke proizvoda iz uvoza u ukupnim nabavkama proizvoda
Pivo	77.687	4,0	14.849	19,1	0,8	1	13
Gazirani sokovi	83.300	4,3	12.019	14,4	0,6	2	15
Prirodni sokovi	54.468	2,8	7.236	13,3	0,4	3	17
Čaše (sve vrste staklenih čaša)	20.040	1,0	6.699	33,4	0,3	4	5
Kava i slični napici	86.725	4,5	6.442	7,4	0,3	5	18
Žestoka pića	30.273	1,6	6.245	20,6	0,3	6	12
Deterdženti za pranje posuđa	13.579	0,7	5.679	41,8	0,3	7	3
Ostali sitni inventar	9.646	0,5	2.398	24,9	0,1	8	10
Porculan i keramika (tanjuri, zdjele i sl.)	8.226	0,4	2.280	27,7	0,1	9	9
Ostali materijal za čišćenje	5.755	0,3	1.661	28,9	0,1	10	7
Spužve i žice za pranje	2.939	0,2	1.411	48,0	0,1	11	2
Deterdženti za pranje rublja	3.478	0,2	994	28,6	0,1	12	8
Platnene salvete, stolnjaci, nadstolnjaci	7.179	0,4	969	13,5	0,1	13	16
Mlijeko i mliječni proizvodi	29.700	1,5	849	2,9	0,0	14	22
Ostala alkoholna pića	11.524	0,6	752	6,5	0,0	15	20
Pribor za jelo	2.169	0,1	666	30,7	0,0	16	6
Deterdženti za odmašćivanje	1.573	0,1	648	41,2	0,0	17	4
Crna vina	18.037	0,9	618	3,4	0,0	18	21
Papirnate salvete	748	0,0	453	60,6	0,0	19	1
Bijela vina	31.855	1,7	273	0,9	0,0	20	25
Svježe voće	4.084	0,2	268	6,6	0,0	21	19
Ostala bezalkoholna pića	13.873	0,7	218	1,6	0,0	22	24
Lonci, posude i sl.	897	0,0	185	20,7	0,0	23	11
Plate (rostfrei i sl.)	299	0,0	57	18,9	0,0	24	14
Uniforme i radna odjeća	6.237	0,3	45	0,7	0,0	25	26
Pjenušci	1.345	0,1	36	2,7	0,0	26	23
Ostali sokovi	12.402	0,6	35	0,3	0,0	27	27
Ostala vina (rose, prošek i sl.)	3.323	0,2	9	0,3	0,0	28	28
Ostalo voće	866	0,0	0	0,0	0,0	29	29
Brašno, tjestenine i peciva	5.188	0,3	0	0,0	0,0	30	30
Ulje	4.554	0,2	0	0,0	0,0	31	31
Šećer	24.948	1,3	0	0,0	0,0	32	32
Čaj	22.869	1,2	0	0,0	0,0	33	33
Ostali prehrambeni proizvodi	4.752	0,2	0	0,0	0,0	34	34
Voda gazirana	33.947	1,8	0	0,0	0,0	35	35
Voda prirodna	20.138	1,0	0	0,0	0,0	36	36
Ostala voda	5.626	0,3	0	0,0	0,0	37	37

Izvor: Anketa barova fizičkih osoba, Institut za turizam, 2005.

Tablica 6.5.5.
Ocjena odnosa cijena i kvalitete uvoznih i domaćih proizvoda te razlozi uvoza za subjekte iz skupine 55.3.
RESTORANI FIZIČKIH OSOBA

	ODNOS KVALITETE UVOZNOG I DOMAĆEG PROIZVODA (mogući jedan odgovor)			ODNOS CIJENE UVOZNOG I DOMAĆEG PROIZVODA (mogući jedan odgovor)			RAZLOZI UVOZA PROIZVODA (moguće više odgovora)			
	Uvozni proizvod kvalitetniji	Podjednaka kvaliteta	Domaći proizvod kvalitetniji	Uvozni proizvod jeftiniji	Podjednaka cijena	Domaći proizvod jeftiniji	Cijena	Kvaliteta	Pakiranje	Dostupnost/ Bez supstituta
Pivo	32,7	34,6	32,7	17,7	36,5	45,8	18,0	50,0	16,0	38,0
Kava i slični napici	37,8	17,1	45,1	23,5	48,5	27,9	35,0	57,5	25,0	32,5
Ostale vrste ribe (zamrznuta i konzervirana)	23,8	25,0	51,3	68,9	17,6	13,5	81,7	16,7	20,0	53,3
Svježe povrće	4,9	11,1	84,0	47,8	26,1	26,1	80,6	12,9	22,6	48,4
Brašno, tjestenine i peciva	12,3	10,5	77,2	31,3	31,3	37,5	60,0	40,0	26,7	53,3
Deterdženti za pranje posuđa	51,9	24,0	24,0	35,9	47,6	16,5	56,0	66,7	10,7	36,0
Čaše (sve vrste staklenih čaša)	44,7	22,3	33,0	56,3	25,3	18,4	67,2	55,2	6,9	36,2
Juneće meso	0,0	6,3	93,8	45,6	30,9	23,5	74,1	0,0	14,8	33,3
Prirodni sokovi	51,9	17,3	30,9	21,9	39,7	38,4	17,1	54,3	28,6	40,0
Gazirani sokovi	45,2	17,2	37,6	27,9	39,5	32,6	30,6	51,0	12,2	18,4
Papirnate salvete	37,8	23,0	39,2	54,5	27,3	18,2	69,2	43,6	7,7	38,5
Svinjsko meso	1,5	10,4	88,1	46,2	30,8	23,1	75,0	0,0	18,8	37,5
Svježe voće	3,9	18,2	77,9	53,1	32,8	14,1	73,7	2,6	18,4	63,2
Pribor za jelo	42,7	21,3	36,0	51,8	32,5	15,7	73,6	52,8	9,4	37,7
Plodovi mora (rakovi, školjke i sl.)	10,2	15,3	74,6	47,1	35,3	17,6	79,2	12,5	33,3	66,7
Porculan i keramika (tanjuri, zdjele i sl.)	41,6	23,6	34,8	47,6	31,0	21,4	58,8	51,0	5,9	39,2
Mlijeko i mliječni proizvodi	0,0	10,9	89,1	30,0	48,0	22,0	85,7	7,1	21,4	35,7
Ulje	3,4	15,5	81,0	31,8	43,2	25,0	53,8	15,4	30,8	46,2
Žestoka pića	37,3	36,3	26,5	20,8	34,4	44,8	18,3	50,0	8,3	21,7
Deterdženti za odmašćivanje	54,2	20,8	25,0	38,7	40,9	20,4	48,4	64,1	15,6	32,8
Deterdženti za pranje rublja	50,0	20,2	29,8	33,3	44,4	22,2	47,1	62,7	15,7	37,3
Svježa riba	0,0	5,3	94,7	40,4	25,5	34,0	81,8	0,0	36,4	54,5
Spužve i žice za pranje	38,0	29,6	32,4	42,6	36,8	20,6	55,0	62,5	15,0	37,5
Ostali materijal za čišćenje	40,3	29,2	30,6	32,4	42,6	25,0	50,0	59,1	15,9	45,5
Bijela vina	11,6	14,5	73,9	30,4	35,7	33,9	53,8	23,1	0,0	15,4
Konzervirano i smrznuto povrće	16,2	20,6	63,2	50,9	32,1	17,0	67,6	24,3	27,0	64,9
Teleće meso	0,0	6,6	93,4	51,0	29,4	19,6	64,3	0,0	21,4	50,0
Platnene salvete, stolnjaci, nadstolnjaci	25,7	25,7	48,6	47,6	31,7	20,6	71,9	50,0	9,4	34,4
Lonci, posude i sl.	41,5	24,4	34,1	53,3	30,7	16,0	63,0	52,2	6,5	37,0
Čaj	9,4	21,9	68,8	18,0	56,0	26,0	38,9	50,0	27,8	55,6
Perad	6,9	13,8	79,3	45,8	22,9	31,3	86,7	0,0	33,3	53,3
Uniforme i radna odjeća	9,1	20,5	70,5	17,1	41,5	41,5	57,1	42,9	0,0	42,9
Plate (rostfrei i sl.)	40,5	22,8	36,7	56,2	28,8	15,1	66,7	51,1	8,9	37,8
Ostali prehrambeni proizvodi	9,8	23,5	66,7	23,8	57,1	19,0	33,3	33,3	16,7	38,9
Ostali sitni inventar	34,0	31,9	34,0	47,6	28,6	23,8	65,4	61,5	7,7	38,5
Crna vina	10,6	19,7	69,7	39,0	30,5	30,5	50,0	28,6	0,0	21,4
Suhomesnati i kobasičarski proizvodi	2,2	13,0	84,8	37,1	28,6	34,3	100,0	0,0	44,4	44,4
Ostala alkoholna pića	29,3	32,8	37,9	12,0	42,0	46,0	27,3	54,5	9,1	13,6
Pjenušci	46,7	26,7	26,7	31,4	41,2	27,5	28,6	48,6	11,4	42,9
Janjeće meso	0,0	8,9	91,1	55,3	34,2	10,5	100,0	0,0	20,0	40,0
Ostalo voće	2,3	40,9	56,8	47,2	41,7	11,1	64,0	4,0	24,0	68,0
Voda gazirana	4,8	15,9	79,4	19,2	34,6	46,2	33,3	33,3	16,7	16,7
Ostalo konzervirano meso i mesne prerađevine	6,5	19,4	74,2	42,9	38,1	19,0	100,0	0,0	33,3	50,0
Šećer	1,9	14,8	83,3	16,7	52,4	31,0	50,0	25,0	25,0	33,3
Ostali sokovi	6,4	36,2	57,4	23,8	45,2	31,0	46,2	30,8	7,7	38,5
Ostale vrste povrća	2,9	14,3	82,9	56,5	30,4	13,0	90,0	10,0	20,0	80,0
Voda prirodna	3,5	12,3	84,2	22,2	33,3	44,4	50,0	0,0	0,0	25,0
Ostala vina (rose, prošek i sl.)	12,8	23,4	63,8	28,2	53,8	17,9	36,4	45,5	0,0	27,3
Ostala bezalkoholna pića	20,0	25,0	55,0	17,2	48,3	34,5	8,3	58,3	16,7	33,3
Ostala voda	3,6	25,0	71,4	21,7	30,4	47,8	0,0	0,0	50,0	0,0

Izvor: Anкета restorana fizičkih osoba, Institut za turizam, 2005.

7. UVOZ U PRIVATNI SMJEŠTAJ

7.1. Privatni smještaj

Građani koji su u 2004. godini pružali ugostiteljske usluge ostvarili su promet od 1,32 milijarde kuna, odnosno prihod od 1,26 milijardi kuna, ostvarujući oko 10% ukupnog prihoda ugostiteljstva (područja H Hoteli i restorani i privatnog smještaja). Prema vrsti usluge, 94% prihoda odnosilo se na usluge smještaja, a 6% na usluge hrane i pića⁵⁴.

7.2. Metodologija procjene uvoza

Metodologija procjene vrijednosti uvoznih proizvoda u ukupnim nabavkama materijala, sirovina, rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba u privatnom smještaju slijedi pristup primijenjen kod istraživanja hotelskih poduzeća te restorana i barova fizičkih osoba.

Uzorak

Objekti privatnog smještaja su objekti u kojima se iznajmljuju sobe i/ili apartmani te seoska domaćinstva. Zbog pretpostavke da se potrošnja proizvoda za poslovanje privatnog smještaja po ležaju ne razlikuje značajno između različitih smještaja, veličina uzorka iznosila je 110 objekata privatnog smještaja, od toga 100 na obali i na otocima (po 20 objekata u Istarskoj, Primorsko-goranskoj i Splitsko-dalmatinskoj županiji te po 10 objekata u Zadarskoj, Ličko-senjskoj, Šibensko-kninskoj i Dubrovačko-neretvanskoj) i 10 u unutrašnjosti.

Sadržaj istraživanja

Sadržaj istraživanja je skraćen i pojednostavljen u odnosu na istraživanje u hotelskim poduzećima, restoranima i barovima prvenstveno zbog nepostojanja službenih podataka o ukupnim prihodima i nabavkama materijala, sirovina, rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba u privatnom smještaju potrebnih za ekspanziju rezultata na sve subjekte. Glavne grupe proizvoda kao i proizvodi pojedinačno, koji su najvažniji za poslovanje privatnog smještaja obuhvaćale su: (1) hranu, (2) piće, (3) tekstilne proizvode, (4) higijenske proizvode, (5) sredstva za čišćenje i (6) ostale nabavke.

Istraživanjem su prikupljane informacije o vrsti usluge koju privatni smještaj nudi gostima (samo noćenje ili noćenje uz uslugu hrane), prosječnim troškovima smještaja i hrane po gostu i noćenju te proizvodima koji se koriste u poslovanju privatnog smještaja i izvoru nabave pojedinog proizvoda (vlastita proizvodnja, domaći proizvod ili uvozni proizvod).

Način provođenja terenskog istraživanja

Za terenski dio istraživanja bila je angažirana turistička agencija Adriatica.net zbog poznavanja i raspolaganja podacima o ponuđačima privatnog smještaja. Terensko se istraživanje provodilo tijekom rujna 2005. godine, metodom telefonske ankete, a intervjuirali su se građani/iznajmljivači privatnog smještaja. Osim upitnika, za anketiranje su bila pripremljena i detaljna uputstva za ispunjavanje upitnika.

Ostvareni povrat

Prikupljeno je ukupno 109 pravilno ispunjenih upitnika, što predstavlja gotovo 100%-tni povrat planiranog uzorka.

Procjena veličine uvoza u privatnom smještaju

Procjena veličine uvoza u privatnom smještaju obuhvatila je sljedeće korake:

---

⁵⁴ Promet privatnog smještaja od ugostiteljstva u 2004. godini izračunat je na temelju registriranog broja noćenja u 2004. godini (DZS) i procjene prosječne dnevne potrošnje (prosječnih dnevnih izdataka za smještaj i usluge hrane i pića u okviru smještaja) turista u privatnom smještaju u četiri ljetna mjeseca 2004. godine na području sedam obalnih županija (TOMAS Ljeto 2004 – Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj, Institut za turizam, 2005.). Prema istraživanju TOMAS Ljeto 2004, u 2004. godini, 24,5% turista u privatnom smještaju koristilo je usluge hrane u okviru smještaja (14,6% samo doručak, 6,6% uslugu polupansiona i 3,3% uslugu punog pansiona).

- prihod iz poslovanja od ugostiteljstva privatnog smještaja dobiven je na temelju registriranog broja noćenja i procjene prosječne dnevne potrošnje iz istraživanja TOMAS Ljeto 2004 te procjene obuhvata građana u sustavu poreza na dodanu vrijednost⁵⁵;
- vrijednost ukupnih troškova nabavki materijala, sirovina, rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba izvedena je na temelju (1) registriranog broja noćenja u privatnom smještaju, (2) strukture usluga u privatnom smještaju prema rezultatima istraživanja TOMAS Ljeto 2004 i (3) ekspertne procjene troška smještaja i hrane po gostu i noćenju⁵⁶;
- struktura troškova nabavki materijala, sirovina, rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba definirana je ekspertnom procjenom na temelju strukture potrošnje roba u kućanstvu i strukture ponude hrane i pića u privatnom smještaju;
- procjena veličine vrijednosti uvoznih proizvoda u privatnom smještaju izvedena je na temelju udjela uvoznih proizvoda dobivenog uzorkom i procijenjene vrijednosti nabavki pojedinih proizvoda i grupa proizvoda.

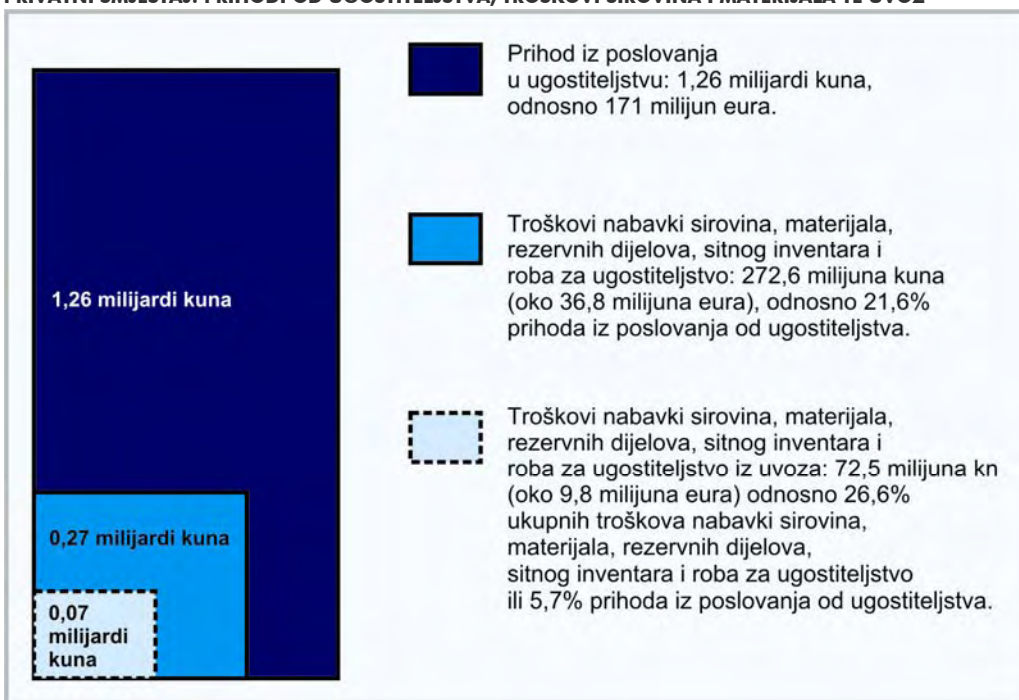
7.3. Veličina uvoza

U privatnom smještaju ostvareno je tijekom 2004. godine 1,26 milijardi kuna prihoda pružanjem ugostiteljskih usluga. Procjenjuje se da su prihodi od ugostiteljstva tijekom 2004. godine angažirali:

- nabavke sirovina i materijala te rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba u vrijednosti od 272,6 milijuna kuna, odnosno 21,6% prihoda iz poslovanja od ugostiteljstva;
- nabavke sirovina i materijala te rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba iz inozemstva u vrijednosti od 72,5 milijuna kuna, odnosno 26,6% ukupnih nabavki sirovina i materijala te rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba ili 5,7% prihoda iz poslovanja od ugostiteljstva.

Slika 7.3.1.

PRIVATNI SMJEŠTAJ: PRIHODI OD UGOSTITELJSTVA, TROŠKOVI SIROVINA I MATERIJALA TE UVOZ

Izvor: Anкета građana/pružatelja usluga privatnog smještaja; TOMAS Ljeto 2004 – Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj, Institut za turizam, 2005.; procjene Instituta za turizam.

Struktura vrsta usluga u privatnom smještaju odražava se u strukturi nabavki sirovina, materijala, rezervnih dijelova, sitnog inventara te roba tako da troškovi hrane i napitaka čine 17,5% ukupnih

⁵⁵ Prosječan iznos poreza na dodanu vrijednost izračunat je na temelju pretpostavke da je 20% građana/pružatelja ugostiteljskih usluga u sustavu poreza na dodanu vrijednost.

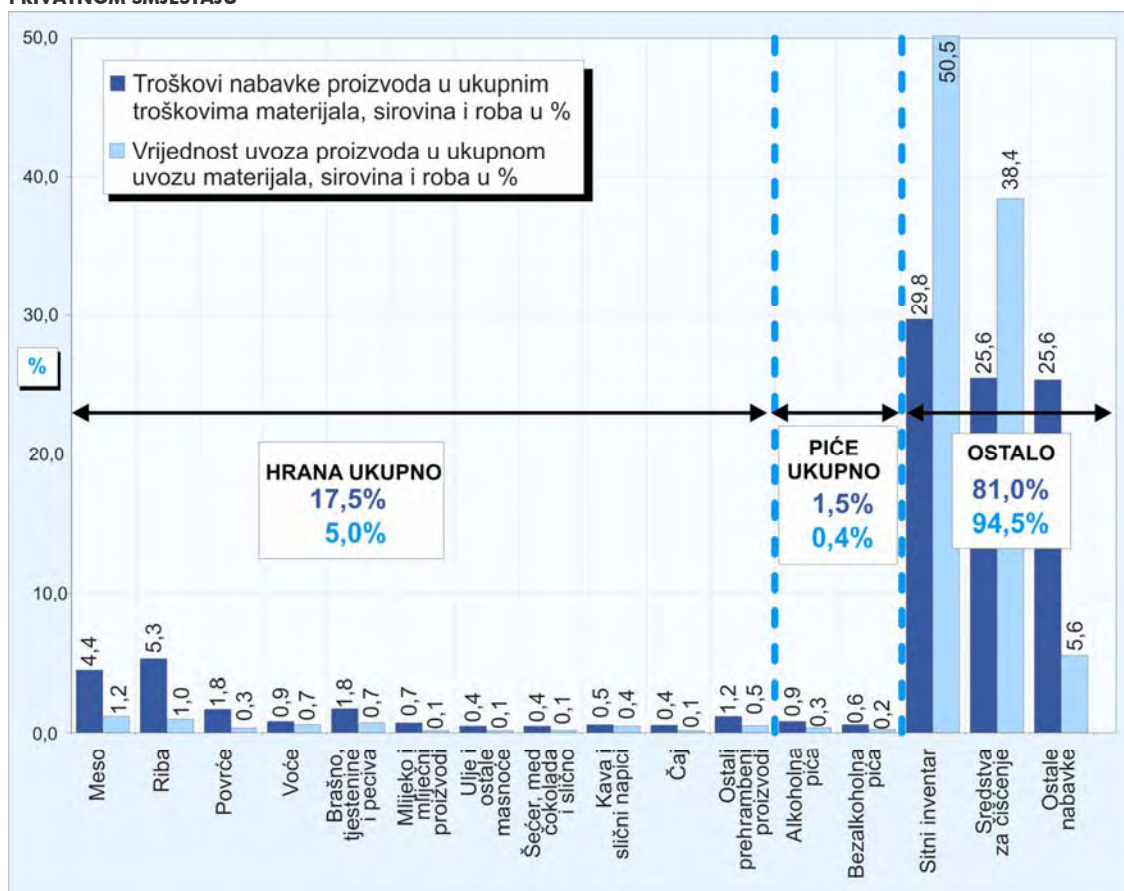
⁵⁶ Podatak o prosječnom trošku smještaja i hrane po gostu i noćenju bio je obuhvaćen sadržajem upitnika, međutim zbog malog upitnika na kojem su navedeni podaci bili ispunjeni i procjene da je pouzdanost podataka izrazito mala zbog poteškoća koje su ispitanici imali procjenjujući navedene troškove i zamijećene izrazito velike varijacije u dobivenim odgovorima, oni se nisu koristili u daljnjoj analizi.

nabavki, pića 1,5%, a nabavke ostalih proizvoda 81,0% (sitni inventar, sredstva za čišćenje, tekstilne i higijenske proizvode i ostale nabavke).

Odnos između udjela vrijednosti nabavki uvoznog proizvoda u ukupnim uvoznim nabavkama te udjela vrijednosti nabavki pojedinog proizvoda u ukupnim nabavkama, pokazuje da se prehrambeni proizvodi iz uvoza (udio u ukupnim nabavkama 17,5%, udio u uvozu 5,0%) i piće iz uvoza (udio u ukupnim nabavkama 1,5%, udio u uvozu 0,4%) ispodprosječno nabavljaju, dok se iznadprosječno iz uvoza nabavljaju ostali proizvodi (udio u ukupnim nabavkama 81,0%, a udio u uvozu 94,5%). Od prehrambenih proizvoda sa značajnijim udjelom proizvoda iz uvoza može se izdvojiti konzervirano voće i proizvodi od konzerviranog voća (od ukupnih nabavki oko 58% je iz uvoza), neka alkoholna pića (41% iz uvoza), zamrznuta riba (38% iz uvoza), plodovi mora (25% iz uvoza), tjestenine (24% iz uvoza) te kava (22% iz uvoza).

Slika 7.3.2.

UDJELI TROŠKOVA POJEDINIH SKUPINA PROIZVODA U UKUPNIM TROŠKOVIMA MATERIJALA, SIROVINA, SITNOG INVENTARA I ROBA I UDJELI UVOZA U TROŠKOVIMA UKUPNOG UVOZA MATERIJALA, SIROVINA, ROBE I SITNOG INVENTARA U 2004. GODINI U PRIVATNOM SMJEŠTAJU⁵⁷

Izvor: Anкета građana/pružatelja usluga privatnog smještaja; TOMAS Ljeto 2004 – Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj, Institut za turizam, 2005.; procjene Instituta za turizam.

Izraženija zastupljenost domaćih proizvoda u hrani i piću u odnosu na ostale analizirane subjekte ugostiteljstva (hotelska poduzeća, restorane i barove) posljedica je, s jedne strane, gotovo isključive nabavke proizvoda i roba putem maloprodaje, a s druge strane, korištenja proizvoda iz vlastite proizvodnje, koji karakteriziraju ovu vrstu ugostiteljskih objekata. Proizvodi koji se dijelom proizvode u vlastitoj/naturalnoj proizvodnji uključuju maslinovo ulje (31% ukupnih nabavki je iz vlastite proizvodnje), žestoka pića (29%), vino (28%), svježe povrće (23%), jaja (17%), marmeladu, pekmez i džem (15%), konzervirano povrće (14%), svježe voće (12%), svježju ribu (9%), kruh i peciva (9%), suhomesnate i kobasičarske proizvode (8%) te različite vrste tjestenina (7%). Manje od 5% ukupnih nabavki svježeg i zamrznutog mesa, brašna, meda i sokova je također iz vlastite proizvodnje (tablica 7.4.3. u dokumentacijskom prilogu).

⁵⁷ Struktura pojedinačnih proizvoda koji se koriste u privatnom smještaju, ovisno o vrsti usluge, prikazana je u tablici 7.4.2. u dokumentacijskom prilogu.

7.4. Dokumentacijski prilog

Tablica 7.4.1.

**VRIJEDNOST UKUPNIH NABAVKI I NABAVKI IZ UVOZA POJEDINIH PROIZVODA
I GRUPA PROIZVODA U PRIVATNOM SMJEŠTAJU**

	Vrijednost nabavki proizvoda u kn	Udio vrijednosti nabavki proizvoda u prihodu iz poslovanja u ugostiteljstvu u %	Vrijednost nabavki proizvoda iz uvoza u kn	Udio vrijednosti nabavki proizvoda iz uvoza u ukupnoj vrijednosti nabavki proizvoda u %	Udio vrijednosti nabavki proizvoda iz uvoza u prihodu iz poslovanja u ugostiteljstvu u %
HRANA - UKUPNO	47.749.807	3,8	3.649.040	7,6	0,3
Meso	11.937.452	0,9	835.622	7,0	0,07
Riba	14.324.942	1,1	716.247	5,0	0,06
Povrće	4.774.981	0,4	238.749	5,0	0,02
Voće	2.387.490	0,2	477.498	20,0	0,04
Brašno, tjestenine i peciva	4.774.981	0,4	477.498	10,0	0,04
Mlijeko i mliječni proizvodi	1.909.992	0,2	95.500	5,0	0,01
Ulje i ostale masnoće	954.996	0,1	38.200	4,0	0,00
Šećer, med, čokolada isl.	954.996	0,1	47.750	5,0	0,00
Kava i slični napici	1.432.494	0,1	315.149	22,0	0,02
Čaj	954.996	0,1	72.580	7,6	0,01
Ostali prehrambeni proizvodi	3.342.486	0,3	334.249	10,0	0,03
PIĆE - UKUPNO	4.023.206	0,3	321.856	8,0	0,0
Alkoholna pića	2.413.924	0,2	193.114	8,0	0,02
Bezalkoholna pića	1.609.282	0,1	128.743	8,0	0,01
OSTALE NABAVKE - UKUPNO	220.845.949	17,5	68.500.496	31,0	5,4
Sitni inventar	81.271.775	6,4	36.572.299	45,0	2,90
Sredstva za čišćenje	69.661.522	5,5	27.864.609	40,0	2,21
Ostale nabavke	69.912.652	5,5	4.063.589	5,8	0,32
SVEUKUPNO	272.618.961	21,6	72.471.393	26,6	5,7

Izvor: Anketa građana/pružatelja usluga privatnog smještaja; TOMAS Ljeto 2004 – Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj, Institut za turizam, 2005.; procjene Instituta za turizam.

Tablica 7.4.2.
PROIZVODI I ROBE KOJE SE KORISTE U POSLOVANJU PRIVATNOG SMJEŠTAJA PREMA VRSTI USLUGE

PROIZVOD	VRSTA USLUGE U PRIVATNOM SMJEŠTAJU					
	Ukupno (N=109)		Samo usluge smještaja (N=38)		Usluge smještaja i hrane (N=71)	
	n	%	n	%	n	%
Svježe i zamrznuto meso	44	40,4	2	5,3	42	59,2
Suhomesnati i kobasičarski proizvodi	63	57,8	2	5,3	61	85,9
Ostalo konzervirano meso i mesne prerađevine	16	14,7	.	.	16	22,5
Svježa riba	44	40,4	3	7,9	41	57,7
Zamrznuta riba	11	10,1	.	.	11	15,5
Konzervirana riba	5	4,6	.	.	5	7,0
Plodovi mora (rakovi, školjke i sl).	17	15,6	1	2,6	16	22,5
Svježe povrće	60	55,0	3	7,9	57	80,3
Zamrznuto povrće	10	9,2	.	.	10	14,1
Konzervirano povrće	7	6,4	.	.	7	9,9
Svježe voće	60	55,0	1	2,6	59	83,1
Konzervirano voće i proizvodi od konzerviranog voća	8	7,3	.	.	8	11,3
Brašno	42	38,5	2	5,3	40	56,3
Tjestenine	43	39,4	1	2,6	42	59,2
Kruh i peciva	71	65,1	2	5,3	69	97,2
Mlijeko	72	66,1	2	5,3	70	98,6
Sir	72	66,1	2	5,3	70	98,6
Maslac	71	65,1	2	5,3	69	97,2
Ostale mliječne prerađevine	47	43,1	1	2,6	46	64,8
Suncokretovo ulje	50	45,9	2	5,3	48	67,6
Biljno ulje	23	21,1	1	2,6	22	31,0
Maslinovo ulje	41	37,6	1	2,6	40	56,3
Šećer	71	65,1	2	5,3	69	97,2
Čokolada	48	44,0	1	2,6	47	66,2
Margarin	46	42,2	2	5,3	44	62,0
Jaja	70	64,2	2	5,3	68	95,8
Marmelada, pekmez, džem	70	64,2	1	2,6	69	97,2
Med	68	62,4	1	2,6	67	94,4
Sladoled	34	31,2	.	.	34	47,9
Kava	72	66,1	2	5,3	70	98,6
Čaj	71	65,1	1	2,6	70	98,6
Vino	72	66,1	12	31,6	60	84,5
Pivo	55	50,5	4	10,5	51	71,8
Žestoka pića	57	52,3	6	15,8	51	71,8
Ostala alkoholna pića	7	6,4	1	2,6	6	8,5
Sokovi	67	61,5	4	10,5	63	88,7
Voda	66	60,6	6	15,8	60	84,5
Posteljina	104	95,4	35	92,1	69	97,2
Ručnici	104	95,4	35	92,1	69	97,2
Ostali tekstilni proizvodi	54	49,5	19	50,0	35	49,3
Sapuni i šmponi i ostali proizvodi za goste	100	91,7	34	89,5	66	93,0
Toaletni papir	104	95,4	35	92,1	69	97,2
Deterdženti za pranje rublja	102	93,6	33	86,8	69	97,2
Deterdženti za pranje posuđa	103	94,5	34	89,5	69	97,2
Pribor za jelo	102	93,6	35	92,1	67	94,4
Čaše (sve vrste staklenih čaša)	102	93,6	35	92,1	67	94,4
Porculan i keramika (tanjuri, zdjele i sl.)	102	93,6	35	92,1	67	94,4
Plate (rostfrei i sl.)	100	91,7	34	89,5	66	93,0
Lonci, posude i sl.	102	93,6	35	92,1	67	94,4
Papirnate salvete	101	92,7	33	86,8	68	95,8
Ostalo	21	19,3	6	15,8	15	21,1

Izvor: Anketa građana/pružatelja usluga privatnog smještaja, Institut za turizam, 2005.

Tablica 7.4.3. STRUKTURA PROIZVODA I ROBA KOJE SE KORISTE U POSLOVANJU PRIVATNOG SMJEŠTAJA PREMA VRSTI NABAVE

PROIZVOD	GRAĐANI/ PRUŽATELJI PRIVATNOG SMJEŠTAJA U UZORKU KOJI KORISTE PROIZVOD		VRSTA NABAVE PROIZVODA			Ukupno u %
	Broj građana	%	Vlastiti proizvod/ naturalna proizvodnja u %	Kupljeni proizvodi (veletrgovina, trgovina na malo, tržnica)		
				Domaći proizvod u %	Uvozni proizvod u %	
Svježe i zamrznuto meso	44	40,4	2,7	90,9	6,4	100,0
Suhomesnati i kobasičarski proizvodi	63	57,8	7,5	83,7	8,9	100,0
Ostalo konzervirano meso i mesne prerađevine	16	14,7	0,0	92,5	7,5	100,0
Svježa riba	44	40,4	9,1	89,3	1,6	100,0
Zamrznuta riba	11	10,1	0,0	61,8	38,2	100,0
Konzervirana riba	5	4,6	0,0	80,0	20,0	100,0
Plodovi mora (rakovi, školjke i sl).	17	15,6	0,0	75,3	24,7	100,0
Svježe povrće	60	55,0	22,7	72,8	4,5	100,0
Zamrznuto povrće	10	9,2	0,0	85,0	15,0	100,0
Konzervirano povrće	7	6,4	14,3	78,6	7,1	100,0
Svježe voće	60	55,0	12,3	72,7	15,0	100,0
Konzervirano voće i proizvodi od konzerviranog voća	8	7,3	0,0	42,5	57,5	100,0
Brašno	42	38,5	2,4	95,7	1,9	100,0
Tjestenine	43	39,4	7,0	68,8	24,2	100,0
Kruh i peciva	71	65,1	8,5	90,8	0,7	100,0
Mlijeko	72	66,1	0,0	97,4	2,6	100,0
Sir	72	66,1	0,0	95,4	4,6	100,0
Maslac	71	65,1	0,0	95,6	4,4	100,0
Ostale mliječne prerađevine	47	43,1	0,0	99,8	0,2	100,0
Suncokretovo ulje	50	45,9	0,0	97,4	2,6	100,0
Biljno ulje	23	21,1	0,0	94,3	5,7	100,0
Maslinovo ulje	41	37,6	30,6	67,0	2,4	100,0
Šećer	71	65,1	0,0	98,6	1,4	100,0
Čokolada	48	44,0	0,0	88,1	11,9	100,0
Margarin	46	42,2	0,0	91,3	8,7	100,0
Jaja	70	64,2	17,1	82,9	0,0	100,0
Marmelada, pekmez, džem	70	64,2	15,2	81,2	3,6	100,0
Med	68	62,4	3,7	96,3	0,0	100,0
Sladoled	34	31,2	0,0	91,2	8,8	100,0
Kava	72	66,1	0,0	77,9	22,1	100,0
Čaj	71	65,1	2,8	89,4	7,7	100,0
Vino	72	66,1	27,5	70,7	1,8	100,0
Pivo	55	50,5	0,0	89,5	10,5	100,0
Žestoka pića	57	52,3	28,9	59,2	11,8	100,0
Ostala alkoholna pića	7	6,4	0,0	58,6	41,4	100,0
Sokovi	67	61,5	3,7	80,3	16,0	100,0
Voda	66	60,6	0,0	100,0	0,0	100,0
Posteljina	104	95,4	0,0	75,2	24,8	100,0
Ručnici	104	95,4	0,0	71,0	29,0	100,0
Ostali tekstilni proizvodi	54	49,5	0,0	67,9	32,1	100,0
Sapuni i šmponi i ostali proizvodi za goste	100	91,7	0,0	67,4	32,6	100,0
Toaletni papir	104	95,4	0,0	62,8	37,2	100,0
Deterdženti za pranje rublja	102	93,6	0,0	55,4	44,6	100,0
Deterdženti za pranje posuđa	103	94,5	0,0	59,4	40,6	100,0
Pribor za jelo	102	93,6	0,0	53,9	46,1	100,0
Čaše (sve vrste staklenih čaša)	102	93,6	0,0	55,2	44,8	100,0
Porculan i keramika (tanjuri, zdjele i sl.)	102	93,6	0,0	54,8	45,2	100,0
Plate (rostfrei i sl.)	100	91,7	0,0	53,2	46,8	100,0
Lonci, posude i sl.	102	93,6	0,0	52,7	47,3	100,0
Papirnate salvete	101	92,7	0,0	60,5	39,5	100,0
Ostalo	21	19,3	0,0	55,0	45,0	100,0

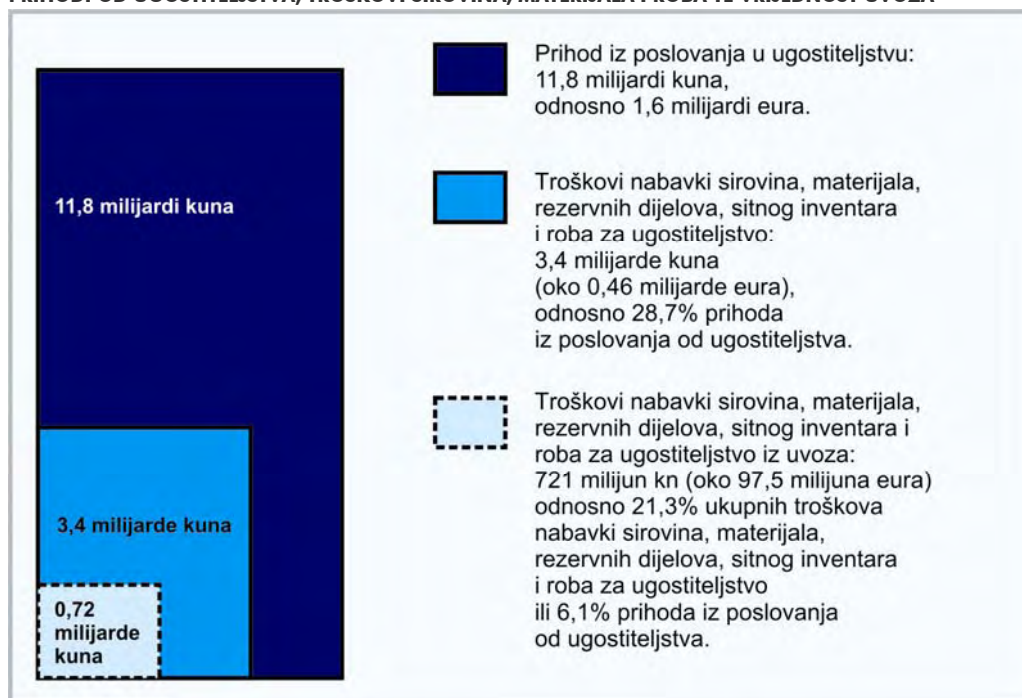
Izvor: Anкета građana/pružatelja usluga privatnog smještaja, Institut za turizam, 2005.

8. UVOZ U UGOSTITELJSTVO

8.1. Veličina uvoza

Vrijednost svih nabavki sirovina, materijala i roba za ugostiteljstvo (ne uključujući troškove energije) u 2004. godini, iznosila je oko 3,4 milijarde kuna, odnosno oko 29% ukupno ostvarenog prihoda iz poslovanja ugostiteljstva u području H Hoteli i restorani i u privatnom smještaju. Udio vrijednosti uvoza u nabavkama sirovina, materijala i roba u ugostiteljstvu 2004. godine iznosila je, prema provedenim istraživanjima, nešto više od 720 milijuna kuna, odnosno oko 21% ukupno nabavljenih sirovina, materijala i roba⁵⁸.

Slika 8.1.1.
PRIHODI OD UGOSTITELJSTVA, TROŠKOVI SIROVINA, MATERIJALA I ROBA TE VRIJEDNOST UVOZA

Izvor: Anкета hotelskih poduzeća, restorana i barova fizičkih osoba i građana/pružatelja usluga privatnog smještaja te procjene Instituta za turizam, 2005.

Najveću vrijednost nabavki iskazuju hoteli (oko 1 milijardu kuna), a odmah potom barovi (oko 0,96 milijardi kuna) te restorani (oko 0,87 milijardi kuna). Udio troškova nabavki u ukupnom prihodu od poslovanja restorana je 41%, barova oko 37%, a hotela 20%. Razlog tome je, naravno, sadržaj usluge pojedinih vrsta ugostiteljskih objekata. Naime, u restoranima i barovima usluga se sastoji od prodaje jela i/ili pića, a u barovima uglavnom pića, dok se u hotelima značajan dio prihoda ostvaruje od usluga smještaja koje generiraju bitno manju razinu materijalnih intermedijarnih troškova.

Hoteli ostvaruju i gotovo 45% vrijednosti ukupnih uvoznih nabavki, odnosno oko 330 milijuna kuna. Udio uvoznih nabavki u ukupnim je najveći kod hotela, odnosno iznosi oko 32%, a najmanji kod restorana i barova gdje iznosi oko 14%. Privatni smještaj, također, ima relativno veliki udio vrijednosti uvoza u ukupno nabavljenim sirovinama, materijalima i robama, odnosno taj udio iznosi oko 27%.

⁵⁸ Primarnim istraživanjima bila su obuhvaćena hotelska poduzeća, restorani i barovi fizičkih osoba te građani koji pružaju usluge privatnog smještaja. Za ostale objekte u području H Hoteli i restorani koji uključuju kampove i ostale vrste smještaja pravnih osoba, restorane i barove pravnih osoba, hotele, kampove i ostale vrste objekata fizičkih osoba te kantine i opskrbljivanje pripremljenom hranom, a koji predstavljaju razmjerno mali udio ukupnog prihoda promatranog područja, vrijednost ukupnih nabavki proizvoda i roba te vrijednost uvoza u tim nabavkama procijenjena je na temelju provedenih istraživanja i sekundarnih izvora podataka.

Tablica 8.1.1.
**PRIHODI OD UGOSTITELJSTVA, TROŠKOVI SIROVINA,
 MATERIJALA I ROBA TE VRIJEDNOST UVOZA PREMA SKUPINAMA UGOSTITELJSKIH OBJEKATA⁵⁹**

	Prichod iz poslovanja u ugostiteljstvu u 000 kuna	Troškovi nabavki sirovina, materijala i roba za ugostiteljstvo u 000 kuna	Troškovi energije u 000 kuna	Uvoz sirovina, materijala i roba za ugostiteljstvo u 000 kuna	Udio troškova nabavki sirovina, materijala i roba za ugostiteljstvo u prihodu iz poslovanja u ugostiteljstvu u %	Udio uvoza sirovina, materijala i roba za ugostiteljstvo u troškovima nabavki u %	Udio uvoza sirovina, materijala i roba za ugostiteljstvo u prihodu iz poslovanja u ugostiteljstvu u %
Hoteli	5.050.482	1.030.961	379.172	326.678	20,4	31,7	6,5
Kampovi i ostali smještaj	322.265	62.304	13.123	13.571	19,3	21,8	4,2
Restorani	2.146.649	872.419	92.786	124.652	40,6	14,3	5,8
Barovi	2.583.739	963.686	114.075	134.450	37,3	14,0	5,2
Ostalo	434.036	185.322	14.426	49.452	42,7	26,7	11,4
Privatni smještaj	1.262.629	272.619	11.359	72.471	21,6	26,6	5,7
UKUPNO	11.799.801	3.387.311	624.941	721.274	28,7	21,3	6,1

Izvor: Anкета hotelskih poduzeća, restorana i barova fizičkih osoba i građana/pružatelja usluga privatnog smještaja te procjene Instituta za turizam, 2005.

Udio vrijednosti nabavki sirovina, materijala i roba iz uvoza, u ukupnom prihodu od ugostiteljstva iznosi svega oko 6%, pri čemu je vrijednost ukupnih nabavki hrane i pića iz uvoza iznosila u 2004. godini oko 320 milijuna kuna, a svih ostalih roba/proizvoda iz uvoza, oko 400 milijuna kuna. Unutar tih veličina moguće je tražiti mogućnosti za supstituciju uvoza domaćim robama/proizvodima.

Kad je riječ o hrani, razmjerno ukupnim troškovima nabavke određenog proizvoda/grupe proizvoda, najviša razina uvozne ovisnosti zabilježena je kod voća (41% ukupnih nabavki voća je iz uvoza). Razlog visokog udjela uvoza voća je, naravno, činjenica da se neke vrste voća ne mogu proizvesti u Hrvatskoj (banane, ananas), dok se neke proizvode u vrlo malim količinama (agrumi), ali je to i posljedica visokog udjela uvoza drugih vrsta voća zbog njihove ograničene dostupnosti izvan sezone sazrijevanja.⁶⁰

Visoki udjeli uvoza su još evidentirani u nabavkama ribe (oko 24%) te povrća (oko 28%), pri čemu se uvoz ribe prvenstveno odnosi na uvoz zamrznute ribe i plodova mora, a povrća velikim dijelom na zamrznuto povrće. Ukupna vrijednost inozemnih nabavki tih triju grupa proizvoda doseže oko 105 milijuna kuna. Nabavke mesa iz inozemstva u iznosu od 50 milijuna kuna čine najveći dio ukupnih troškova nabavki prehrambenih proizvoda iz uvoza, iako se, prema provedenim istraživanjima, tek 13% ukupnih potreba za mesom u ugostiteljstvu osigurava iz uvoza (ukupne nabavke mesa u ugostiteljstvu dostižu iznos od 400 milijuna kuna).

⁵⁹ Procjena vrijednosti uvoznih proizvoda u ukupnim troškovima nabavki materijala, sirovina, rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba za poduzeća/pravne osobe iz skupina 55.3. Restorani i 55.4. Barovi dobivena je temeljem rezultata ankete za restorane i barove fizičkih osoba (struktura troškova nabavki i udio uvoznih proizvoda u troškovima nabavki) i podataka FINA-e (prihod iz poslovanja od ugostiteljstva te troškovi sirovine i materijala, rezervnih dijelova i otpisa sitnog inventara i troškovi nabave prodane robe u djelatnosti ugostiteljstva).

Procjena vrijednosti uvoznih proizvoda u ukupnim troškovima nabavki materijala, sirovina, rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba subjekata iz skupine 55.2. Kampovi i druge vrste smještaja izvedena je iz prometa pojedinih vrsta usluga u kampovima i ostalim vrstama smještaja i strukture troškova i udjela uvoznih proizvoda za odgovarajuće vrste prihoda iz ankete hotelskih poduzeća te ankete restorana i barova kao fizičkih osoba.

Procjena vrijednosti uvoznih proizvoda u ukupnim troškovima nabavki materijala, sirovina, rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba ostalih subjekata, pravnih i fizičkih osoba, predstavlja ekspertnu procjenu temeljenu na rezultatima provedenih istraživanja subjekata u ostalim skupinama ugostiteljstva.

⁶⁰ Primjerice, hotelijerstvo više od 50% ukupnih potreba jabuka, krušaka, grožđa i jagoda osigurava iz inozemstva.

Tablica 8.1.2.
VRIJEDNOST UKUPNIH NABAVKI I NABAVKI IZ UVOZA POJEDINIH GRUPA PROIZVODA U UGOSTITELJSTVU U 2004. GODINI PREMA GRUPAMA PROIZVODA

	Vrijednost nabavki proizvoda u 000 kn	Udio vrijednosti nabavki proizvoda u prihodu iz poslovanja u ugostiteljstvu u %	Vrijednost nabavki proizvoda iz uvoza u 000 kn	Udio vrijednosti nabavki proizvoda iz uvoza u ukupnoj vrijednosti nabavki proizvoda u %	Udio vrijednosti nabavki proizvoda iz uvoza u prihodu iz poslovanja u ugostiteljstvu u %	Troškovi nabavke proizvoda u ukupnim troškovima materijala, sirovina i roba u %	Vrijednost uvoza proizvoda u ukupnom materijalu, sirovini i roba u %
HRANA - UKUPNO	1.456.299	12,3	218.652	15,0	1,9	43,0	30,3
Meso	396.973	3,4	49.985	12,6	0,4	11,7	6,9
Riba	164.697	1,4	39.213	23,8	0,3	4,9	5,4
Povrće	135.027	1,1	37.972	28,1	0,3	4,0	5,3
Voće	70.484	0,6	28.964	41,1	0,2	2,1	4,0
Brašno, tjestenine i peciva	116.197	1,0	9.493	8,2	0,1	3,4	1,3
Mlijeko i mliječni proizvodi	145.415	1,2	14.435	9,9	0,1	4,3	2,0
Ulje	52.195	0,4	3.818	7,3	0,0	1,5	0,5
Šećer	55.576	0,5	401	0,7	0,0	1,6	0,1
Ostali prehrambeni proizvodi - UKUPNO	319.734	2,7	34.371	10,7	0,3	9,4	4,8
PIĆE - UKUPNO	948.272	8,0	104.637	11,0	0,9	28,0	14,5
Alkoholna pića	471.093	4,0	56.654	12,0	0,5	13,9	7,9
Bezalkoholna pića	477.179	4,0	47.983	10,1	0,4	14,1	6,7
SITNI INVENTAR ODJELA HRANE I PIĆA	287.524	2,4	101.953	35,5	0,9	8,5	14,1
TEKSTILNI PROIZVODI ODJELA SMJEŠTAJA	60.975	0,5	9.475	15,5	0,1	1,8	1,3
HIGIJENSKI PROIZVODI ODJELA SMJEŠTAJA	34.108	0,3	21.881	64,2	0,2	1,0	3,0
SREDSTVA ZA ČIŠĆENJE	188.931	1,6	71.365	37,8	0,6	5,6	9,9
UNIFORME I RADNA ODJEĆA	37.046	0,3	1.173	3,2	0,0	1,1	0,2
OSTALE NABAVKE	374.157	3,2	192.139	51,4	1,6	11,0	26,6
SVEUKUPNO - BEZ TROŠKOVA ENERGIJE	3.387.311	28,7	721.274	21,3	6,1	100,00	100,00

Izvor: Anкета hotelskih poduzeća, restorana i barova fizičkih osoba i građana/pružatelja usluga privatnog smještaja te procjene Instituta za turizam, 2005.

Mogućnosti za zamjenu tih proizvoda domaćim zasigurno postoje budući da Hrvatska raspolaže s brojnim neiskorištenim resursima za proizvodnju takvih proizvoda. Pri tome, naravno, treba imati na umu da se sav uvoz ne može i ne smije pokušati supstituirati proizvodima iz domaće proizvodnje (u nekim slučajevima uvoz zasigurno treba i povećati), bez obzira na to što neke proizvode ne možemo efikasno proizvoditi (banane, ananas, kava u zrnju, kakaovac, zeleni čaj itd.), neke ne bi trebalo zamijeniti jer se radi o poznatim brandovima (škotski viski, francuski konjak i šampanjac sl.), a neke bi trebalo i dalje uvoziti radi raznolikosti ponude (neke vrste piva, voćnih sokova, sireva i sl.).

Iako udio uvoznih pića u ukupnim nabavkama iznosi svega oko 11%, vrijednost tih nabavki nije mala, te iznosi oko 105 milijuna kuna. Međutim, mogućnosti supstitucije tih proizvoda domaćim se procjenjuju malim, zbog potrebe za raznovrsnošću ponude.

Najveći udio vrijednosti uvoznih proizvoda u ukupnim nabavkama, međutim, evidentira se u robama/proizvodima koji nisu hrana i piće i na koje otpada 400 milijuna kuna uvoza ugostiteljstva. Udio vrijednosti tih nabavki iz inozemstva doseže 64% kod higijenskih proizvoda odjela smještaja, zatim 38% kod sredstava za čišćenje, 36% kod sitnog inventara odjela hrane i pića itd.

Najčešći razlozi nabavki proizvoda iz uvoza, prema ocjeni ugostitelja, u 2004. godini bili su nemogućnost nabave domaćih proizvoda i nepostojanje odgovarajuće zamjene za uvozni proizvod. Restorateri su, za razliku od hotelijera, češće navodili povoljniju cijenu uvoznih proizvoda, odnosno, za neke proizvode, i bolju kvalitetu. Dobavljači, pak, češće ističu povoljniju cijenu uvoznih proizvoda te, također, nemogućnost nabave domaćih proizvoda na tržištu. Istraživanja ukazuju na to, da je odnos ukupno nabavljenih domaćih i uvoznih proizvoda za pojedine vrste proizvoda/roba u ugostiteljstvu povoljniji od onoga koji se realizira na ukupnom hrvatskom tržištu. Djelomično je to posljedica i stava domaćih hotelijera i restoratera da preferiraju domaće proizvode kad god je to moguće, jer ih, posebno kad se radi o hrani, smatraju kvalitetnijima od uvoznih.

Uvoz proizvoda koji se troše u ugostiteljstvu čini tek 0,7% ukupnog uvoza u Republiku Hrvatsku, a uvoz hrane i pića za potrebe ugostiteljstva tek 4,5% ukupnog uvoza hrane i pića u Republiku Hrvatsku. Može se, dakle, ustvrditi da ugostiteljstvo ne generira dominantan dio uvoza hrane i pića, a niti ukupnog uvoza u Republiku hrvatsku te da se parcijalnim usmjeravanjem mjera ekonomske politike prema ugostiteljstvu neće bitno smanjiti uvoz u Republiku Hrvatsku.

8.2. Uvoz u investicijama

Sukladno podacima Državnog zavoda za statistiku, investicije pravnih osoba⁶¹ u novu dugotrajnu imovinu⁶² u područje H Hoteli i restorani u 2004. godini iznosile su 2,4 milijarde kuna, odnosno 4,7% ukupnih investicija.

Tablica 8.2.1.
INVESTICIJE PRAVNIH OSOBA U NOVU DUGOTRAJNU IMOVINU U 2004. GODINI
U PODRUČJU H HOTELI I RESTORANI, U 000 KN

Namjena investicija	Ostvarene investicije	Građevinski radovi	Oprema			Ostalo
			Ukupno	Domaća	Uvozna	
H Hoteli i restorani	2.357.985	1.674.973	643.828	425.758	218.070	39.184
	struktura u %					
	100,0	71,0	27,3	18,1	9,2	1,7

Izvor: DZS, Priopćenje Investicije u 2004. godini, konačni podaci

Tehnička struktura investicija u područje H Hoteli i restorani tijekom 2004. godine pokazuje da su građevinski radovi činili 71%, oprema 27,3% te ostali investicijski poslovi 1,7% vrijednosti investicija⁶³. Uz nepoznatu uvoznju komponentu građevinskih radova, slijedi da je uvoz opreme za investicije u novu dugotrajnu imovinu u područje H Hoteli i restorani tijekom 2004. godine dostigao vrijednost od 9,2% ukupnih investicija odnosno 34% investicija u opremu.

8.3. Uvoz u potrošnji energije

Troškovi energije pravnih osoba u području H Hoteli i restorani u 2004. godini iznosili su 324 milijuna kuna odnosno 3,3% ukupnog prihoda.

Budući da je nemoguće, ili je vrlo teško, izmjeriti uvoznju komponentu nabavki pojedinih vrsta energenata u ugostiteljstvu, u nastavku su dane osnovne informacije iz energetske bilance Republike Hrvatske,⁶⁴ a koje, uz pretpostavku da se uvozna komponenta pojedinih energenata koji se koriste u ugostiteljstvu ne razlikuje (bitno) u odnosu na potrošnju u cijeloj Hrvatskoj, ocrtavaju korištenje energenata iz uvoza u ugostiteljstvu:

- Tijekom 2003. godine uvoz električne energije činio je 28,3% ukupno raspoložive električne energije za potrošnju;
- Tijekom 2002. godine uvoz prirodnog plina činio je 37,4% od ukupno raspoloživog prirodnog plina za potrošnju;
- Tijekom 2002. godine uvoz sirove nafte činio je 79,4% ukupno raspoložive nafte za potrošnju.

⁶¹ Podaci prikupljeni Godišnjim izvještajem o investicijama u dugotrajnu imovinu od poduzeća i drugih organizacija.

⁶² Podaci o ostvarenim investicijama u novu dugotrajnu imovinu odnose se na onaj dio dugotrajne imovine koji je nabavljen neposredno od izvođača građevinskih radova odnosno proizvođača opreme ili proizveden u vlastitoj režiji, odnosno na investicijska dobra koja još nisu bila predmet kupoprodaje između neposrednih korisnika tih dobara.

Vrijednost ostvarenih investicija podrazumijeva vrijednost efektivno izvršene izgradnje, izrade i prometa objekata, opreme i ostaloga bez obzira na to jesu li investicije završene ili nisu i je li izvršena njihova isplata ili nije.

⁶³ Investicije u građevinske objekte uključuju i vrijednost opreme koja je ugrađena u građevinske objekte (dizala, uređaji za centralno grijanje i sl.) i projekte za njih. Investicije u opremu obuhvaćaju i troškove montaže, prijevoza, carine i osiguranja. Investicije u ostalo uključuju ulaganja u osnovno stado, pošumljavanje, dugogodišnje nasade, patentna prava i licence i sl.

⁶⁴ Statistički ljetopis Republike Hrvatske 2004, Državni zavod za statistiku, poglavlje 19.

9. PRIJEDLOG MJERA ZA POVEĆANJE UDJELA DOMAĆIH PROIZVODA U UGOSTITELJSTVU

Rezultati istraživanja poslovanja ugostitelja pokazuju da uvoz proizvoda u to područje, odnosno dio tog uvoza koji se odnosi na nabavke materijala, sirovina, rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba (investicije i energija nisu uključeni) nije značajan u odnosu na ukupni uvoz tih roba u Hrvatsku. Zbog toga učinci smanjenja količina uvoznih proizvoda u ugostiteljstvo ne mogu imati presudan značaj za smanjenje ukupnog uvoza u Hrvatsku. To se jednako odnosi na ukupan uvoz proizvoda, kao i na pojedine grupe ili vrste proizvoda/roba, uključujući i hranu. Ta činjenica ovoj problematici daje drugu dimenziju od one koja je zadnjih godina prisutna u našoj javnosti i koja je, na stanoviti način, bila pokretač ovog istraživanja, a prema kojoj se turizam u prevelikoj mjeri oslanja na uvozne robe i proizvode čime se umanjuje njegova gospodarska važnost. Ipak, postavljanje pitanja o mogućnosti supstitucije pojedinih uvoznih proizvoda domaćim u ugostiteljstvu, pa time i u turizmu opravdano je zbog barem tri važna razloga:

1. većom zastupljenošću domaćih prehrambenih proizvoda, najčešće kvalitetnijih od uvoznih prema ocjeni ugostitelja, stvara se i promovira hrvatski kulinarski brand, a time se podiže ukupna razina kvalitete i konkurentnosti na svjetskom turističkom tržištu,
2. zamjena uvoznih proizvoda domaćim, gdje je to moguće i opravdano, otvara mogućnost stvaranja novih radnih mjesta,
3. smanjenjem uvoza i povećanim korištenjem domaćih proizvoda/roba podiže se ukupna razina doprinosa ugostiteljstva, pa time i turizma, bruto društvenom proizvodu Hrvatske.

No, te mogućnosti ne treba precjenjivati, niti se rješenje za veliki uvoz u Hrvatsku može tražiti u mjerama za smanjenje uvoza u ugostiteljstvo. U tom smislu predložene mjere za poticanje domaće proizvodnje treba shvatiti u kontekstu bitno širem od ugostiteljstva.

Da bi se dobio odgovor na pitanje kako smanjiti udio uvoznih proizvoda/roba u ugostiteljstvu, 23. studenog 2005. godine je održan razgovor (panel diskusija) s kreatorima gospodarske politike u državi, predstavnicima odgovarajućih strukovnih udruga te s predstavnicima najznačajnijih proizvođača/dobavljača proizvoda i roba u ugostiteljstvo. U nastavku se iznose prijedlozi mjera za smanjenje korištenja uvoznih proizvoda u ugostiteljstvu, a koje su definirane na temelju zaključaka provedenih istraživanja te mišljenja i prijedloga sudionika panel diskusije.

Proizvodnja i distribucija

Proizvodi koji se brzo mogu supstituirati domaćom proizvodnjom:

- poboljšanje dostupnosti i distribucije proizvoda/roba koji već postoje na našem tržištu (npr. burza domaćih prehrambenih proizvoda);
- proširenje postojećih kapaciteta za proizvodnju i čuvanje proizvoda te poboljšavanje tehnološke opremljenosti;
- unapređenje organizacije planiranja potreba, poticajne mjere za stimuliranje ugostiteljstva za kupnju domaćih proizvoda (program HBOR-a) uz korekcije sustava zbog prepoznatih teškoća (odvajanje domaćih i inozemnih proizvoda/roba) primjerice povratom sredstava za kupnju domaćih proizvoda putem poreznog sustava na kraju godine.

Ostali proizvodi koje je moguće supstituirati domaćom proizvodnjom:

- definiranje strategije za proizvodnju ili povećanje proizvodnje onih proizvoda koji se danas uvoze;
- poticajne mjere i olakšice za poduzetnike;
- poticanje kreiranja i proizvodnje izvorno hrvatskih proizvoda.

Standardi

- poticanje uvođenja suvremenih standarda proizvodnje, čuvanja i pakiranja proizvoda i na strani ponude i na strani potražnje⁶⁵.

Edukacija

- program podizanja razine svijesti kod ugostitelja o važnosti korištenja domaćih proizvoda u cilju povećavanja razine kvalitete i međunarodne prepoznatljivosti hrvatskog turističkog proizvoda (npr. hrvatski jelovnik i sl.);
- program podizanja razine svijesti dobavljača o apsorpcijskim mogućnostima i potrebama ugostiteljstva;
- programi podizanja razine učinkovitosti poslovanja domaćih proizvođača;
- programi edukacije novih/ potencijalnih poduzetnika u proizvodnji.

Integracija

- program promocije hrvatskih proizvoda na međunarodnom tržištu kroz turizam;
- projekti uspostavljanja klastera i zadruga odnosno povezivanja malih, komplementarnih proizvođača radi kreiranja gotovih domaćih proizvoda.

Istraživanja

- kontinuirano praćenje korištenja proizvoda iz uvoza u ugostiteljstvu;
- analiza osjetljivosti potražnje na cijene za proizvode koji se najviše uvoze;
- utvrđivanje uvozne supstance domaćih proizvoda koji se koriste u ugostiteljstvu;
- utvrđivanje međusektorskih odnosa u turizmu te ukupnih financijskih učinaka turizma.

Na kraju treba podsjetiti da, iako se najviše govori o hrani koja se uvozi, uvoz je značajnije zastupljen (s obzirom na njegove udjele u ukupnoj nabavi pojedinih proizvoda i vrijednosti ukupnog uvoza) kod sitnog inventara i materijala za tekuće održavanje, pa pri kreiranju mjera za smanjenje uvoza ne bi trebalo iz vida ispustiti i te proizvode. I konačno, prema podacima dobavljača/proizvođača proizvoda koji se nabavljaju u području H Hoteli i restorani, značajan dio domaćih proizvoda čini uvozna supstanca, pa bi i tu činjenicu kod kreiranja mjera za smanjenje uvoza u Hrvatsku trebalo uzeti u obzir, prije svega kao moguće područje angažmana domaćih proizvođača.

Početak pregovora o pridruživanju Hrvatske Europskoj uniji, međutim, unosi neke nove elemente u gospodarsku politiku putem europskog zakonodavstva, koje ograničava subvencije i potiče konkurenciju. Pri kreiranju mjera za smanjenje uvoza, kako ukupno u Hrvatsku tako i posebno u ugostiteljstvo, treba o tome voditi računa.

⁶⁵ Primjerice HACCP koji još nije u potpunosti implementiran.

HACCP je skraćenica pojma Hazard Analysis and Critical Control Point i predstavlja sustavni preventivni pristup kojim se osigurava sigurnost hrane. HACCP se temelji na identifikaciji i analizi specifičnih opasnosti i utvrđivanju preventivnih mjera kojima se rizik proizvodnje i nastanka potencijalno opasne hrane uklanja ili svodi na prihvatljivu mjeru (<http://kvaliteta.inet.hr/haccp/opci.htm>).

10. ZAKLJUČAK

Istraživanje *Hrvatski proizvod za hrvatski turizam* je prvo takve vrste u turizmu u nas, a obuhvatilo je područje H Hoteli i restorani te privatni smještaj, kao najeksponiranije dijelove turističkog gospodarstva. Istraživanje je trebalo dati odgovore na nekoliko postavljenih pitanja: (1) kolika je vrijednost uvoza proizvoda/roba u područje H Hoteli i restorani te u privatni smještaj, (2) koji se proizvodi/robe najviše uvoze u promatrano gospodarsko područje, (3) koji su glavni razlozi uvoza pojedinih vrsta proizvoda/roba te (4) što bi trebalo poduzeti da se udio uvoznih proizvoda u promatrano gospodarsko područje smanji tamo gdje je to moguće i opravdano. Dodatni cilj istraživanja je bio i testiranje primjenjivosti posebno kreirane metodologije za ovo i buduća slična istraživanja.

Raspoloživi statistički podaci državnih institucija i granskih udruga nisu omogućavali procjenu veličine i važnosti uvoznih proizvoda koji se koriste u području H Hoteli i restorani te u privatnom smještaju, kako ukupno tako niti na razini najvažnijih grupa proizvoda ili pojedinih proizvoda. Stoga je za potrebe procjene veličine uvoza u područje H Hoteli i restorani te privatni smještaj u 2004. godini kreirana posebna metodologija utemeljena prije svega na nekoliko terenskih istraživanja/anketa poduzetih u cilju prikupljanja potrebnih podataka:

1. primarno istraživanje u skupini 55.1. Hoteli, tj. anketa hotelskih poduzeća,
2. primarno istraživanje u skupinama 55.3. Restorani i 55.4. Barovi, tj. anketa restorana i barova kao fizičkih osoba,
3. primarno istraživanje građana koji pružaju ugostiteljske usluge, tj. anketa privatnog smještaja te
4. primarno istraživanje najvažnijih dobavljača proizvoda za ugostiteljstvo.

Dobiveni rezultati istraživanja ukazuju na to da je udio uvoznih proizvoda prema deklaraciji o zemlji porijekla u promatranom gospodarskom području relativno mali, odnosno da u ukupnim nabavkama materijala, sirovina, rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba poduzeća i obrta u području H Hoteli i restorani te u privatnom smještaju dosiže svega oko 21% (721 milijun kuna). Vrijednost nabavke uvoznih proizvoda, stoga, u ukupnom prihodu od poslovanja područja H Hoteli i restorani te u privatnom smještaju sudjeluje s oko 6%. Udio vrijednosti ukupnih nabavki materijala, sirovina, rezervnih dijelova, sitnog inventara i roba iz uvoza, u područje H Hoteli i restorani te u privatni smještaj, u ukupnom uvozu u Hrvatsku iznosio je, u analiziranoj 2004. godini, svega oko 0,7%. Vrijednost ukupnih nabavki iz uvoza, u područje H Hoteli i restorani i u privatni smještaj, sudjeluje u ukupnoj inozemnoj turističkoj potrošnji u Republici Hrvatskoj (prema procjeni Hrvatske narodne banke) sa svega oko 1,8 %. Ta činjenica ovoj problematici daje drugu dimenziju od one koja je zadnjih godina prisutna u našoj javnosti i koja je, na stanoviti način, bila pokretač ovog istraživanja, a prema kojoj se turizam u prevelikoj mjeri oslanja na uvozne robe i proizvode čime se umanjuje njegova gospodarska važnost. Turizam je, prije svega, uslužna djelatnost čiji je proizvod u Hrvatskoj danas utemeljen na visokoj renti prirodnih resursa, a potom na intenzitetu angažiranog rada i kapitala.

Treba napomenuti, da ovim istraživanjem nije obuhvaćeno istraživanje uvozne komponente u domaćim proizvodima koje promatrano gospodarsko područje nabavlja, kao niti udio uvoznih proizvoda u investicijama te udio uvoza u potrošnji energije.

Ukupno je evidentirana nabavka stotinjak važnijih vrsta proizvoda, grupa proizvoda ili roba koje se koriste u ugostiteljstvu, a dodatno su analizirane robe/proizvodi koji čine najveći dio vrijednosti ukupno nabavljenih roba i/ili roba nabavljenih iz inozemstva. Tridesetak takvih proizvoda i/ili grupa proizvoda/roba bilo je i predmetom detaljnije analize razloga nabave/korištenja proizvoda/roba proizvedenih u inozemstvu i to kako od strane korisnika/ugostitelja tako i od strane izabranih dobavljača/proizvođača. Vrijednost svih nabavki hrane i pića iz uvoza koje se troše u poslovanju ugostiteljstva iznosila je u 2004. godini oko 320 milijuna kuna, a svih ostalih roba/proizvoda iz uvoza, oko 400 milijuna kuna. Kad je riječ o hrani, najveći udio uvoza u nabavljenim vrstama proizvoda/roba zabilježen je kod uvoza voća (41%), a potom slijede nabavke ribe (oko 24%) te povrća (oko 28%). Iako se nedvojbeno može utvrditi da je relevantan dio prehrambenih proizvoda u ugostiteljstvu iz uvoza (hrana

15%, piće 11%), valja upozoriti da se najveći udio vrijednosti uvoznih proizvoda evidentira u ne-prehrambenim robama/proizvodima. Ukupni udio vrijednost tih nabavki iz inozemstva doseže 64% kod higijenskih proizvoda odjela smještaja, zatim 38% kod sredstava za čišćenje, 36% kod sitnog inventara odjela hrane i pića itd.

„Nemogućnost nabave domaćih proizvoda“ i „nepostojanje odgovarajuće zamjene za uvozni proizvod“ glavni su razlozi korištenja proizvoda iz uvoza za ugostitelje. Dobavljači, pak, naglašavaju „povoljniju cijenu uvoznih proizvoda“ te „nemogućnost nabave domaćih proizvoda na tržištu“ kao razloge uvoza. Odnos ukupno nabavljenih domaćih i uvoznih proizvoda za pojedine vrste proizvoda koji se koriste u hotelijerstvu povoljniji je od onoga koji se realizira na ukupnom hrvatskom tržištu. Djelomično je to posljedica i stava hrvatskih ugostitelja da preferiraju domaće proizvode jer ih, posebno kad se radi o hrani, smatraju kvalitetnijima od uvoznih.

Rezultati ove analize korišteni su u raspravi s izabranim predstavnicima državne administracije, strukovnim udrugama i predstavnicima dobavljača o načinima kako potaknuti konkurentnu domaću proizvodnju te tako smanjiti uvoznu ovisnost ugostiteljstva. Definirana su tri područja mogućeg djelovanja:

- ▶ državna administracije i novčarske institucije: nastavak poticaja za povećanje konkurentnosti i proizvodnje pojedinih proizvoda, projekti poticanja proizvodnje proizvoda koji se najlakše i najbrže mogu supstituirati, projekti 'izvorni hrvatski proizvodi', edukacija na relaciji proizvođač-dobavljač-kupac, nastavak projekta „kupujmo hrvatsko“, standardizacija u ugostiteljstvu (implementacija), podizanje kriterija kvalitete za uvozne prehrambene proizvode;
- ▶ ugostiteljstvo: ukupno podizanje kvalitete ponude/usluga naglašavanjem lokalnog identiteta i kroz uključivanje domaćih proizvoda, uvođenje hrvatskog jelovnika, bolja povezanost s proizvođačima i kreiranje zajedničkih projekata za proizvodnju domaće hrane, promocija hrvatskih brandova;
- ▶ dobavljači/proizvođači: formiranje domaće burze prehrambenih proizvoda, izgradnja odgovarajućih skladišta/hladnjača za čuvanje proizvoda, ulaganje u prerađivačke kapacitete, bolja suradnja s ugostiteljstvom putem potpisivanja godišnjih/ dugoročnih ugovora o suradnji, udruživanje manjih proizvođača posebno na proizvodnji neprehrambenih proizvoda.

Ukupna vrijednost nabavljenih proizvoda iz uvoza za potrebe ugostiteljstva (bez investicija i energije) čini manje od 1% ukupne vrijednosti uvoza u Republiku Hrvatsku. Na makro razini se ne radi o velikom uvozu čija potpuna supstitucija, čak i da je ekonomski opravdana i moguća, a nije, ne bi dala značajne rezultate. Međutim, na lokalnoj i regionalnoj razini, odnosno na razini pojedinog gospodarskog subjekta, supstitucija uvoza domaćom proizvodnjom zasigurno može generirati pozitivne gospodarske učinke. Naravno, pri pokretanju, a eventualno i poticanju takve proizvodnje treba voditi računa i o potražnji izvan područja ugostiteljstva.

Usprkos unaprijed prepoznatim ograničenjima, korištena metodologija dala je zadovoljavajuće rezultate, odnosno omogućila dobivanje zadovoljavajućih odgovora na postavljena pitanja. Ključno ograničenje provedbe ovog projekta bilo je vezano uz proces prikupljanja podataka, prije svega zbog opsežnosti i potrebne detaljnosti podataka, povijesnog pogleda na podatke te neraspoloživosti dijela podataka što je onda bilo uzrokom relativno niskog odaziva anketiranih gospodarskih subjekata kao i potrebe višestrukih kontakata te kontrole i korekcije podataka. U budućnosti bi se proces prikupljanja podataka u ovakvim istraživanjima trebao institucionalizirati putem obveznog sudjelovanja određenog broja subjekata (izbor subjekata trebao bi se temeljiti na odgovarajućem dizajnu uzorka koji bi, prema zadanim obilježjima, osigurao reprezentativnost prikupljenih podataka za područje ugostiteljstva, ali i drugih segmenata turizma) čija bi zadaća bila voditi „dnevnik“, odnosno evidenciju nabavki i porijekla pojedinih roba i proizvoda te razloga nabavki proizvoda iz uvoza.

Osim nedvojbeno potrebnih mjera za daljnje poticanje povećanja konkurentnosti domaće proizvodnje, naposljetku se važnim čini naglasiti da je u cilju stvaranja što boljih pretpostavki za vođenje ekonomske, a onda i turističke politike, nužno pokrenuti dodatna istraživanja kojima bi se kontinuirano pratilo korištenje proizvoda iz uvoza u ugostiteljstvu i osjetljivost potražnje na cijene za proizvode koji se najviše uvoze te analizirali međusektorski odnosi u turizmu.

LITERATURA I IZVORI PODATAKA

- *Anketa o potrošnji kućanstava u 2004. godini, Državni zavod za statistiku RH, Zagreb, 2004.*
- *Investicije u 2004., Konačni podaci, Državni zavod za statistiku RH, Zagreb, 2005.*
- *Local Food & Tourism International Conference, Larnaka, Cyprus, 9-11 November 2000, World Tourism Organization Conference Proceedings, 2003.*
- *Local Food in Tourism Policies, Findings of a WTO Secretariat Survey and an Annex on the Identification of National Food and Culinary Heritage, World Tourism Organization, 2003.*
- *Nacionalna klasifikacija djelatnosti NKD, Metodološke upute, Zagreb, 1997.*
- *Poslovanje hotelijerstva u Hrvatskoj u 2004. godini, Horwath Consulting Zagreb, 2004.*
- *Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj, TOMAS-Ljeto 2004, Institut za turizam, Zagreb, 2005.*
- *Statistički ljetopis Republike Hrvatske 2004., Državni zavod za statistiku RH, Zagreb, 2005.*
- *Robna razmjena Republike Hrvatske s inozemstvom za razdoblje od siječnja do prosinca 2004., Konačni podaci, Državni zavod za statistiku RH, Zagreb, 2005.*
- *Telfer, D.J., Wall, G.: Linkages Between Tourism and Food Production, Annals of Tourism Research, Vol. 23, No. 3., pp. 635-653, 1996.*
- *The Economic Impact of Tourism in Maldives, Economic and Social Commission for Asia and the Pacific, Bangkok, United Nations, 1990.*
- *The Impact of Travel & Tourism on jobs and the Economy, World Travel & Tourism Council, 2003.*
- *Tourism Satellite Account: Recommended Methodological Framework. Commission of the European Communities, Organisation for Economic Co-operation and Development, United Nations and World Tourism Organization, 2001.*
- *Turistička aktivnost domaćeg stanovništva u 2004. godini, Institut za turizam, Zagreb, 2005.*
- *Ugostiteljstvo u 2003., 1227 Statistička izvješća, Državni zavod za statistiku RH, Zagreb, 2004.*
- *Ugostiteljstvo u 2004., 1263 Statistička izvješća, Državni zavod za statistiku RH, Zagreb, 2005.*
- *Uniform System of Accounts for the Lodging Industry, American Hotel & Motel Association, 1996.*
- *Zakon o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu (NN 87/02)*
- *Izmjene i dopune zakona o državnoj potpori (NN 82/04)*